

Tung Jüe
Ami
a Nyugati utazásból
kimaradt

Regény

Európa Könyvkiadó Budapest 1980

Hungarian translation © Csongor Barnabás, 1980

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:

董說
西遊補

Sanghaj, 1957

Előjáró beszéd

s

Azt tanítják: „Ha kijutunk a vágyak, a formák s a tiszta szellem hármas világából*, elenyészik akkor a vágyak gyökere. Ha pedig túl tudunk haladni a betűkbe merevült tanokon* és az okoskodásból nyert eszmélkedésen*, akkor kiürülnek belőlünk botor gondolataink.” De azt is tanítják, hogy kijuthatunk mi a vágyak, a formák s a tiszta szellem hármas világából, ám túl rajta akkor sem léphetünk; túlhaladhatunk a betűkbe merevült tanokon és az okoskodásból nyert eszmélkedésen, s mégsem haladhatunk túl. Mert amit elgondolhatunk, az mind csak hiú botorság lehet. E botorságaink pedig egyoldalúságot nemzenek, az egyoldalúság nemzi a káprázatok démonait*, s a démonok azt, hogy megkülönböztetéseket teszünk*. Elérhetjük tízszer is az igaz feleszmélést, akkor is csak káprázatokban és változékonyságokban lebegünk s sodródunk. S minél tovább követjük ezt az utat, annál inkább a végletekbe veszünk. Ahogy pedig ezekkel lassan átítatódunk, újabb vágyak és érzelmek támadnak bennünk, így más testbe fordul létünk, új világba költözünk – s mindez oly könnyedséggel esik meg, mintha ujjunkkal csettintenénk. Ezért van az, hogy tanulással az igazság teljessége el nem érhető, ez volt mindig is a világ siralma.

Azt tanítják erre: „Vedd a tükröt világosságodul, s vedd a világosságot tükrödül” – ebből remélhető, hogy a dolgok lényegét megvilágítván megtapasztalhatod függő voltodat, s elkezdődhetik gondolkodásod önvizsgálata. De ha valójában sem fény, sem árnyék nincsen, miképpen lehet így eljutni a dolgok gyökeréhez? Ez is siralmas csak.

Mit mondhat ezekre ez a könyv?

A szerző ott kezdi el történetét, amikor a nyugati utazás során a banánlevél legyező háromszorra való megsuhintására* kihül a Lángoló Hegy tüze. Felébred ekkor a vágy démona, s magába ölel mindeneket; képek, alakok végtelen sorában tűnik elő, álmvilágának tévelygéseit követve, s mint egy csoda-vánkosból*, ezernyi világ káprázata jelenik meg:

Szun Vu-kung a peóniafák alatt leöldös egy sereg fiút s fehérnépet, aztán e lepkeraj, e lidércfény-sereg közepéből az Új Tang-dinasztia birodalmába kerül. Itt hall a Feketelő Hegyről, s eszébe veszi, hogy kölcsönbe vegye a Hegyűző Harangot – mintha a banánlevél legyező képe még nem oszlott volna szét elméjében. Ez a Vágy Álmát teszi.

Aztán, amint bekerül a Kékellő Káprázat Világába, el kell hogy tévelyedjék a milliom tükörben. A légtaposás s az ég felhasgatása nyomán tudja meg rémületére, hogy mesterét, Csen Hszüan-cangot megteszik Kékölő Hadvezérnek*. Ez a Rémület Álmát teszi.

Amikor pedig, keresvén a Csin-házi Első Felső Császárt*, belebotlik annak ellenfelébe s

* *a vágyak, a formák s a tiszta szellem hármas világa* – a buddhisták hite szerint a világmindenség három tartománya: az első az érzéki vágyak világa, amelyen a szerelem és az éhség uralkodik; a második az anyagi formák világa, amelynek lakói vágyakat már nem éreznek, de még az anyagi létben élnek; a harmadik végül a tiszta szellem világa, amelynek lakói testetlen szellemek s misztikus elmélkedésben élnek. E három világon túl van a nirvána, a lét bilincseitől való teljes megszabadulás, az üdvösség hona.

* *betűkbe merevült tanokon* – a csan (dhjána, zen) buddhizmus – amelynek ihletése mindkét regényben megtalálható – az élő szóval való tanítás, sőt a szavak nélküli tanítás elsőbbségét hirdette a leírt dolgokkal ellentétben.

* *okoskodásból nyert eszmélkedés* – spekulatív úton való ráeszmélés a lét szenvedés voltára, a vágyak hiábavalóságára. A buddhisták hite szerint ez a megvilágosodás, a tökéletesedés alacsonyabb foka.

* *káprázatok démonai* – a buddhizmus szerint a világ, ahogy látjuk és tapasztaljuk, Mára démon és ördögei műve. A hívőnek át kell látnia ezen a káprázatvilágon és át kell élnie ennek valójában nem létező voltát.

* *megkülönböztetéseket teszünk* – Kínában már jóval a buddhizmussal való megismerkedés előtt, az i.e. IV. században Csuang-ce taoista filozófus azt tanította, hogy a világ fogalmi eszközökkel való részekre bontása, a „megkülönböztetés” káros és meddő, a világ megértése csak a világnak, mint egységnek felfogásán, misztikus átélésén át lehetséges. Ezt vallotta a csan buddhizmus is.

* *a banánlevél legyező...* – Vu Cseng-en, *Nyugati utazás*, 61. fejezet. Lásd különben a Páramita király történetét e könyv 15. fejezetében.

* *csoda-vánkos* – célzás a *Vánkos története* című IX. századi elbeszélésre, amelynek hőse percekig tartó álmában egy életet él le, bűvös fejevánkosa hatására.

* *Kékellő Káprázat világa... Kékölő Hadvezér* – lásd az első fejezet jegyzeteit.

* *Új Tang-dinasztia... Feketelő Hegy... Hegyűző Harang... Csin-házi Első felső Császár...* – lásd a második fejezet jegyzeteit.

utódjába, Hsziang Jübe*, a Régmúlt Tükrében jár. Majd jó a jövő, s megvallatja a Szung császár főminiszterét, Csin Kujt* kegyetlen szigorúsággal, kitöltvén rajta sok száz év történelmi haragját igaztalansága miatt. Ez az Igazságtevés Álmát teszi.

Szorongattatik majd a Szövevények Csarnokában, múlatja magát a Bánat Ormának csúcán. Aztán színjátékot játszanak, dalt pengetnek. Veszélyek s akadályok, amerre csak széttétekint, hullámmzó, csábító zene hallik fülébe mindenfelől – már éppen lesújtana. De mert nem tud lesújtani, ez a Félelem Álmát teszi.

Az eredendő vágyak közül legnehezebb megtörni az érzékiség bűvöletét. Jü Mej-zsen; a Végzetes Szépség; Hszi Si; Sze-sze, a Selyemlányka; Lü Csu*, a Zöld Gyöngy; a Kékszinóros Kisasszony* s az Almaillatú: hiú asszonyi léhaságok, lebilincselő asszonyi szépség, pajzán szavak szállidosnak, s ő maga is szépséget idéz magára – ez mintha a Gyönyör Álmához közelítne.

Majd összetalálkozik a Páramita királlyal*, s megismerszik, hogy annak apja ő maga, Szun Vu-kung. A csillagok megritkulnak, s felfénylik a hold, az álom oszladozni kezd, a sokszínű zászlók színe összekavarodik – már kifelé tart a démon bűvöletéből –, ez pedig az Álomból Ébredés.

Röviden szólván, ez a hat álomkép magában foglalja a vágyak, a formák s a tiszta szellem hármasságát. Mert legyen akár buddha*, akár démon, akár halhatatlan vagy halandó, bármilyen rendű, rangú lény, aki csak megteremtődik az okság láncolatából, mind azt hiszi eleve, hogy nem részese a Kerék forgásának*, nem részese a világkorszakok mozgásának – de mégis benne van a Kerék forgásában, benne a világkorszakok mozgásában. S mi különbség van abban, hogy maga okozta-e ezt magának, vagy másvalaki?

Ami pedig az értelmén túli értelmet, a tükörben lévő tükröt illeti – azt annyira foghatjuk meg csak, ahogyan megállíthatjuk a kő verte szikrát, a villám támasztotta fényt; eltűnik mindez egy szempillantás alatt. S látjuk e tizenhat fejezetben, micsoda káprázatotok támaszt a világ szennye. Nincs pártfogó s mester, akihez folyamodnánk. Magányos levélként sodródunk csak, s ki segítene át a túlsó partra?

A vágyakból való felocsúdás vágyakat követel, az álomból ébredés újabb álmokat kíván – ezt elkerülni nem lehet. Azt is, aki elolvassa a *Nyugati utazás*-nak eme toldalékát, csak egy időre legyinti meg tüze lángolásában tiszta hűvössége, hűsítő jótéteménye.

Az érc-kígyó éve* őszének középső hónapjában Állhatatos Hegy, a remete* írta ezt a Tigrisdomb ezeröles felhői közt.

* *Hsziang Jü* – lásd a hatodik fejezet jegyzeteit.

* *Csin Kuj* – lásd a nyolcadik fejezet jegyzeteit.

* *Jü Mej-zsen, Hszi Si; Sze-sze, Lü Csu*, – lásd az ötödik fejezet jegyzetét.

* *Kékszinóros Kisasszony* – lásd a tizenegyedik fejezet jegyzetét.

* *Páramita király* – lásd a tizenötödik fejezet jegyzetét.

* *buddha* – közszóként annyi, mint „megvilágosodott”; a legmagasabb rendű létforma.

* *a Kerék forgása* – a lét kerekéé, amely a buddhisták hite szerint a meghaltak lelkét új létformába lóditja.

* *az érc-kígyó éve* – itt: 1641

* *Állhatatos Hegy* – Tung Jüe egyik felvett neve.

Az első fejezet, amelyben

*peóniák pirossága a Kék Hal rontó varázsa,
s Szun Vu-kung fog szorultában siratólevél-írásba*

*A világ minden dolga csak tebenned ered,
Tested magába fogja a földet és eget.
S ha a világra nyitnád két káprázó szemed,
Viztől, hegytől válva verhetnél-e gyökeret?*

Arról szól e fejezet, hogy a Kék Hal, a vágyak démona* zűrzavart támasztván tévelygésekbe csalja a majmot, azaz az értelmet, hogy meglássa majd minden világ vágyai okáról, hogy mind futó felhők, álombeli káprázatok csupán.

A kínai barát tanítványaival együtt, negyedmagával elhagyta már a Lángoló Hegyet*, s ahogy a napok múltak, hónapok jöttek, összetalálkoztak megint a zöldellő tavasszal.

– Hányattatunk mi már egész időnkben – szólalt meg ekkor Hszüan-cang, a kínai barát –, s mégse tudjuk, mikor érhetjük már el Buddhának látását! Szun Vu-kung! Te sokat megfordultál már nyugatnak útján, mondd csak, hány állomás van még előttünk, hány ördög s démon?

– Nyugodj meg, atyám – mondta a majom. – Tanítványaid bíznak erejünkben, semmi démon, ördög minket meg nem ijeszt!

Még ki se mondta e szavakat, midőn egy hegyi ösvény tűnt fel előttük, borítva frissen s régen hullott virággal, úgy terülve elébük, akár egy hímes brokátszőnyeg. Ahol pedig a bambuszok szálai széthajlottak, peóniafák tűntek elő.

*Számtalan virágszirom – egyetlen selymes halom,
Egyikét sem láthatod, nem tesz túl a másikon.
Pirosabb a hajnalpírnál, kelő napra nevetve,
Gyengédebb, mint a harmat, mintha széllel lebegne.
Mint féltett szépek szépét öleli felhők selyme,
Égi illatát esdve kereng körülte lepke.
Hercegi palotába szépségét híve várja,
Szebb nála mi lehetne – szép lány mámoros kedve.*

– Atyám ! – szólt Szun Vu-kung. – Nézd, mily pirosak a peóniák!*

– Nem pirosak – mondta rá Hszüan-cang.

– Tán megromlott a szemed világa, atyám, a tavaszi alkony melegétől? – vágta rá a majom. – Micsoda pirosak ezek a peóniák, s még okoskods, hogy nem pirosak? Jobban tennéd, ha szépen lóról szállnál s leülnél, míg megidézem a Gyógyító Buddhát*, nyitná meg a szemed világát, ne

* *Kék Hal* – a szerző alkotta mesés alak, voltaképpen szójáték: a két szó hangalakja kínaiul, más írásjegyekkel írva, „érzéki vágyak”-at jelent. A „kék” a regényben ezért az érzéki vágyakat jelenti, ezért lesz Hszüan-cang, a buddhista szerzetes Kékölő Hadvezér.

* *Lángoló Hegy* – *Nyugati utazás*, 61. fejezet.

* *nézd milyen pirosak a peóniák!* – a beszélgetés a csan buddhizmus tanításának fogásaival él; ezek célja a fogalmi gondolkodás korlátainak kimutatása, annak bizonyítása, hogy a fogalmak alkalmatlanok a valóság megragadására. Hszüan-cang a vitában a csan buddhizmus már megmerevült, dogmatizálódott gondolatmenetével él, míg Szun Vu-kung a dogmákról is igyekszik kimutatni hamis voltukat.

* *Gyógyító Buddha* – minden betegséget gyógyít, beleértve a tudatlanságot is.

kelljen az úton ezzel a farkasvaksággal bajlódnod! Mert ha egyszer az utat eltévesztjük, azzal más aztán nem gondol!

– Hitvány majma! – haragudott meg a szentatyá. – Magad tévelyegsz egész homályossággal, s még rám akarod erőltetni a káprázatot!

– Szentatyám – szólt Szun Vu-kung teljes komolysággal –, ha nem borult el a szemed világa, miért mondd, hogy nem pirosak a peóniák?

– Nem úgy gondoltam, hogy a peóniák nem pirosak – magyarázkodott Hszüan-cang –, azt akartam mondani, hogy nem peóniapirosak, nem maguktól pirosak.

– Ha nem maguktól pirosak – ellenkezett a majom –, akkor gondolom, a nap fénye tűzött reájuk, azért ilyen pirosak.

Látta Hszüan-cang, hogy Szun Vu-kung a napfényt is szóba hozván a gondolatot követve egyre messzebbre megy, hát szidalmazni kezdte:

– Te bolond majom! – kiáltott rá. – Te magadban van a pirosság, aztán még te magad beszélsz peóniáról, napfényről, hogy megkevered az ártatlan embert!

– Nevetni való vagy, szentatyám! – vágott vissza a majom. – A testem merő sárga szőr, a tigrisbőr kötényem meg pettyes is, a csuhám meg kéknek nem kék, fehérnek nem fehér, hol látod hát, mesterem, hogy pirosság van bennem?

– Nem azt mondom – szólt Hszüan-cang –, hogy a tested piros, hanem hogy a szíved piros. Hallgasd csak! – kiáltott fel –, verset mondok róla – azzal ott, a lova hátán elkezdte szavalni:

*A peónia nem piros,
Tanítványom szíve piros.
Peónia szirma ha hullik,
A ki nem nyílttal egy-azonos.*

Mentek vagy száz lépést ezután, mikor a peóniafák sűrűjében sok száz gyengéd piros képű asszonyszemélyt láttak meg egy csomóban, amint virágot szedtek, fűből láncot fontak, gyerekekkel a karjukon vagy a sarkukban egymással enyelegtek, civakodtak. Látván pedig jöni a keletről érkező papokat, a szájuk elé emelve köntösük ujját nagy kacarászásba kezdtek. Gyanú kelt erre Hszüan-cang szívében, s felkiáltott:

– Keressünk egy másik, járatlan ösvényt, Szun Vu-kung. Ezen a zöldellő, tavaszi mezőn félős, hogy még e csapat szépséges fehérszemély, gyengéd asszonyszemély óhatatlan felindít minket s bűnbe kever!

– Meg akartam már mondani neked, szentatyám, valamit régről – mondta rá a majom –, csak attól tartottam, még sérelemnek veszed, nem mertem kimondani. Két nagy, életre szóló bajod van neked: az egyik, hogy túlságos buzgalommal vagy, a másik, hogy ha elméled is a világosságot keresvén, a betűbe ragadsz. Az egyik, hogy fütől, fától ijedsz, nehogy vétekbe essél – ez a túlbuzgóságod; azzal meg, hogy verset mondasz, bölcsességet fejtegetsz régi dolgokat felemlgetvén, újakat bizonyosságul hozván – nyilvánvalóan a betűbe ragadsz. A betűbe ragadásból nem lesz igaz gyümölcs, köze semmi hozzá, a túlbuzgalom pedig csak az ördögöket, démonokat idézi meg. Szabadulj meg e két bajodtól, s akkor eljutsz nyugat mennyországába.

Elbúsult erre a mester, a majom pedig folytatta:

– Megtévedtél, lám, mesterem! Emezek családjukkal élők, mi pedig elhagytuk családunk, s ha közös is az utunk, más a szívünk teljességgel.

Megcsapkodta lovát erre a kínai barát, hogy jobban haladjanak, ám ekkor elérontott az asszonyszemélyek sűrűjéből nyolc-kilenc gyerkőc, s körbefogódzva, forgolódva körülötte fiú-

lány várat csináltak. Megállították, megnézték jól maguknak, aztán összevissza ugrándozva kántálásba kezdtek:

– Megnőttél már, te gyerek, pendelyed levetheted!

Béketűrő ember volt a szentatya, de ezt a kötözködést már nem állhatta. Feddeni kezdte őket szép szóval, de csak nem tágítottak. Korholni kezdte őket aztán, de azok csak fújták egyre:

– Megnőttél már, te gyerek, pendelyed levetheted!

Mit volt mit tenni, levetette csuháját a szentatya, elrakta szépen az általvetőjébe, s lecsücsült a földre. A gyerekek azonban rá se hederítettek erre, hanem folytatták:

– Add nekünk a pendelyedet! Mert ha nekünk nem adod, hazamegyünk anyánkhoz, s megkérjük, hogy varna nekünk zöld almaszínű, szívet facsarító színű, zöld fűzfaszínű, páros madár színű, alkonyipír színű, fecskékék színű, mártásszínű, égsötétje színű, barackpiros színű, jádeszínű, lótusz húsa színű, kék lótuszszínű, ezüstkék színű, halbélfehér színű, vizes tus színű, orchideaszínű, nádvirágszínű, zöld színű, tarka színű, brokátszínű, licsi-színű*, korallszínű, kacsafejezöld színű, cikornyás brokátszínű, vágybrokátszínű szerencsependelyt*, nem kell akkor nekünk a te egyszínű pendelyed!

A szemét is behunyta erre Hszüan-cang, hallgatott, nem szólt semmit. Nyolctilalmas, a disznó, nem gondolt azzal, mi megy végbe mestere szívében, s játszani akarván a gyerekekkel, elkezdte őket szólongatni édes, kedves csemetéinek, hogy a kedvére legyenek. Szun Vu-kung azonban ezt látván igen megbosszankodott, s kirántva füléből aranygombos füttykösét*, üzőbe vette őket. A megrettent gyermekek egymást lökdösve, taposva futottak előle, de a majom, nem bírván indulatával, egykettőre beérte őket, s szétütött közöttük. Szerencsétlen kis csimbókos hajú, barackszín arcú jószágok! Eltűntek, elmúltak, akár a csalékony lidércfény! Az asszony-személyek pedig látván a peóniák közül, hogyan öldösi Szun Vu-kung a gyermekeket, eldobták rémülten virágszedő kosaraikat, s a közeli szakadékhoz futva köveket ragadtak, hogy azzal fogadják. Szun Vu-kungnak azonban arca izma sem rándult, rezzent, egyet kaszálva rettentő füttykösével egy szálíg agyonverte őket is.

Vad volt a harcban Szun Vu-kung mindig, ám természetére jóságos, emberséges. Fülébe dugván füttykösét önkéntelen is kicsordult a könnye, úgy kezdte magát korholni, leckézni:

– Nap mint nap, mióta Buddha törvényére tértem, fékeztem vágyaim, visszafogtam természetem, nem öltem egyszer sem meggondolatlan, indulatban. Most pedig egyszerre haragom felgerjedt, s elpusztítottam ezt a démonnak nem démon, latornak se lator ötvenegynéhány asszonyt és gyermeket! Súlyos az én vétkem magam megféledezésében!

Továbbment pár lépést, s egyszerre igen elfogta a félelem:

– Csak a földön túli poklokra gondoltál eddig, Szun Vu-kung – róttá meg magát –, a jelenvalóra nem, arról megféledeztél! A minap is, hogy agyonvertem egynéhány démont, mesterem menten elkezdte bűvös mondókáját! Amikor meg megöltem azt a néhány latrot, a szentatya akkor is üzőbe vett velem! Ha meglátja most ezt a halom holt tetemet, megharagszik rám biztosan, s elkezd mondani a mondókát vagy százszor*. Akkor pedig nyúzott majom lesz belőled, Nagy Szent! No, most mondd meg, mitévő legyek?

De okos volt ám a majom, teljességgel világos eszű, így hát csakhamar ki is fundált valamit:

* *licsi* – Dél-Kínában honos, piros színű egzotikus gyümölcs.

* *szerencsependely* – kínai szokás szerint a gyerekek százféle rongyot koldultak össze, s anyjuk azokból szerencsét hozó ruhát varrt nekik. Elvileg a buddhista szerzetesek ruhája is összekoldult rongyokból kellett, hogy készüljön.

* *aranygombos füttykös* – Szun Vu-kung bűvös fegyvere, gazdája akarata szerint változtatta alakját és nagyságát. Rendszerint tüvé zsurgortva a fülében hordta.

* *elkezd mondani amondókát* – Buddha mikor Szun Vu-kungot Hszüan-cang mellé rendelte tanítványnak, látva a majom szilaj természetét, egy abroncsot vetett a fejébe, amely odanőtt; Hszüan-cangot pedig megtanította egy bűvös ígére, amelynek elmondására az abroncs szorulni kezdett, s a fájdalom engedelmességre szorította Szun Vu-kungot.

– A magamfajta vén papok szerencsére értik ám az írás művészetét – somolygott magában –, s kegyességgel, részvétellel is vagyunk ám mindenki iránt, majd hogynem agyunk lágyulásáig! Írok én mostan egy szép siratóbeszédet*, s elindulok majd sírva-ríva, s azt kántálva. A szentatyát meg, hogy lát engem sírni-ríni, elfogja majd a bizonytalanság, s megkérdi: „Merre jártál egész nap, te megátalkodott?” Én meg csak azt mondom: „Démon van ám nyugatnak útján!” Ettől még jobban elbizonytalanodik majd, s megkérdi megint: „Merre van a démon s micsodás?” Erre pedig azt mondom: „Gyilkolás lelkének híjják azt a démont, szentatyám! Ha nem hiszed, nézd csak e sereg gyermek véres tetemét, mit mívelt velük!” Megretten majd a szentatyá a démon rettentő hatalmától, Nyolcütalmas fel is kiált, hogy „meneküljünk innét!”, Homoki Barát is megszólal, hogy „fusson ki-ki, merre a szeme lát!” S mikor már látom, hogy futnának szerteszét, majd megbátorítom őket, mondván: „Hát nem bíztok Avalokitesvara bodhiszattvában? Kő kövön nem maradt már a démon barlangjából!”

Fogott akkor Szun Vu-kung egy követ tusdörzsölőnek, szilvaágot is tört ecsetnek, sarat kevert tusnak, bambuszt hasított írótablának, s meg is írta egykettőre a siratóbeszédet. Aztán nagy tudós pofát öltve elindult gangosan, rangosan, méltóságteljesen szavalva, kántálva írományát, amely pedig hangzott a következőképpen:

– A Nagy Tang-uralkodóhoz törvényesen uralkodó felséges császára adományozta százféle drágakinccsel teljes papi köntösnek s az ötféle gyönggyel ékes papi botnak tulajdonosa, a császár öccsének címezett kínai barát, Hszüan-cang őfőtisztelendősége alá tartozó tanítványok elseje, a Vízfüggöny Barlang Ura*, az Éggel Egyenlő Nagy Szent, a Mennyek Palotáját felháborgató s megrabló, az alvilágban erőhatalommal vendégeskedő Szun Vu-kung, a Zarándok, teljes tiszteletadással, a nemes italok s kiváló étkek szertartásának rendje szerint ím búcsúpohárral istenhozzádot int eme tavasz szelével bosszú s harag nélkül elmúlt fiak s leányok lelke árnyainak, mondván:

„Ó, jaj! Aranyra is változik a fűz a kapu előtt, s az udvar orchideája drágakővel viselős! Ég s föld nem ismert emberséget, s ifjú éveitek termőre már nem fordulnak. Miért is lettetek tavasz harmadik hava barackvirágának futó vize, jáde ékszerek a folyamon úszva, felhői a kilencedik ég darvainak, füstkarikák a végtelenségben? Hívjam-e lelkeitek? Ki kísér el benneteket? Csekély személyem gyászol értetek!

Ámbátor, kígyóként menni végig a rézgerendán, a házban hernyóhoz közelíteni, széllel s esővel sírni a jádeciterán, toronyban tigrist üvölni – ez a szerelem istennőjének magasztos útja. Miért lett piros tavaszi köntöstök, mikor zöld a tavaszi fű? S bár hosszúak a tavasz napjai, miért siettetek tavaszos éltetekkel? Hívjam-e lelkeitek? Ki kísér el benneteket? Csekély személyem gyászol értetek!

Ó, jaj! Bambuszparipán végig a falun, fénybogár-lámpással a függöny mögött, szerencse gyermekcséi, nem illendő, hogy felkeljen haragotok. Miért van, hogy fényesítvén bár rézgarasotok, mégsem adjátok azt senkinek, szálltok kacsatopántokban, de megfürödtök nyugat mély vizében? A páros oszlop még alig piroslott, s lúdruhát öltve vigadtok a bíbor völgyben? Hívjam-e lelkeitek? Ki kísér el benneteket? Csekély személyem gyászol értetek!

Ámbátor, hétesztendősen Konfuciusz* az ágyban tücsökhargon énekelt, Ceng Sen* pedig tizenhat évesen a lépcsők alján adta át a licsigyümölcsöket. Miért, hogy nem tanítják e nemes elveket? Jádét vágni a déli földeken, lótuszt morzsolni a keleti öbölben, nem rejteni ruhaujjba a bíborral folyó jujubát, nem szopogatni a tejet csordító tungfát? Hívjam-e lelkeitek? Ki kísér el benneteket? Csekély személyem gyászol értetek!

* *siratóbeszéd* – mint annyi más részlete a regénynek, ez is stílusparódia, telezsúfolva keresett szépségű, ma már megfejthetetlen tudós utalásokkal.

* *Vízfüggöny Barlang* – Szun Vu-kung lakóhelye majomkirály korában.

* *Konfuciusz* – i.e. 551-479, Kína első és legnagyobb tekintélyű filozófusa, az állami ideológiává vált konfucianizmus alapítója.

* *Ceng Sen* – konfuciusz egy tanítványa.

Ó, jaj! Délnek, északnak, nyugatnak, keletnek nem mondta még el senki lelketek visszahívásának ígét! Csang, Csien, Hszü, Csao, hogyan állítsuk fel sírotok követét? Hívjam-e lelkeitek? Ki kísér el benneteket? Csekély személyem gyászol értetek!”

Mondogatta ezt Szun Vu-kung, s meg is érkezett mihamar a peóniák közé. De látta ám, hogy mestere alszik lehorgadt fejjel, s Homoki Barát és Nyolctilalmas is, egy-egy követ vetvén fejük alá vánkosul, szunyókálnak édesdeden.

– Mégiscsak velem van jó sorsom mindig! – örült meg a majom. – Jobbkor nem is jöhetett, hogy így eltörődtek! Szerencsés csillagzat jár felettem ma, nem kell elszenvednem a bűvös mondóka gyötretését! – azzal letépett egy szál virágot, gombolyagba gyúrta, beledugta a disznó füle lyukába, s megszólalt motyogva

– Nyolctilalmas! Ne álmodj összevissza minden zagyvaságot!

– Minek szólítasz, atyám? – dűnnyögte a disznó álmában.

Látta már a majom, hogy Nyolctilalmas a mesternek hiszi őt, megszólalt hát Hszüan-cang hangján:

– Tanítványom! Itt járt az imént Avalokitesvara bodhiszattva*, s meghagyta, hogy oktassalak ki téged!

– Aztán mondott rám valamit a bodhiszattva? – Hunyva volt a szeme Nyolctilalmasnak, úgy beszélt tovább, álmában.

– Már miért ne mondott volna? – folytatta a majom álnokul. – Előbb engem sorolt rangosztályba, aztán benneteket hármótokat. Azt mondta, hogy én már buddhává lehetek, el se menjek már nyugat mennyországába. Azt is mondta, hogy Szun Vu-kung is buddhává válhatik, s meghagyta, hogy ő egyedül menjen el nyugatnak mennyébe. Sa Vu-csing beválik barátnak, meg is hagyta neki, menne el nyugat útjának egyik tisztaságos kolostorába, maga megigazulására. Azután rád tekintett, s így szólt: „Ez a Csu Vu-neng olyan henye semmirekellő, hogy nyugatnak mennyébe ő be nem mehet!” Hozzátette még, mondanám meg neked, menj szépen, s párosodjál össze Csen-csennel, Aj-ajjal s Lien-liennel*.

– Nem megyek én a mennyekbe – dűnnyögte a disznó még mindig álmában –, nem kell nekem Lien-lien se, csak békében hagyjatok, míg jó nagyot szundítok! – azzal rázendített megint a hortyogásra akkora hanggal, mintha tehén bögne.

Látta Szun Vu-kung, hogy a disznó már fel nem ébred, elbúcsúzott hát tőle nevetve:

– Hát én akkor elmegyek, tanítványom! – azzal nekivágott az útnak nyugat felé, hogy alamizsnát kolduljon magának.

A második fejezet, amelyben

a káprázatból elébukkan az Új Tang-dinasztia,
és a Zöld Jáde-palotában vigadoz az Ég Fia*

* *bodhiszattva* – a mahájána buddhizmus tanításában az a megvilágosodott, aki nem lép be buddhaként a nirvánába, hanem a létben marad, hogy a többi lényt is megváltáshoz segítse.

* *Csen-csen, Aj-aj, Lien-lien – Nyugati utazás*, 23. fejezet. Három nővér, akik anyjukkal együtt házasságra kísértették Hszüan-cangot és tanítványait. Csábításukban az érzéki természetű Csu Vu-neng már majdnem engedett, amikor kiderült, hogy mindez csak az istenek próbatétele volt.

* *Új Tang-dinasztia* – Hszüan-cang kora kínai uralkodóházának, a tang-dinasztiának (618-907) elképzelt folytatása a majom álmában.

*Ettől fogvást hiába volt a majom ezernyi csele,
Ámítani kívánván másokat, magát ámitá el vele.*

Felugrott Szun Vu-kung a levegőébe, nézelődött keletnek, nyugatnak, hogy valami helyet lelne, ahol alamizsnát kapna, de hiába töltötte az időt két álló óra hosszat, nem látott egy lelket se semerre. Kezdte már elfogni a bosszúság, s felhőre is kerekedett volna már, hogy visszatérüljön a régi útra, amikor tíz mérföldnél is messzebb egyszer csak megpillantott egy nagy-nagy várost. Arrafelé sietett hát sebesen, hogy szemügyre vegye, s ím a városfalon ott lobogott egy zöld selyemzászló, ékes aranyírással:

„A Nagy Tang-dinasztia újabbik Égfiai közül Taj-cung, az Alapító Ős harmincnegyedízigleni utóda, a Közbülső Felemelkedés Császára” – ez állott rajta.

Megrettent Szun Vu-kung, amikor meglátta, hogy Nagy Tang-dinasztia, a hideg verejték is kiverte.

– De hiszen nyugatnak tartottunk mindvégig! – töprenkedett kétségbeesetten. – Hogy fordulhattam én most keletnek? Ámitás, álság lehet ez csak – döntötte el magában –, valamely gonosz démon műve! – Közben azonban eszébe ötlött valami:

– Hallottam volt én az ég forgásáról szóló tanítást – morfondírozott –, körbe-körbe megy ám az ég! Talán bizony megjártuk már az ég nyugati végét, s most megint keletnek fordultunk! No, ha így van – nyugodott meg –, mit se tartsak tőle, fordulok csak megint egyet, s arra lesz a nyugati mennyország! Szóval akkor igazi lenne? – De megint váltott az esze, újra elfogta a kétség:

– Mégse igazi, mégse! – kiáltott fel. – Ha eljutottunk volna nyugatnak egéhez, hogyhogy Buddha atyánk a maga könyörületességében, jóságában nem szólított minket egy hanggal se? Jártam én már önála nemegyszer, nem afféle érzés híjával való, másokat lefitymáló valaki ám ő! Mégse igazi! – döntötte el.

De a dolog mégsem hagyta nyugodni:

– Majd hogy elfelejtetted, vén Szun! – korholta önmagát. – Démon koromban a Vízfüggöny Barlangban annak idején volt nékem egy fogadott öcsém, a Zöldruhás Követ, adott az nekem akkor egy könyvet, a csudálatos Kunlun-hegynek* leírását, abban meg volt írva, hogy „vagyon egy Kína, mely nem Kína ugyan, de Kínával versengvén bitorolja e nevezetet”*. Nyugaton kell annak lennie, akkor hát – könnyebbült meg – ez az a névbitorló ország! Mégiscsak igazi!

Már-már megnyugodott volna, de vagy egy félóra elteltével egyszer csak felkiáltott elkeseredetten:

– Nem igazi ! Ámitás, ámitás, ámitás mégis ! Mert ha Kínával versengne, azt írta volna ki a zászlajára, hogy Kína, minek írta akkor, hogy Nagy Tang-dinasztia? Hiszen még mesterem is mindig azt mondogatta, hogy a nagy Tang császár csupádon-csupán a legislegutolsó időkben lépett trónra, hogy lehet az, hogy ezek itten máris meghallották, s azon nyomban nevet, zászlót is cseréltek? Mégse igazi!

Így tipródott, töprenkedett egy fél nap már, de sehogy se tudott dülőre jutni. Végül is elszánta magát, s megnézte megint az írást a zászlón. Ahogy azt olvasta, hogy „az Alapító Ős harmincnegyedízigleni utóda, a Közbülső Felemelkedés Császára”, azon nyomban elkezdett

* *Közbülső Felemelkedés* – azt jelenti, hogy a Tang-uralkodóház hatalma egy időre megszakadt, lehanyatlott, de most ismét virágzóban van. Szun Vu-kungot az ejto gondolkodóba, hogy Hszüan-cang Kínából való elindulásakor a Tang-dinasztiának még csak második császára uralkodott.

* *Kunlun-hegy* – ma egy hegység neve Kína nyugati határán, eredetileg mitikus, a világ végét jelző, égig érő hegy.

* „*vagyon egy Kína*” – talán célzás a római birodalomra, amely a régi kínai történetírókban Ta Csin („Nagy Kína”) néven szerepel, és azt állítják róla, hogy lakói hasonlítanak a kínaiakhoz.

átkozódní, toporzékolni a levegőégben:

– Zagyvaság, ostobaság! – kiáltozta. – Húsz esztendeje sincsen még, hogy a szentatya elhagyta volt a Nagy Tang-birodalom határát, hogy telt volna el azóta több száz esztendő! Meg aztán földi anyától lett a mesterem, halandó testével még ha halhatatlanok, istenek földjén járna-kelne is, csak egy azon módon telt volna ideje a többi földi emberrel*! Mitől lenne akkor ez a rettentő különbség? Mégis csalás, ámtás van a dologban!

– Mégse lehessen tudni – fordult meg a fejében. – Ha minden hónapra esik egy császár, alig kell hozzá négy esztendő, sorra kerülhetett már a harmincnyolcadik! Mégis igazi lenne?

Megkonfundálódott szegény majom ekkorra már tökéletesen, hiába jártatta az eszét, nem tudta kibogozni, mi az igazság. Mit tehetett mást, lekuporodott egy felhő végébe, s elkezdte szólógnatni a helybeli földistenkét* bűvös ígéivel, hogy attól kérdezze meg, mi hát a valóság. Szólíhatta, hívhatta, nem jött a földistenke tizedszerre se.

– Eddig, ahányszor elmondtam ígéimet – esett zavarba Szun Vu-kung végképpen –, jöttek máris a földistenkék fejüket fogva, lapulva, akár a patkány! Micsoda dolog ez? No de sürgetős a dolgom, meg aztán nem is oka ő semminek – döntötte el –, szólítom akkor a szentatyát őrző véd-isteneket, az ügyeletet tartó mennyei hivatalnokot, az biztosan eligazít.

El is kezdte a hívogatást fennszóval:

– Merre vagy, öcsém? – kiáltozta. No de hiába kiáltozott valami százszor, nem jött válasz senkitől se, semerről se.

No de erre már megbosszankodott Szun Vu-kung! Felöltötte magára rettentő alakját, melyben a Mennyek Palotáját megháborgatta volt egykoron, meglengette bűvös fütykösét, hogy az rizsescsésze vastagságúvá dagadt, s elkezdett ugrálni, toporzékolni a levegőégben. Táncolhatott, toporzékolhatott, egy fél isten nem sok, de annyi se akadt, ki megindult volna erre.

Végtelen haragjában a majom most már a Bűvös Esthajnalpír* felé vágatott, a mennyek országába, hogy a Jáde Császárt, a mennyek urát keresi meg s vonja kérdőre, mi történt. De amint odaért a mennyek kapujához, azt bizony zárva találta.

– Nyissátok ki! Nyissatok ajtót! – kezdett nagy dühösen dörömbölni. De erre már megszólalt valaki a mennyekből

– Ej, micsoda hebehurgya szolgafattyá! Ellopták ám a Bűvös Esthajnalpír Csarnokát, nincsen már mennyország, hová feljöhethé! – s megszólalt egy másvalaki is mellette:

– Te még nem is tudod, testvér, hogyan esett az, hogy ellopták a Bűvös Esthajnalpír Csarnokát? Hát az a mennyek palotáját ötszáz évnek előtte felháborgató Szun Vu-kung istállómester*, hogy akkor a mennyek palotáját magának meg nem szerezhette, nagy gyűlölködésében, keservében pártot gyűjtött magának, a szent könyvek elhozatalának cégére alatt összeszövetkezett nyugat égtájának minden rendű-rangú démonával, s egy nap aztán e démonok fortélyos módra ellopták a Bűvös Esthajnalpírt! Úgy mondják ezt a hadtudományban, hogy összetámadtatni egyik ellenségünket a másikkal, ez az a hadicsel, amelyben nincs olyan, hogy ne lenne győzelem ! Ilyen ravasz volt ám az a majomfajzat, hogy meg tudta szerezni!

Nevetett Szun Vu-kung ennek hallatára, de meg is bosszankodott. S mert hirtelen s makacs természet volt, nem állhatta sehogy se ezt az arcátlan hamis vádaskodást, hanem csak még jobban rúgta, öklözte a kaput, kiáltozván, hogy nyissátok ki, nyissátok ki! Erre aztán megint

* *még*ha halhatatlanok... földjén járna-kelne is... – az égben egy nap telik el az alatt, míg a földön egy év.

* *földistenke* – egy-egy földterület istene; rangja igen alacsony volt, mert hatalma csak földje határáig terjedt. A *Nyugati utazás*-ban Szun Vu-kung mindig tőlük tudakolja meg, lakik-e környékükön démon.

* *Bűvös Esthajnalpír* – az ég urának, a Jáde Császárnak a palotája.

* *Szun Vu-kung istállómester* – mikor Szun Vu-kung először került összeütközésbe a Jáde Császárral, az, hogy megbékítse, az istállómesteri hivatalt adományozta neki. Ez volt a mennyei hierarchiában a legalacsonyabb rang, Szun Vu-kung nagyon megharagudott, mikor ezt megtudta, s azóta is sértésnek vette, ha így címezték.

megszólalt valaki odabentről:

– Ha már mindenképpen azt akard, hogy megnyissuk a kaput neked, akkor őrizzed csak itten ötezer-negyvenhat esztendeig s három hónapig, akkorra megépítjük megint a Bűvös Esthajnalpír Csarnokát, s megnyitván kapunkat fogadhatunk téged, nagyra becsült jövevény!

Azt remélte Szun Vu-kung, hogy a Jáde Császárt meglátogatván elérkesheti a mennyei iratokból, könyvekből, igazi-e ez az új Nagy Tang-dinasztia vagy se, de hiába járván, fordulnia kellett vissza nagy csúfságra. Levetette hát magát a felhők tetejéből a Tang-ország határára.

– Nincs mit tenni, megnézem magam, mi az igazság, csak akkor mehetek tovább – döntötte el magában, s megkönnyebbülve a hiábavaló töprengéstől, elindult a városkapu felé. Odaérve azonban útját állotta a kapuőrző kapitány:

– Mostani császárunk rendelete – olvasta a fejére a parancsot –, hogy akárki idegen beszédű, idegen köntösű megfogattatván, feje vétessék. Te papocska – tette hozzá szánakozva –, neked ugyan se családod, se otthonod, de az életed csak kedves neked?

– Nagyságos uram szavai – bókkolt neki Szun Vu-kung – felettébb való könyörületeségről tesznek tanúságot. – Vissza is fordult a kaputól, fogta magát, s hímes lepkévé változott. Eljárta elébb a Szépasszony Táncát, azután meg a Lanthordozóét, s táncos röptével csakhamar megérkezett egy Tarkavirágos nevezetű toronyhoz. Ott berepült annak jádekapuján, s megpihent a csarnokban.

Csodálatos torony volt ám az! Karcsú tengelyként szökött magasba, kerengő felhők közepén, szinte maga köré csavarta őket könnyedén. Nem láttak ilyet se istenek, se halhatatlanok, tündérek világa se mintáz ily pompás lakot!

*Forgó menny arany ködével vegyül
Csillag sodrában jáde-mérlegül.
Felhő-szült jégmadár-kék palotát
Nap fényű főnix-fal veszi körül.*

Szun Vu-kung se tudott betelni vele bámulatában. Nézelődés közben azonban egyszer csak észrevette, hogy az épület nevét hirdető nagybetűs felírás, a „Zöld Jáde Csarnok” szavak alatt ott áll kisebb betűkkel az is, hogy „Állított a Tang-ház új égfiának, a Mulatós Császárnak uralkodása első éve második havának egy szerencsés hajnalán”. Elhagyatott volt a csarnok és kopár, csak a falon állt ott valami írás:

Míg a Tang-ház a hatalmat meg nem kapta, ötven éve, az ország göncölszekerékként egy helyben kerengett,

De mikor a Tang-ház a hatalmat megkapta, rá ötven évre, röptültek már a hegyek, a folyók, a csillagok s a hold szárnyra keltek.

S hogy az új égfia hatalomra jutott, tízezerszer tízezer évre,

A négy égtájon mindenfelé Csou Hszüan dalával énekeltek.

A legalázatosabb szolgáló, Csang Csiu jegyzé esküként ezt a verset.

– No hiszen – jegyezte meg Szun Vu-kung a verset olvasván –, hogyne lenne mulatós a császár, ha legalázatosabb szolgálója is ilyen fajta?

Ahogy ezen mulatott magában, előkerült valahonnét egy palotabeli herélt, zöld bambuszseprűvel a kezében. Az utat separta a csarnok előtt, s közben motyogott, beszélgetett magában

– Haj, haj ! Alszik a császár is, alszik a miniszter is, alvószentek hajlékává lett a palota!

Tegnap este a mi mulató császáruk, hogy egyik hölgyének, az Országrontó Szépségűnek* házavatást tartott, lakomát rendezett, hát a hátsó kertben, a jégmadár Palotában ittak egész éjjel. Legelőbb is előhozatta a császár a Szépségűkröt, odaállította Országrontó Szépségűt maga mellé bal felől, másik hölgyét, az Öldöklő Hölgyet* jobb felől. Ahogy pedig a tükörben látszottak hárman egymás mellett, elkezdte a császár dicsérni a két hölgy szépségét, Országrontó Szépségű meg a felséges úr szépségét dicsérte. Aztán hátrafordult a császár, s kérdezett minket, mit gondolnánk, melyikük a legszebb. Akkor pedig az ott lődörgő három-négyszáz szolgáló karban kezdte zengeni, hogy „felséged a legszebb ifiúr a világon!” Meg is örült ennek a császár, s bár már a szeme is ködbe borult volt mámorában, felhajtott még egy nagy csésze bort. Aztán mikor már jól előhaladtak az ivásban, felálltak holdat nézni. A császár hangos hahotával rámutatott a holdra*, mondván: „Az ottan az én Öldöklő Hölgyem!” Öldöklő Hölgy meg rámutatott a Pásztorfiú és a Szövőlánynak, az igaz szerelmesek páros csillagára*, s felkiáltott: „Azok pedig ti vagytok ottan, felség te meg Országrontó! Ugyan még csak a harmadik hó ötödikénél járunk, de előlegezzük már meg a hetedik hó hetedikét, az igaz szerelmesek párosodásának éjszakáját!” Ennek is igen örvendett a császár, s megint csak felhajtott egy nagy csészével. Pityókos lett már akkorra egészen, kiveresedett a képe, kókadozott a feje, botladozott a lába, akadozott a nyelve, azt se tudta már, mi az, hogy hármass hét, meg hetes hét, hanem csak végigfeküdt egész hosszában Öldöklő Hölgyön. Országrontó is lekuporodott sietve, s hófehér eleven vánkost alkotván testéből, magára nyugtatta a felséges úr két lábát. Erre aztán az Öldöklő Hölgy egyik szolgálójában ugyancsak feltámadt a jókedv, egy tengeri rózsza virággal nagy kacarászva odament a császárhoz, s azt szép gyöngyen a felség hajába tűzte, borvirágos császárt csinálván belőle. Haj, olyan ez a víg élet, akár a földi mennyország! De ha elgondolom, mennyi császár volt már, s köztük mulató is nem kevés ám – mostanra pedig eltűntek már a paloták, el a szép hölgyek, de a császárok is! A régieket akár ne is emlegessük, itt van csak a megboldogult felség, aki java korában igen kereste ám a vígságot, meg is építtette a Gyönggyel Esőző Palotát. Akkurátusan volt ám az megcsinálva! Fehér jádéból volt felül az ablakrácszat, négyfelől kékre festett faragott ablaktáblákkal, északnak a Ragyogó Kerekesség boltozatával, ahonnan látni lehetett a tengert napkeltekor, napnyugtakor – s még a padlódeszkák is mind arannyal mintás szantálfából voltak! Viruló hibiszkusz-arcú lányok, tagjaik rizspor-fehérek, kámforillatúak, kabócaszárny-könnyű köntösök, egyszarvúakkal ékes övek, Su-beli fuvolák, Vu-beli lantok* – aki látta, annak mind káprázott a szeme, aki hallotta, megindult a szíve! Aztán a minap a császárné őfelsége meghagyta, mennék el felsöpörni a keleti virágos kertet. Átleselkedtem akkor a kertfalon, ott volt a Gyönggyel Esőző Palota valamikor, de amerre néztem, csak vadon, bozót, még egyszer nézem, hát csak csupa köd, pára! A madárintás tetőcserepek ezer meg ezer darabban, a futó sárkányos gerendák, a szálló tigrises oszlopok keresztül-kasul, egymásnak dőlve! S bánatomban majdhogynem nevetnékem támadt: ott állt az égen a nap, de a kutakból, a fenyőfák közül egyre-másra szálltak fel a lidércfények! Nézem, nézem, hát sehol egy énekes fiú, sehol egy táncos lány, csak két-három lappantyú sikongat hol lassabban, hol nagyobb hanggal, siratva szakadatlan a tavaszi esőt. Kilátszott ám mindebből, hogy akár császár, akár köznép, mind csak a nemléte tér meg, s lehet udvari dáma vagy parasztlány, egyként a föld porává válik majd!

A múlt évben pedig – motyogta, dűnnyögte tovább magában a herélt – beállított egy taoista*

* *Országrontó Szépségű* – az i.e. II. századtól kezdve előforduló, közhellyé vált jelzője a női szépségnek. (Li Jen-nien, i.e. II-I. századi költő verséből: „Északon él egy gyönyörű lányka, szépségének nincs e korban párja. Városfalat dönt egy pillantása, s trónt dönt egy másik pillantása”)

* *Öldöklő Hölgy* – Hszü Fu-zsen (Hszü asszony). Jen fejedelemség trónörököse, Tan herceg az i.e. III. században meg akarta öletni Csin fejedelemség urát, a későbbi Csin-házi Első Felséges Császárt, s erre a célra megvásárolta Hszü Fu-zsen méreggel edzett azonnal ölő törét.

* *rámutatott a holdra* – a holdistennő legendásan szép volt.

* *a Pásztorfiú és a Szövőlánynak... csillaga* – legendás szerelmesek csillagai az Égi Folyó, a Tejút két oldalán egymással szemben. Az istenek haragja elválasztotta őket egymástól, csak a hetedik hónap hetedik napja éjszakáján lehetnek egymáséi, amikor madarak testükkel hidat vernek az Égi folyón, hogy a pásztorfiú átkelhesse szerelméhez.

* *Su* – a mai Szecsuan; *Vu* – a mai Csöcsiang.

* *taoista* – itt: a halhatatlanság titkát és más csodás művészeteket ismerő varázsló.

éppen újév éjszakáján, a Fenyőzuzmó Mester, aki ugyancsak észbevaló dolgokat mondott ám! Tudta ő, hogy a mi mulatók császáruk a festett képeknek örvend leginkább, legyen rajta akár ember, akár hegy és víz, ezért aztán hozott neki ajándékba egy képet a Feketelő Hegyről. Kérdi akkor a császár: „Aztán van-e ez a Feketelő Hegy?” Azt felelte a taoista erre: „Rövid éltű ez a hegy, nincsen neki csak kétezer esztendeje!” Nevetett erre a császár, s mondta: „No, kétezer esztendő éppen elég neki!” Magyarázta erre a taoista, hogy úgy számítja ám ő: földből, fából feldombolták a Feketelő Hegyet vagy kétszáz éve, de a szájon-nyelven forgó Feketelő Hegy megint csak négyszáz esztendő, a papírra, tusfestéssel írt Feketelő Hegy még ötszáz éves, a történelmi könyvekben lévő meg kilencszáz, így jött össze innen-onnan a kétezer esztendő. Szolgálatos voltam akkor, ott állottam a taoista mellett, hallottam az egész szórul szóra. Van ennek már több mint egy esztendeje, s a minap csak hallom, beszélnek a tudósabb palotabeliek, hogy ez a Feketelő Hegy nem más ám, mint a Csin-házi Első Felséges Császár sírja dombja, s abban is a Hegyűző Harang!*

Megütötte Szun Vu-kung fülét a Hegyűző Harang:

– De már hogy lehet egy hegyet elúzni? – morfondírozott magában. – Ha nekem volna ilyen harangom, ahány démon lakta hegygel csak összetalálkoznánk, én előremennék vele, s elúzném az útból azt a hegyet mihamar! Sok vesződéstől, bajmóldástól menekednék meg vele!

Azon volt már éppen, hogy valami szolgálatos mandarin formáját ölti magára, s kitudja valahogy ennek a harangnak az okát-fokát, amikor egyszer csak hallja, hogy kürtszó harsan, dob perdül meg a palotában.

A harmadik fejezet, amelyben

*fegyvert küldnek Hszüan-cangnak, barackvirág alabárdot,
s mennyet hasgató fejszéktől riad a majom-zarándok*

Szun Vu-kung, ahogy megszólalt a zene a palotában, már röpült is át lepke alakjában a tigriskapun, át a kettős kaputornyon, végig sok udvaron, míg csak oda nem érkezett egy ékes faragásokkal díszes kék pavilonhoz. Ott ült az égfia közepén, mandarinjaitól körülvéve. Ám egyszer csak elváltozott a császár ábrázata, s így szólt mandarinjaihoz:

– A tegnapi nap, olvasván a Felséges Tang-ház Drágaságos Intelmeit, megakadt a szemem egy helyen: „Csen Hszüan-cang, a kínai barát, papi csuhájának álorcásságában elámítá egy hajdanvolt ösünet, tanítványai pedig vízfüggönyös, sziklás szurdokok fajzatjai; szerzetesi botjukat, szantálfa csészéjüket fanyelű, rézgombos szerszámmá változtatván, eme barát, aki is a mi legnagyobb ellenségünk, negyven esztendő múltán betörend országunk földjére.” Utána meg azt olvastam, hogy: „Ötszáz évnek előtte egy bizonyos Szun Vu-kung felháborgatta a mennyek palotáját, a jade Császár helyébe akarván ülni az ég trónjára, de annak mennyei megbízatása még véget nem érven, Buddha Atya őt leigázta.” Hát ha Hszüan-cangnak e tanítványa a mennyekkel így bánt volna, hogyan bánná még másokkal? S hogyan vette őt első tanítványának e kínai barát? A nyugatnak való zarándoklat alkalmán bizonyára délnek, keletnek uralmát kívánná megszerezni a maga számára, majom-természete, paripa-lelke erejével, óriás cethalat lebíró hatalmával. Elfogott a félelem, ahogy ezeket olvastam! Meg is parancsolom mostan Csao Csengnek, nyugati

* *Csin-házi Első Felséges Császár* – Kína első egyesítője, a kínai történelem legnagyobb alakja, uralkodott i.e. 246-210. A Feketelő Hegy Senhszi tartományban van.

végeim vezérének, menne el nyugatnak*, üsse le fejét a kínai barátoknak, s azt nekem be is szolgál-tassa, ám tanítványainak kegyelmezzen meg, mehetnek, amerre akarnak, így aztán baj nem támadhat.

Előállott ekkor Li Kuang kancellár, s előadta tanácsát, mondván:

– E tarfejű szolga*, Hszüan-cang nem kell hogy megölettessék, ellenkezőképpen felhasznál-tassék. Ha felhasználhattatnék, még megölettethetnék, ha pedig fel nem használható lenne, valaki által amúgy is megölettethetnék.

Elfogadta e tanácsot a császár. Ki is adta menten a parancsot katonáinak, hozták elő a fegyvertárból a szállósárkány-kardot, Vu király pallosát, a kőoszlop-kampót, a villámszikrázó kéthegyű lándzsát, a felhőkkel faragott drága nyerget, a fekete lovas sisakot, az ezüsthál vértet, a szállótigris-királyos mennyezetet, Jao és Sun* nagy lobogóját, a barackvirág alabárdot, a kilencholdas csatabárdot, az üvegholdtükrös főveget, a szállóhal-veresarany harci köntöst, a démonnyakázó kristályfonál cipellőt, a hétcsillagos legyezőt – egybecsomagoltatta mindezeket sárga selyembe takart császári levelével. Aztán lepecsételte, hogy vinnék mihamarabb a Nyugat Világa Kékölő Hadvezérévé* függő pecséttel* kinevezett császári öcsnek*, Csen Hszüan-cangnak. Szólt pedig a császár levele a következőképpen:

„Fővezérségednek azúr erkölcsű tisztasága, veres selyemfonálhoz* hasonlatos egyenessége, hold kék útjának áldozó hercegi mivolta, paripaként szálló fejedelmi híre, utolérhetetlen hősi vitézsége megakasztja nyelvét nyugati világunk cethalának is, s lélegzetét fojtja tengereink szörnyeinek. Jelentéktelen kis császárságunk legvirágzóbb korszakában is nélkülözte ily férfiú látását. Szívünknek egyetlen vágya ennél fogva, hogy hallhassuk szépséges derekasságú igéid, s szemünket a nyugati hegyekre vetvén bánattal sóhajtozunk utánad.

Mostanság pedig, hogy eljöttek a latrok csillaga által való fenyegetettségnek gyakori napjai, égi jelek intenek arra, hogy távolléted megelégteltetett. Itt van immár zarándoklásodból való megtérésed ideje. Nagy vezér! Miért nem veted magad a köznapok tavába, miért nem suhintod meg bölcsességed kardját, hogy levetkezővén fekete csuhádat, kitöltsed tudományod zsákját? S ha már a zöld erdőben összeverődött latrokat megreguláztad, s a nap sötétjében nem jeleznek vést már a jeltüzek, bekötöm majd vezéri lovad fejét* egy lányi selyemkendővel, díszül akkor fegyvereidnek, mely más időben hálóként, függönyként szolgálhat bogarak, szúnyogok ellen. Kunlun-hegy rézoszlopa, te, hulló hálakönnyeink vésik majd fel reád a dicsőséged megörökítő feliratot! Mennyeknek tartófala, aranyos kötele, ki zengje el neked a hazahívó dalt? Vedd eszedbe, vezér, ezeket előszörre, vedd őket eszedbe ismételten is. Mert mi már régi időtől fogva elvetettük magunktól koralljunkt, zöld jádenyilainkat.”

Szólította ezután a császár a követet, átadta neki követi jelvényét s a küldeményt. Lóra is pattant a követ rögvest, vágatott Hszüan-cang felkeresésére.

Megrettent ettől Szun Vu-kung, mert attól tartott, bajba keveredik mestere. Szárnyra kelt hát, s hulló szilvavirág röptével kiszállott a városkapun, ott visszaváltozott igazi alakjára, úgy leste, merre ment a követ, de már nem látta semerre. Ettől aztán még jobban elkeseredett. Nemcsak hogy abban nem tudott dülőre jutni, igazi-e ez az Új Tang-császárság, hanem most ráadásul mesterét, a szent szerzetest hadvezérnek akarják megtenni! Felugrott hát sebesen a levegőég magasába, hogy körülnézzen onnét, merre találja meg mesterét.

* *menne el nyugatnak* – mivel hszüan-cang a valóságos Kínából nyugat felé indult, az álombeli Kínától is nyugat felé lehet megtalálni.

* *tarfejű szolga* – a buddhista szerzetesek leborotválták a hajukat.

* *Vu király, Jao és Sun* – félig mitikus, illetve mitikus kínai uralkodók.

* *Kékölő Hadvezér* – a kék itt az érzéki vágyakat jelenti.

* *függő pecsét* – övön hordták a hivatali ranggal járó pecsétnyomót.

* *császári öcs* – indulása előtt az igazi Tang császár testvérévé fogadta Hszüan-cangot.

* *„Fővezérségednek azúr erkölcsű tisztasága... – stílusparódia.*

* *bekötöm majd vezéri lovad fejét* – szatirikus célzás arra, hogy a Mulatós Császár így képzeletben a győztes hadvezére megjutalmazását, holott ilyen módon csak énekes lányokat jutalmaztak.

Ekkor azonban egyszer csak emberi szót hallott az égboltozat magasából. Felnézett, s hát látta, hogy vagy négy-öt száz ember fejszével, baltával az eget hasogatja odafent, teljes erejükkel nekiveselkedve.

– Nem a szolgálatos istenekre hajazik a fizimiskájuk – döbönt meg –, de még csak gonosz, ártó csillagistenek se, hanem világos világra földi, halandó népség! Mit mívelnek ezek itten, s hogy kerültek ide? Emberformába öltözött démonok volnának, akik így akarnák az embert törbe ejteni? De hiszen látni való, hogy nem árad belőlük a gonoszság fekete köde!* Tán csak nem viszketegség lepte meg az eget, s most a hátát vakartatja velük? Vagy szám feletti csontja nőtt neki, s ezek seborvosok, kik kivágják, eltisztogatják? Kivénült már a mennybolt, s lehasogatják, hogy újat tegyenek a helyébe? Vagy pedig hályog nőtt rá, s azt tisztogatják el, hogy kilássék igazi mivolta? Vagy a Mennyei Folyó áradt ki, s annak a vizét kell levezetni? Vagy ki tudja, már elkezdtek a Bűvös Esthajnalpír Csarnokának építését, minthogy szerencsés nap a mai? Netán divatozni támadt kedve az égnek, s ezen emberekkel ékes képet faragtat magára? A Jáde Császárnak támadt vágyakozása lejárni a halandó világba, s annak építik az útját? S vajon verese az égnek a vére vagy fehér? Egy bőre van neki, vagy kettő? A mellkasában a szívét akarják megnézni, hogy van-e neki, s ha van, félrefordult-e, vagy egyenesen áll? Vagy esetleg azt vizsgálják, hogy puha-e az ég, avagy kemény, vaj' hím-e, avagy nöstény? Vagy pedig azért vájnak, hasogatnak, hogy hegyet függeszzenek alá a mennyekből, versenyre kelve vele a földi hegyekkel? Száját vágnak az égnek, hogy benyelje vele a földi világot? S hogy lehet földi embernek ekkora ereje, hatalma?

Így töprengett magában Szun Vu-kung, de végül is arra jutott, hogy odamegy hozzájuk, s megkérdi tőlük, kifélek, s mi járatban vannak. Ahogy odaérkezett, letették az emberek a szerszámaikat, köszöntötték őt illendőképpen, kérdésére pedig elmondották neki, hogy ők bizony a légjárók népe, Aranypontyfalvába valósiak valamennyien, s vagy húsz éve egy arra vetődött taoista bűbajos tanította meg őket a légjárás tudományára. Azóta a falu apraja-nagyja mind csak a léget járja, át is keresztelték a falujuk nevét Légyjárók Falvára, magukat meg azóta a légyjárók népének nevezik.

– El se gondoltuk, észbe se vettük – folytatta beszédét a légyjárók főembere –, hogy errefelé van a Kék Káprázat Világa, amelynek ura Kishold király. Mostanában pedig valami szent könyvekért menő barátok vetődtek be hozzá, az az alvilágot, mennyeket felháborgató Szun Vu-kung lator, a második szentatya köztük, fejük pedig a szent életű kínai barát, Csen Hszüan-cang nevezetű. Ez a főtisztelendő úr igen tisztaságos és buzgalmas személy, se fűszerest nem eszik, se bort nem iszik, még a tekintetével se vétkezik, csak menne mindig egyenesen nyugat mennyországába. Csakhogy a szégyentelen Szun Vu-kung útjuk közben úgy öldökölte a népeket, ahogy más a füvet kaszálja, ezért aztán a szomszéd országnak, Nagykegyesség Országának a fejedelme, megessván szíve népe rettegésén Szun Vu-kungtól, a nyugati mennyországhoz vezető utat elállandó, égis éró rézfalat öntetett, hogy hozzá be ne juthassanak. S mivel tudta, hogy Szun Vu-kung akármilyen nagyra vagy kicsinyre el tud változni, az égis éró nagy fal mentén kifeszítette hatvanezer mérföld hosszan a Vágyak Hálóját. Így aztán el van vágva az út végképpen a keleti s a nyugati ég között, nem járhatni át se hajóval, se szekérrel, se vízen, se szárazon. Igen elbúsult ezen a kínai barát! Szun Vu-kung meg, hogy megérezte, nem állhat már meg a lábán, megszökött, elfutott, Nyolctilalmas, a második tanítvány, meg Homoki Barát, a harmadik, csak sírtak, ríttak, s még a kínai barát lova, a fehér paripa se ette a füvet, még egy harapást se!

– Gondolt ekkor egyet a kínai barát – füzte tovább a történetet a fő légyjáró –, kapta magát, s két tanítványát hátrahagyva elvágatott a Kék Káprázat Világába. Úgy fogadta őt Kishold király, akár előző életéből való szerelmespárját, olyan volt hozzá, mint tulajdon gyermekéhez, s erőnek erejével át akarta adni neki egész országát. De a kínai barát csak erősködött, hogy el nem fogadja, ő csak menne tovább nyugatnak mennyébe. Kapaszkodott pedig bele Kishold király, de rángatta is ám magát a kínai barát erősen! Csak telt az idő a nagy huzakodásban, s mit tehetett

* *nem árad belőlük a gonoszság fekete köde* – a démonokat magasra csapó fekete köd, füst veszi körül, de ezt csak olyan beavatottak láthatják, mint szun Vu-kung.

Kishold király, tanácskozássra hívta országa bölcseit. Akkor aztán az egyik tudós ember kieszelte, hogy mestereket kellene találni valahol, kik az eget meg tudnák hasítani, s amint az eget ezek kiharították, megnyitották, felugorhatna akkor Hszüan-cang, a kínai barát a nyíláson át egyenest a Jáde Császár palotájához, kérne tőle úti levelet, azzal aztán folytathatná útját nyugat mennyország felé egyenest.

– Azt se tudta Kishold király, örüljön-e ennek, vagy búsuljon rajta, de csak elküldött egy sereget, keressenek mindenfelé az ég felhasogatásához értő népeket. Szépen ránk is találtak, amint éppen vadludakat fogdostunk a légben valamennyien. Csak jött a sok lovas, körbefogtak minket. Az aranyvértes kapitányuk csak bökődött felénk az ujjával egyre, meg lökdöste a többieket, s váltig hajtogatta: „Igazánda eget hasogató népek, la!” Azzal egy szakasz katona minket megfogott, kalodába raktak, láncra vertek valamennyiünket, úgy vittek Kishold király elébe. Megörült nekünk a király nagyon, le is parancsolta menten a kalodát, láncokat rólunk, aztán kínálgatni kezdett virágveres borral, hogy hasogassuk fel neki az eget, de tüstént.

– Azt tartják, hogy „ki érti a dolgát, nem siet; ha sietsz, megsütheted!” Így voltunk mink is ezzel. Benne voltunk már mindenféle mesterségben, csak éppen eget hasogatni, ahhoz még nem szoktunk. De hogy jóltartott minket Kishold király, mit tehattunk, megköszörültük fejszéinket, megéleztük szekercéinket, s nagy erővel nekiálltunk kipróbálni az eget hasogatást. Sajgott a nyakunk már a folyton való felfelé bámulástól, a lábunkba meg a sok leget taposástól beléállt a görcs. Úgy déltájban, a ló órájában* fogtunk hozzá, hasogattuk egyvégtében egészen a majom órájáig, vagy hat álló óra hosszát, hát akkor egyszer csak felnyílt az ég! Honnét is gondolhattuk volna, hogy éppen a Jáde Császár palotája alatt hasogatjuk az eget? Bizony, egyszer csak nagy hirtelen, váratlan alágurult az ég hasítékából nagy csengés-bongással a Bűvös Esthajnalpír Csarnoka mindenestül! Lett is nagy riadalom fenn a mennyekben, jó időbe telt, amíg megnyugdottak. No de szerencsés csillagzat alatt születhettünk, mert bajt kevertünk ugyan magunknak, de más lakolt ám érte! Ahogy elállt a nagy lárma fenn a mennyekben, mi meg rettegve füleltünk, hallgatóztunk, hogy mi lesz – hát egyszer csak halljuk, hogy valaki, akit Felső Vénnek* tituláltak a többiek, így szólt a Jáde Császárhoz: „Te csak ne mérgeskedj, ne is hirtelenkedj! Ezt senki más nem mívelhette, mint az az istálló-mester Szun Vu-kung, az a kutya szolgafatty majom! Ha ellene küldöd a mennyei katonaságot, abból még baj támadhat! Kérd meg inkább Buddha atyát, dugná be őt megint a Vuhszingsan-hegy alá, s többet aztán semmiképpen ki ne engedje őt a világra onnét!”

– Megértettük ebből, hogy elhárult ám a baj a fejünk felől, így hát nekiálltunk megint az eget hasogatásnak, úgy okoskodván, hogy a mennyekben se igen van még egy Esthajnalpír Csarnoka, hogy az is lepotyogjon! Csak ez a szerencsétlen Szun Vu-kung, itt az alsó világban! Nyugatnak útján is gyűlölködnek ellene, a mennyekben is haragusznak már rá, s hogy elviszik a hírét Buddha atyához, majd Avalokitesvara se mer majd jó szemmel nézni reá, látva Buddha haragját! Hova menjen, hova forduljon szegény feje?

– Phö! – kiáltott fel megvetően egy másik eget hasogató. – Mit van sajnálni azon a majmon? Ha ő nem lett volna, mi se kínlódnánk, veszködnénk itten!

– Jól mondod! – kiáltozták a többiek. – Megérdemli az a majom, hogy elmondjuk mindennek! – Azzal nagy dérről-dúrral rákezdték mind ott fenn, a levegőégben egy hanggal, hogy „Istálló-mester! Borissza lator! Elixírtolvaj!* Ginszenggyümölcsfaló bitang!* Hitvány majomördög!” Szun Vu-kungnak még a szeme világa is elborult, szinte a csontját hasogatta a

* *a ló órájában* – a kínaiak a napot tizenkét órára osztották, ezeket az állatöv jegyei szerint nevezték el. A ló órája: 11-13, a majom órája: 15-17 óra.

* *Felső Vén* – Lao-ce, a taoizmus egyik fő istene; Szun Vu-kungra igen haragudott csínytevései miatt.

* *Borissza lator! Elixírtolvaj!* – *Nyugati utazás* 5. fejezet: egy mennyei ünnep előtt Szun Vu-kung megitta az ünnepre készített bort, megette a halhatatlanságot hozó elixír labdacseit, amelyeket a Felső Vén készített.

* *ginszenggyümölcsfaló* – *Nyugati utazás*, 24. fejezet; a ginszeng (Panax ginseng) Északkelet-Kínában és Koreában honos gyógynövény, gyökere, akárcsak a madragórái; emberalakhoz hasonlít. A *Nyugati utazás* szerzője fán növő, ember alakú gyümölcsnek teszi meg.

bánat meg a düh, úgy elkáromították.

A negyedik fejezet, amelyben

*a hős milliom tükör közé téved rejtekúton át,
s hogy a képek világa megéled, elveszti önmagát*

Nem tudott már hová lenni Szun Vu-kung a nagy szégyenkezéstől, hogy így elkáromították. Már-már nekirontott volna a szitkozódóknak, hogy leöldösi őket, amikor eszébe ötlött mesterének sorsa:

– Ott szunyókált a szentatya a réten, amikor elhagytam, hogy kerülhetett azóta a Kék Káprázat Világába? Démon ez a Kishold király, szó se férhet hozzá, meg kell mentenem a mestert tőle!

Indult is már a derék majom nagy sebesen, de alig kanyarodott, térült-fordult egyet a levegőgben, majd a fejét verte bele egy nagyváros falába. A fal kapujában pedig, annak a tetején ott állott egy írás zöldellő tarkán, mohos-cikornyásan, mintha természettől termett volna oda, hogy „Kék Káprázat Világa”. A kapu két szárnya meg félig zárva, félig tárva.

Nagy örömmel sietett oda Szun Vu-kung, hogy bemenjen a kapun, de lám, magas fallal volt a kapu berakva, akár ostrom idején szokás. Végigjárta hát a fal mentét keletől nyugatnak, nyugattól keletnek, de sehoh se talált még egy lyukat se, amerre bejuthatott volna a városba.

– Hát ebben a városban senki sincs? – csóválta meg a fejét. – De ha meg nincsen, akkor ki rakta be a kaput? Hadd nézem csak meg közelebbről!

Nézhetette azt Szun Vu-kung akármeddig, nem volt út befelé semerre. Mérgében már öklözni kezdte a falat, nekirontott kelet felől, nyugat felől, fent is, lent is. Eközben egyszer csak elbotlott egy mohos kődarabban, s ahogy elvágódott, azt érezte csak, hogy valahogy lezuhant ám valami tágas, fényes helyre. Körülnézett, hát látta, hogy egy üvegpalatóban van. Be volt fedve a helyiség felül nagy üvegcserepekkel, alul padlózva nagy üvegdeszkákkal. Egy bíborszínű üvegkerevet állott a szobában, tíz zöldüveg szék, meg egy fehérüveg asztal. Az asztalon egy feketeüveg teáskanna állott, mellette két kéküveg csésze. Nyolc kék üveglakka volt a teremnek felül, szorosra zárva mind, de az nem látszott semerre, hogyan tudott ő ebbe a terembe bejutni.

Meghökkenve nézett körül Szun Vu-kung, s lám a falakat négyfelől csupa tükör* borította, számtalan sok, lehetett egymilliom is. Volt köztük nagy is, kicsiny is, szegletes is, kerek is. Még számba venni se tudta volna őket, csak azt látta hamarjában, hogy van köztük mennyei császár állatgombos tüköre, fehér jádeszív tüköre, maga kételkedésnek tüköre, virágok tüköre, szélnek tüköre, nőnek s hímnek kettős tükre, bíborbrokát hibiszkuszvirág tükre, víz tükre, jégtorony tükre, vasképű lótusz tükre, az énnék tükre, mások tükre, hold tükre, déli tenger tükre, Han Vu császár feleségét sirató tükre*, patinás láncok tükre, csendesség tükre, a nemlét tükre, a Csin-beli Li Sze pecsétírásos tükre*, papagáj tükre, némaság tükre, türelmesség tükre, Hszien-jüan* hölgyének tükre, a teljességes nevetés tükre, fejevánkos tükre, képmást nem mutató tükör, szálló

* *csupa tükör* – Régen Kínában a tükröt bronzból készítették.

* *Han Vu császár feleségét sirató tükre* – Han Vu császár (uralkodott i. e. 140-86) nagyon megsiratta elhunyt kedvenc feleségét, s kérésére egy varázsló egy tükörben megmutatta neki kedvesét.

* *Csin-beli Li Sze pecsétírásos tükre* – Csin-beli Li Sze a Csin-házi Első Felső Császár minisztere volt, az ő nevéhez fűződik az ún. kispecsét-írás feltalálása; ez a mai kínai írásforma alapja.

* *Hszien jüan* – Más nevén Sárga Császár, mítikus uralkodó.

tükör.

– Ez aztán jó mulatság! – kiáltott fel Szun Vu-kung. – Hadd lám, milyen a képem ebben a rengeteg sok tükörben!

Közelebb ment a tükrökhöz, de bizony nem a képe mását látta meg bennük, hanem mindenikben más-más világot, más eget, földet, napot, holdat, hegyet, erdőt. Álmélkodva nézegette őket, hol egyikre, hol másikra pillantott rá, amikor valaki megszólalt valahol a közelben:

– De rég nem láttalak, Szun tisztelendő uram! Hogy megy a sorod?

Nézett Szun Vu-kung balra, nézett jobbra, nem látott senkit. Démon szagát se érezte, de a hang kívülről nem jöhetett. Ahogy ezen tűnődött meghökkenve, egy állatgombos szegletes tükörben hirtelen egy embert látott meg vasvillával a kezében.

– Meg ne ijedj, tisztelendő uram! – kiáltotta az ember. – A barátod vagyok, régi ismerősöd!

– Ismerős a képed – vizsgálgatta Szun Vu-kung az embert –, de nem emlékszem ám rád.

– Liu Po-csin* volnék – mondta az ember szemrehányóan. – Fáradtam ám én is abban annak idején, hogy kikerülhess a Vuhszingsan-hegy alól! Milyen hálátlan vagy, hogy elfelejtettél!

– Bocsáss meg nekem! – kezdett Szun Vu-kung sűrű hajlongásokba. – Mi jóban jársz erre, jótevőm? Hogy kerültél ide?

Liu Po-csin a fejét rázta:

– Mi az, hogy ide? Te egy másik világban vagy, én meg a te hajdani világodban! Nem ugyanaz ám a kettő!

– Hát ha nem ugyanaz – vágott vissza Szun Vu-kung –, hogyhogy látjuk egymást?

– Persze te nem tudod – magyarázta Liu Po-csin. – Azért csináltatta Kishold király ezt a millióm tükör palotáját, hogy ahány tükör, mindenik egy-egy világra ügyel. Azoknak pedig füve, fája, mocnása, csendessége mind megjelenik e tükrökben. Mindent megláthatsz bennük, amit csak akarsz. Ezért is híjják ezt a palotát a Múlt, Jelen S Jövő Ezernyi Világának.

Szun Vu-kung már éppen meg akarta kérdeni, mi van a Tang császárral, hogy eldönthesse végre, igazi-e az az Új Tang-császárság, amikor a tükörbeli sötétlő erdőből előrontott egy vénasszony, s kettőt-hármat bukfacezvéen megragadta Liu Po-csint, elvitte magával.

Ijedten hőkölt vissza Szun Vu-kung. Akkor vette észre, hogy már esteledik. Látta már, hogy egyelőre hiába keresné tovább mesterét, elhatározta hát, hogy a tükröket nézegeti egy ideig, ráér azután is eligazítani a szentatya dolgát. Nézelődés közben aztán az egyik tükörben meglátott valakit, aki éppen valami hirdetményt akasztott fel egy falra.

„A császár előtt tett hivatali vizsgán* első helyre került Csélcsep úr, második helyre Senkiházi úr, harmadik helyre Magasházi-Setét úr” – ez állott a hirdetményen. Egykettőre rengeteg ember gyűlt össze a hirdetmény körül, s egymást lökdösve, taszigálva nagy zajjal olvasni kezdték. Némelyek bömböltek, zokogásra fakadtak, mások meg szitkozódottak, káromkodtak. De kisvártatva eloszlott a tömeg. Némelyek letelepedtek valami kövekre, ott gubbasztottak. Mások drágamívű tuskövüket ízzé-porrá törték. Volt, ki borzas fejével rohangu fel-alá, sarkában szüleivel, mesterével. Akadt, amelyik ékes citeráját szedte elő a ládafiából, hogy

* Liu Po-csin – Nyugati utazás, 13–14. fejezet; Liu Po-csin vadász volt a Vuhszingsan-hegy környékén, ahová Buddha Szun Vu-kungot bezárta, s mikor Hszüan-cang odaérkezett, Liu Po-csin segített Szun Vu-kungnak, hogy kiszabaduljon a hegy alól. A vasvilla szokásos vadászfegyver volt.

* hivatali vizsga – A mandarin-hierarchia posztjait, amelyek a régi Kínában az egyetlen kívánatos karriert jelentették, elvben csak több fokozatú és évekig tartó tanulást igénylő hivatali vizsgák letételével lehetett elnyerni. E vizsgákon a konfucianus szent könyvek, a filozófusok, a történetírók, a költészet alapos ismerete mellett költészeti iskolázottságot is megköveteltek. A regény keletkezése korában azonban már a vizsgadolgozatok irodalmi értéke elismerten a mélyponton volt.

keserves zokogás közepette tűzre vesse. Egy másik kardot rántott, hogy legyilkolja magát, s asszony dulakodott vele, hogy megakadályozza benne. Valamelyik csak ült, lehajtott fővel, tünődve, s a vizsgadolgozatát olvasta újra meg újra. Némelyik az asztalt csapkodta nagy hahotával, s kiáltozta közben, hogy „ez a sors, ez a sors!” Volt, ki lehorgadt fővel vért ökrendezett. Némely idősebbek örömlányokat hajkurásztak búfelejtőnek. Akadt, ki magára maradvá verset szavalt, s egy-egy sor után a kavicsokat rugdosta lábával. Egyes megbukottak szolgálóikat igyekeztek távol tartani a hirdeteménytől. Mások szomorúságot színleltek, de belül örvendtek, mintha azt mondták volna : „Úgy kellett!” Ismét mások pedig bánatuk elfojtva mosolygó képet vágtek. A kevés vizsgagyőztes pedig vagy ruhát, cipőt váltott, vagy örömét igyekezett takargatni. Némelyikük verset firkált a falra, másikuk nyertes vizsgadolgozatát olvasgatta ezredszerre, hol köntöse ujjába dugva, hol meg előhúzva onnét. Akadt, ki a bukottakon sóhajtozott, volt, ki kijelentette, hogy részrehajlók voltak a vizsgáztató mandarinok. Némelyik pedig odacipelte a többieket a hirdetemény elébe, s akarva, nem akarva végig kellett olvasniok. Mások hangos vitatkozásba kezdtek, s azt hajtogatták, sose volt még ennyire igazságos a vizsga. Még olyan is akadt, aki mesélte, hogy megálmodta az eredményt előre. De akadt olyan is, aki azt magyarázta, hogy a vizsgatételek teljesen elhibáztak voltak.

Nem sok időre rá kocsma látszott a tükörben. Kerten ültek benne, az idősebbik a vizsganyertes dolgozatát olvasta fennhangon, láthatólag előzőleg lemásolta, s fejével bólogatott hozzá.

– Miért hogy ilyen rövid ez a dolgozat? – csodálkozott fiatalabb társa, amint az idősebb befejezte az olvasást.

– Hosszabb ám a dolgozat ennél – magyarázta a másik–, én csak a legjobb részeket jegyeztem ki belőle. Gyere csak, olvassuk együtt, hadd tanuljuk meg a módját, s a következő vizsgán majd sikert aratunk vele!

Neki is kezdtek együttesen a szöveget olvasni, kántálni. Ezt olvasták:

– A felemelkedésnek pályavégzettsége a támogatásnak s előbbre juttatásnak emberi köteléke. A tudományok elsajátításában lévő igaz eszménykép a világ rendbe tételének beteljesedett szelleme. Hogy miként van ez? Olyanok ezek, akár az ős káosz, végükre nem hatolhatunk, akár a lélegzés, nélkülük el nem lehetünk. Ezért, míg a jellem természetének lényege meg nem fogyatkozik, a bölcsesség művének hamvai mind meglelkesülhetnek. Összefoglalván: a világot alakító erők elsődleges munkálkodása általánosságban a beláthatatlan összhanghoz való ragaszkodás feltételei között történik; a szellemek s istenek rejtve maradó tevékenysége pedig magában foglalja már a siker hüvelyknyi nagyságú megragadása rejtelmét.

Nagyot nevetett ezen Szun Vu-kung, s visszaemlékezett rá, hogy ötszáz éve, amikor a Felséges Vén bevette őt elixírolvasztó kemencéjébe*, s benne tartotta hétszer hét napon át, hallotta odabentről a Felséges Vén beszélgetését egy másik halhatatlannal. Azt fejtegette akkor a Felséges Vén, hogy hanyatlóban van sajna az irodalom művészete, s mikor társa hitetlenkedett, hogy nem is olyan nagy még a baj, a Felséges Vén elkeseredetten kifakadt:

– Azokat, akiknek se fülük, se szemük, se nyelvük, se orruk, se kezük, se lábuk, se szívük, se eszük, se csontjuk, se inuk, de még vérük sincs, erejük se, azokat tudósoknak, íróművészeknek címezik, pedig egész életükben egyetlen lap papírt ha teleírnak, a koporsójukba még két művük se kíséri el őket! Amit írnak, az mind tétova, zavaros, nem mossa ezt le róluk semmi haláluk után tízezer évvel se! Akár Jao meg Sun, a világ legnagyobb bölcsei ülhetnének a szívükben, elméjükben, még akkor is összekutyulnának mindent! Mert a lélegzés a tisztaságra és lelkünk kiürítésére való, de az effélék nem erősítik azt, hanem csak nyaggatják! A lélek az ember legdrágább kincse, de ezek nem megnyugtatják ezekkel, hanem felindítják! Tudod, hogy hívják ezeket? Kinyalt, piperkőc firkálmányoknak ! Aki pár ilyenféle sort össze tud ütni, az már megcsinálta a szerencséjét, lesz, aki őt feljebb tolja, lesz, aki pártját fogja, és ráadásul még félni

* a Felséges Vén bevette őt elixírolvasztó kemencéjébe – Nyugati utazás, 7. fejezet.

is fognak tőle!

– Ilyen ez a vizsgadolgozat is! – vigyorgott magában Szun Vu-kung. – Nem is nézem én már tovább őket, valamelyik másik tükörbe kukkantok bele!

Az ötödik fejezet, amelyben

*faragott művű tükrön át a majom a múltba lép,
és a Zöld Gyöngy palotájában ráncolja szemöldökét*

Sötét lombú, hatalmas ciprusfát pillantott meg Szun Vu-kung egy faragott, a régiségtől már megzöldült bronztükörben. A fa alatt kőtábla állott, ódon betűs felírással: „A Régmúlt Világa, leválasztatván voltaképpen a Fejet Fájdtós Világból”, ez állott rajta.

Szun Vu-kungnak nyomban eszébe jutott, amit a herélt motyogott magában a Hegyűző Harangról a Mulatós Császár kertjében söprögetvén.

– Ha ez a Régmúlt Világa – kiáltott fel –, akkor itt van a Csin-házi Első Felső Császár is, akié a harang! Azt most én megkaparintom, s elűzök vele minden démonok lakta, latrokat rejtő hegyet mesterem útjából nyugat mennyországa felé!

Azon módon rézfűró bogárrá változtatta el magát Szun Vu-kung, s bogár képében felmászván a tükrre, hamarosan bele is fúrta magát. Egy magas teraszra jutott. Hangok hallatszottak valamerről, úgyhogy nem mert visszaváltozni igazi alakjára, hanem még úgy, bogár képében felmászott a terasz egyik ablakára, s ott a függöny nyílásába bújva lesett, fülelt befelé.

Ez a terasz egy régi híres szépség, Lü Csu, a Zöld Gyöngy* palotájához tartozott, ki nap mint nap vendégeket hívott, hogy velük borozgasson, verselgessen. A palotáját Illatmarkoló Terasznak hívták. Aznap éppen két másik szépséges hölgy tette nála tiszteletét, Hszi Si asszony* és Sze-sze, a Selyemlányka*. Házavatást tartottak, nemrég épült még csak fel a palota. Illatos, bodros hajú lányok szolgálták ki őket, borral, virággal, kockavető játékkal kedveskedve.

Gondolt egyet Szun Vu-kung, s elváltottatta magát ő is szépséges hölgy formájára. Belépett a palota kapuján, s kérte a szolgálókat, vezessék őt a ház úrnőjéhez.

Nagy vihorászás, kacarászás közben vezették be Szun Vu-kungot a szolgálók Zöld Gyöngy elébe. Annak meg, mihelyt az asszony formájára változott majmot meglátta, elállt a szava, s megindultságában a könnye is kicsordult:

– Jü Mej-zsen*, Végzetes Szépség! – kiáltott fel. – De rég nem láttalak! Miért olyan bánatos

* *Fejet Fájdtós Világ* – A műveltség és irodalom (azaz a hivatali vizsgákra készülés) világa; fejfájásig kellett tanulni.

* *Lü Csu, a Zöld Gyöngy* – Híres régi szépség, az i. sz. III. században. Férjét, Si Csungot annyira szerette, hogy amikor Szun Hsziu hamis vádak alapján letartóztatta Si Csungot, hogy Zöld Gyöngyöt megszerezhesse magának, Zöld Gyöngy leugrott a toronyból, és öngyilkos lett.

* *Hszi Si asszony* – i. e. V. századi híres szépség a dél-kínai Jüe fejedelemségből. Először Fan Li miniszter vette feleségül, majd odaajándékozta a szomszédos Vu fejedelemség királyának, azt remélve, hogy a szép asszony bájaitól Vu királya megfeledkezik országa védelméről. Így is lett, s Jüe, amely korábban vereséget szenvedett Vutól, legyőzte és elpusztította ellenségét.

* *Sze-sze* – Nem tudunk nyomára akadni.

* *Jü Mej-zsen* – i. e. III. századi híres szépség, Hsziang Jü (lásd alább) felesége. Mikor férjét körülfogta az ellenség, öngyilkos lett, hogy ne akadályozza menekülését.

szépséges orcád?

– Ez aztán csudálatos ! – gondolta Szun Vu-kung magában. – Amióta abból a kősziklából a világra jöttem, asszony alakjában én még sose újjá nem születtem, honnét ismerhetem hát ezt a Zöld Gyöngy asszonyságot? Mikor lettem volna én baba*, cserépbaba, rézbaba, vasbaba, vagy akár szalmababa? De ha ő mondja, üsse kő, mit bánom én, legyen hát Végzetes Szépség, jó tréfa lesz belőle. Csakhogy baj van ám – ötlött az eszébe. – Ha már Végzetes Szépség asszony vagyok, annak párja is kell legyen. Megkérdezni egyenest meg nem kérdezhetem, hogy ki is a férjem, mert menten kiderül a turpisság, hanem majd szép gyöngyen körültagogatom, kiszedem belőle!

– Szépséges barátném – folytatta Zöld Gyöngy –, foglalj helyet gyorsan körülünkben, kóstold meg ezt a silány bort, ami azért jó lesz búfelejtőnek.

Váltott Szun Vu-kung éles esze rögtön, s olyan képet vágott, mint akit szerelmes bánat gyötör.

– Drága húgom! – szólalt meg sopánkodva –, azt mondják, a bor felvidítja az ember szívét. De én nem találkozhatom már többé a férjemmel, el is szakadt már szerelmünk fonala, a szívem hasogatja a bánat, hogy is tudnék akár egy kortyot is lenyelni?

– Mit nem mondasz, édes barátném? – kiáltott fel elképedve Zöld Gyöngy. – De hiszen mindmáig együtt laksz a férjed uraddal, Hsziang Jü herceggel, a Csin-házi Első Felső Császár birodalmának megdöntőjével, hogyhogy nem találkozhattok már többé?

– Honnét is tudhatnád te ezt, húgom! – pergett a nyelve sebesen Szun Vu-kungnak. – Megváltozott ám ő egészen ! Tart a palotában egy nőcskét, amelyik minden módon magára hívja a figyelmet, elválaszt minket egymástól. Ha este a holdfényben sétálgatni indulunk a kertben, s ezt a némbert nem viszem magammal, hogy a csónakot hajtsa a tavon, akkor váltig ott ténfereg a tornácon, mint aki a férjem után vágyakozik. Meg kell adni, szemrevaló teremtés, de álnok hízelkedő. Ha kimegyünk a virágos kertbe, és én véletlenül nem szólok neki, hogy hozzon bort, ő bizony előszedi bentről a legjobb bort a legszebb flaskában, s úgy hozza elibénk nagy szemforgatással, hajtogatván, hogy „ezer évig éljen kegyelmes jó uram!” A férjem meg persze csak néz utána, amikor elmegy. Mélyek igen az én érzelmeim, azt reméltem, hogy szerelmünk végeérhetetlen, kimeríthetetlen, s most ezek ketten úgy bánnak velem, mint holmi csecsebecsével, amit kedvük szerint levesznek a polcra, vagy visszatesznek – hogyne keseredtem volna hát el? Aztán azt mondta a férjem, hogy elhanyagolom őt, meg hogy utálatos vagyok ezzel a nővel! S aztán fogta, felkötötte a kardját, s egy szál magában, kíséret nélkül elrobogott hazulról, azt se tudom, hová. A huszadik napja már, több mint fél hónapja, hogy elment, s azóta nem tudok róla semmit!

Keserves zokogással végezte Szun Vu-kung a panaszkodást. Erre aztán elpityeredett a többi hölgy is. Végül azonban valahogy megnyugodtak, helyet foglaltak a terített asztalnál, a jólelkű Hszi Si asszonynak pedig mentő gondolata támadt:

– Vidítsuk már fel barátnőnket, ha már ennyire bánatos – javasolta, azzal megragadta a kockavető poharat a hat kockával, s felkiáltott:

– Most én parancsolok, hallgassatok ide! Én dobok elsőnek. Ha nem jön ki egyes, mindenki mond egy sort egy régi versből*. Ha a másodszorra dobónak nem jön ki kettes, mindenki vallani fog sorjában a szerelméről. Ha pedig a harmadik dobásra sem jön ki hármas; akkor mindenki iszik büntetésül egy nagy serleg bort, s azon nyomban hazamegy mindenki!

Megrázta a poharat Hszi Si, kivetette a kockákat, s jelentette is az eredményt:

– Nem jött ki egyes!

* *mikor lettem volna én baba* – Lefordíthatatlan szójáték: a mej-zsen (szépség) babát is jelent.

* *ezer évig éljen* – Ez a köszöntés járt a fejedelmeknek (a császárnak „tízezer év”).

* *most én parancsolok...* – Kedvelt játék volt a versrögtönzés, idézetekből való versalkotás. Aki hibázott, büntetésből innia kellett.

Zöld Gyöngy, mint háziasszony, szólalt meg elsőnek zengő hangján:

– Nem jó uram, álomtalan, s hosszú a hűvös éj!

Selyemlányka elragadtatottan dicsérte az idézet finoman helyén való voltát, aztán ő folytatta:

– Szép kedvesem ékszerein megáll az őszi szél.

– No most rám kerül a sor – ijedt meg Szun Vu-kung. – Mást még tudnék, de a verstanulásba mindig belefájdult a fejem is, egy kukkot se tudok belőle. De még azt se tudom, hogy ez a Végzetes Szépség vagy ki, aki vagyok, tud-e verselni vagy se. Mert ha nem tud, rendben volna, de ha tud, mindjárt kiderül a turpisság!

– Te jössz! – kiáltotta oda Zöld Gyöngy Szun Vu-kungnak.

– Nem tudok én verselni – bökte ki hímezve-hámozva, húzódozva a majom.

– De hiszen a te verseidet, dalaidat mindenki ismeri széles e Kínában!* – kiáltott fel megütközve Hszi Si asszony. – Pöttömnyi kölykök ismerik a híredet, mit kéreted most magad?

A kutyaszorítóba került Szun Vu-kung mit tehetett, kétségbeesetten bámult az ég felé, törve a fejét, hogy mit csináljon.

– Jó lesz az is, ha nem régi költőtől idézek? – bökte ki végül.

– Kérdezd meg a játékmestert – fedtte meg Zöld Gyöngy, akihez e kérdéssel fordult. A majom újabb kéréseire Hszi Si asszony engedékenyen válaszolt:

– Hát persze – egyezett bele. – Hiszen az is régi vers, amit te költesz!

Mindenki feszülten figyelt, Szun Vu-kung pedig kivágta:

– Hadd gyónjam én: szívem, szegény, szállna, mennyem, feléd!

– Mit szólna te ehhez? – fordult Zöld Gyöngy asszony furcsálkodva Selyemlánykához. Az feszengve válaszolt:

– Kinek jutna eszébe, hogy barátnénk költői tehetségében kételkedjék? De megvallom, nekem ez egy kicsit papos ízű.

Hszi Si nevetve vágott közbe:

– Nem csuda, hisz apácaéletet él szegény több mint fél hónapja!

– Ne gúnyolódjatok! – duzzogott Szun Vu-kung. – Kockázzunk tovább.

Zöld Gyöngy asszonyhoz került a kockavető pohár.

– Nem jött ki kettes! – kiáltotta dobás után.

– Hát ti csak valljatok a szerelmetekről – vont a vállát Hszi Si asszony –, de én nem vallhatok!

– Mi a baj, húgoeskám? – fordult hozzá aggódva Zöld Gyöngy.

Hszi Si dühösen nézett rá vissza:

– Pfuj! – sziszegte. – Szántszándékkal meg akartok szégyeníteni, mintha bizony nem tudnátok, hogy nekem két férjem van!*

–De hát miért volna az baj ? – csitította a Zöld Gyöngy. – Se testvérek, se rokonok! De különben húgod kigondolt valamit. Valljal hát egy verssorban Vu királyról, a másikban meg Fan úrról.

* *de hiszen a te verseidet, dalaidat mindenki ismeri* – Jü Mej-zsen címen a XI. századtól ismeretes egy igen elterjedt dalforma.

* *nekem két férjem van* – A konfucianus erkölcs tiltotta a másodszori férjhez menést.

Hszi Si asszony hallgatva a szóra, rákezdte

*Fan úr ifjan fűzfás patakánál talált,
Vu király ifjan palotába zárt.
Fan úr a Kunlun hegyére esküdött,
Vu király mellettem csak szundikált.
Fan úr mindenütt csak értem epedett,
Vu király részegen várta a halált.*

Zöld Gyöngy az ivócsészéjével verte a taktust, úgy szavalta

*Van gyöngyöm egy egész cseberrel,
De könnyeimnek száma tenger.
Palotám ma Illatmarkoló,
Maholnap már csak Hóhullató.*

Zöld Gyöngy szinte minden szónál sóhajtott egyet, amint szavalta. Hszi Si felkiáltott:

– Megbűntetlek! Víg szerelemre vagyunk csak kíváncsiak ma, te meg elkámpicsorodtál!

Zöld Gyöngy engedelmesen felhajtotta a büntető poharat, s bocsánatot kért. Ezután Selyemlányka meg Szun Vu-kung kezdtek el huzakodni, hogy melyikük folytassa. Mindegyik a másikat tessékelt volna előre. Végül is Zöld Gyöngy vágta el a vitát, mondván, hogy akkor Selyemlányka mondjon egy sort, Végzetes Szépség mondjon rá másikat, s így folytassák.

– Az nem megy! – tiltakozott Hszi Si. – Végzetes Szépség ura marcona vitéz, Selyemlánykáié meg szelíd, nyájas ember, nem fognak összeilleni!

– Ugyan már! – nevetett Selyemlányka. – Ő olyan, amilyen, de én meg emilyen vagyok. Majd kezdem én! – azzal szavalásba fogott:

– Holdfénynél sírok a torony tövében.

– Buddhát imádom a nyugati égben – csúszott ki a száján meggondolatlanul Szun Vu-kungnak. Zöld Gyöngy asszonyság elhűlve meredt rá:

– Megzavarodtál, édes barátném? – sikoltott fel méltatlankodva. – Hogy jön ide Buddha meg a nyugati ég? – Szun Vu-kung azonban ekkorra már összeszedte magát:

– Persze, ez egy mély értelmű vers – felelte önérzetes méltósággal. – Majd mindjárt megmagyarázom. Az ég, mint tudni való, a férjet jelenti. A nyugat? Hiszen Csu országa nyugaton van! Az, hogy imádom, világos, hogy annyit tesz, szeretem, Buddha pedig a szív, a lélek! Egész lelkemmel szeretem férjemet, Csu urát! – kiáltott fel szenvedélyesen. – Ő engem megunt, de én csak őutána vágyakozom!

A hölgyek azt se tudták, hová legyenek ámulatukban, elhalmozták Szun Vu-kungot dicséretükkel. A majom azonban kezdett attól tartani, hogy nem ér el céljához, ha a vigadozás még sokáig tart. Szerencsére Hszi Sinek az az ötlete támadt, hogy egy ilyen remeklés után nem is érdemes már folytatni a játékot, menjenek ki sétálni a holdfényre. Le is ballagtak a palotából a kertbe a virágok közé, a tó partjára. Szun Vu-kung közben eltökélte magában, hogy akárhogy is, de továbbáll innét, megkeresni a Csin-házi Első Felső Császárt. Fel is kiáltott nagy panaszosan:

---

* *Buddha pedig a szív* – A csan buddhizmus tanítása szerint „mindenkinek a szíve Buddha”, azaz mindenki ott van a megvilágosodás, a buddhává válás lehetősége.

– Belém állt a szívfájás, nem bírom, nem bírom, eresszetek haza!

– Közönséges nálunk, asszonynépnél a szívfájdalom – csitítgatta Zöld Gyöngy –, ne rémüldözz! Hívatom mindjárt az orvost, hadd nézze meg az ütered – Szun Vu-kung azonban elkeseredetten tiltakozott:

– Nem, nem! Isten mentsen ezektől a mai orvosoktól! Ezek csak megölik az embert, a kis bajból nagyot csinálnak! Nekik a gyors munka az előbbre való, az emberrel nem törődnek, él-e, hal-e. Még lenyelet velem valamit, amitől egész életemre arról koldulok! Megyek én haza!

Csitítgatta Zöld Gyöngy asszony, magyarázta, hogy ha hazamegy, megint elfogja a búbánat, mert a férje úgyse lesz otthon, ha meg meglátja a vetélytársát, azzal csak felbosszantja magát. Marasztalta Szun Vu-kungot a másik két hölgy is, de az végképp megkötötte magát. A házaszszony, mikor látta, hogy Végzetes Szépség mindenképpen menni akar, elbúcsúzott tőle, de melléje adta négy szolgálóját, hogy kísérjék haza.

Elindult Szun Vu-kung a négy szolgálóval. Persze alig értek ki az Illatmarkoló Palotából, a majom már küldte is volna haza őket azzal, hogy tolmácsolják tiszteletét úrnőjüknek. A jámbor szolgálók erősködtek, hogy nekik parancsuk van hazáig kísérni a vendég hölgyet. Megharagudott erre Szun Vu-kung, előkapta füléből bűvös fütykösét, s agyonverte őket.

Visszaváltozott igazi alakjára a majom ekkor, s körülnézett. Nü-kua palotájánál járt, az eget kifoldozó régi-régi istennőnél. Eszébe jutott, hogy milyen jól jönne neki, ha az istennő segítene neki a meghasadt ég kifoldozásában, rendbe hozná ezzel a dolgát a mennyei hatalmak előtt. A palota kapuja azonban zárva volt, csak egy írás lógott rajta

„Huszadikán elmentem a Sárga Császárt meglátogatni*, tizedikére jövök meg. Kérem kedves látogatóim szíves elnézését.”

Mit tehetett Szun Vu-kung, indult tovább. Kakasszó hallatszott, hajnalodott már. Ment, ment, megtett már sok száz mérföldet, de sehol se találta a Csin-házi Első Felső Császárt.

A hatodik fejezet, amelyben

*Ál-alakja hamis könnyén elpusztul egy igaz szépség,
s asszonyával pörlekedvén Hsziang Jüet elfogja a kétség**

– Nicsak! – kiáltott fel Szun Vu-kung kacagva, mert egy fekete képű fickót látott meg, egy palota ablakában ülve. – Hát latrok is vannak a Régmúlt Világában? Bekenték a képét fekete szénnel, úgy mutogatják a népeknek!

– Mégse lator ez – gondolta meg magát továbbmenve –, mert palotában ül. Csang Fej kell hogy legyen*, az volt ilyen fekete képű, a Három Királyság fenegyerek vitéze.

– De ha Csang Fej volna – bizonytalanodott el –, sapka volna a fején, vagy vezéri süveget viselne, s újabb módi lenne a ruhája is! Ennek meg fejedelmi főveg van a fején, azt meg nem teheti fel senki csak úgy bolondjába! Biztosan a Nagy Jü császár lesz akkor!* – állapította meg. – Annak is fekete volt az ábrázata. Jó, hogy rátaláltam! Erős igéi vannak neki a démonok

* Nü-kua, Sárga Császár – Mitikus uralkodók, istenek.

* Hsziang Jü – I. e. III. századi felkelővezér és uralkodó, a Csin-ház uralmának megdöntője.

* Csang Fej – (meghalt i. sz. 220-ban.) Híres hadvezér, regények és színjátékok ismert hőse.

* Nagy Jü császár – Mitikus uralkodó, az áradó vizek és a vadon szörnyeinek megfékezője.

elpusztításához, nem is keresem tovább a Csin-házi Első Felséges Császárt, hanem őt kérem meg, tanítana meg démonpusztító tudományára.

Kereste is a palota bejáratát. A kapu előtt egy kőoszlopon fehér zászló lengedezett:

„Hsziang Jü, Csu hercege” – ez állott rajta bíborszín írással. Elkacagta magát Szun Vu-kung erre megint:

– Hát erre aztán áll a mondás, hogy „teljesületlen vágy nem csillapodik, de ha teljesül, szíved megcsalatik!” Mit töprengtem én azon, hogy Nagy Jü vagy Csang Fej, vagy éppen valami bitang lator-e – s hát egyik se, hanem az én megszökött férjem uram!

– Nono ! – hökkent meg egyszerre. – Én az Első Felséges Császárt keresném, hogy kölcsönvegyem tőle hegyet űző haragját, azért másztam be ide, a Régmúlt Világába! *Csu hercege** öutána következett, hogy lehet az, hogy vele összetalálkoztam, de az Első Felségest mégse találtam? Csak azt tehetem, hogy bemegyek hozzá, és kipuhatok, mi van az Első Felségessel, hogy legyen, amin továbbmehessek.

Előbb azonban felugrott Szun Vu-kung a levegőbe, hogy alaposabban szemügyre vegye Hsziang Jü palotáját. Bent a kertben, madárzsivajtól körülveve, egy szépséges hölgy üldögélt a virágok között.

– Jü Mej-zen! Végzetes Szépség! – szólított valaki. Ahogy ezt meghallotta, ármányos, gonosz terv született meg Szun Vu-kung fejében. Megrázta magát, s a Végzetes Szépség alakját öltve magára elindult a palotába. Finom selyemkeszkenőt húzott elő a ruhaujjából, azzal törölgette patakzó könnyeit, amelyeket potyogtatni kezdett tervének kivitelére, úgy járult Hsziang Jü elébe, bánatos-haragos képpel.

Hsziang Jü rémulten ugrott fel, és azon nyomban térdre borult előtte, hogy megengesztelje, de Szun Vu-kung durcásan hátat fordított neki. Hsziang Jü erre szélesebben megint elébe került, és térden állva könyörgött neki

– Könyörülj, drága szépségem, párodon, ne vess már rám!

Szun Vu-kung meg se mukkant. Erre aztán Hsziang Jü is mit tehetett, keserves zokogásra fakadt ő is.

– Te hitvány csirkefogó! – nyögdécselte Szun Vu-kung tűzpiros orcával, ujjával vádlón Hsziang Jü felé bökődve. – Te rettenetes, félelmetes nagy hadvezér! Még egy nyomorult asszonyt se tudsz megvédelmezni, hát van képed itt pöffeszkedni a palotádban?

Nem tudott erre Hsziang Jü mit felelni, csak zokogott tovább. Szun Vu-kung türelmetlen mozdulattal felrángatta a földről:

– Azt mondják – jegyezte meg csípősen –, a férfi térde aranyból van! Ne borulgass nekem térdre ezután!

– Miket beszélsz, drága szépségem? – szörnyedt el Hsziang Jü. – Amint megláttam, milyen bánatos az édes orcád, mintha a szívemet törték volna össze! Mit nekem ez a nagy darab testem! Mondd már, mi történt?

– Nagyuram – kezdte Szun Vu-kung szipogva –, a színigazat mondom. Mostanában, hogy gyöngélkedem, hát éppen a nádszékben bóbiskoltam vagy egy órát, amikor az ablak alatt, a magnóliafák közül előugrott valami majomördög! Azzal dicsekedett, hogy ő a Mennyek Palotáját ötszáz évnek előtte megháborító, Éggel Egyenlő Nagy Szent, a Szun Vu-kung!

– A kardomat! – bődült el Hsziang Jü talpra ugorva. – A kardomat, ha meg nem lelitek, akkor a tigrisfejes alabárdomat! Hol van a gazember? – kiáltozta toporzékolva, a fejét verve öklével.

* *Csu* – Régi kínai fejedelemség, a mai Hupej tartomány területén.

– Még kárt teszel magadban, nagyuram – jegyezte meg Szun Vu-kung, kicsire összehúzva magát –, ha nem hagyod abba ezt a dühöngést. Hagyd csak, hadd mondjam el sorjában. Szóval utálatos egy jószág volt ez a majom! Odajött hozzám, a karszékem mellé, és elkezdett fogdosni! Én meg, akármilyen butácska kis asszony vagyok, nem tehettem úgy, mintha nem érteném, mit akar! Elkezdtem kiáltozni a szolgálóim után, de ez a majom akkor valami bűvös ígét mormogott, varázslatot művelhetett, mert egy se jött elő! Mikor láttam, hogy nem jön senki, erélyesen földhöz vágtam a legyezőmet, és rendbe rángattam a ruhámat. Nagy dühösen rám meredt, aztán megragadott, belökött a kertben egy pavilonba, és elszaladt. Én meg csak ott kuksoltam nagy félve, s lestem, merre ment.

S tudod, mit csinált, nagyuram? Ott ül most a virágoskertben, a nádszékemen, az én alakomra változva, és az én szolgálóimat hívogatja! Még téged is lépre akar csalni! Én magamat nem sajnálom, csak téged féltetek, hogy még végez veled! Miattad facsarodott össze a szívem!

– Megölöm! – bömbölte Hsziang Jü, s egyik kezében kardjával, a másikban alabárdjával már robogott is le a kertbe, ott aztán egy csapással leütötte a nádszékben üldögélő felesége fejét.

– Ne óbégassatok! – rivallt rá az összegyülekezett szolgálókra, akik ott szörnyülködtek a vérrel telefröcskölt virágok között. – Ez csak egy álorcás volt, azért öltem meg! Asszonyotok ott van fent, a palotában!

Nagy sápirozva vonultak a szolgálók Hsziang Jü után vissza a házba, de megnyugodtak, amint meglátták Szun Vu-kungot. Hsziang Jü meg parancsot adott, hogy takarítsák ki az egyik kerti pavilont, s terítsenek lakomára, hogy ezzel vigasztalja meg asszonyát, s hogy megünnepeljék a bajból való megszabadulást.

A szolgálók közben sűrögtek-forogtak Szun Vu-kung körül, kérdezgették, nem rázza-e a hideg az ijedtségtől, meg hogy nem ütötte-e meg magát elestében.

– Nem, nem – szabadkozott elhaló hangon Szun Vu-kung –, csak a lélegzetem állt el.

– No akkor nagy baj nincsen – nyugodott meg Hsziang Jü. – Leülünk mindjárt, s hamarosan rendbe jössz.

Jelentették közben a szolgálók, hogy már terítve van. Szun Vu-kung azonban jobbnak látta, ha nem hallgat mindjárt a férje szavára, ezért csúnyán elfintorította az arcát, s kimeredt szemmel Hsziang Jü képébe bámult:

– Add vissza a fejemet! – rikácsolta.

– Szépségem, szépségem! – jajdult fel Hsziang Jü megdöbbenve. Szun Vu-kung azonban nem felelt, csak elkezdte forgatni a szemét, hogy csak a fehérje látszott.

– Nyilvánvaló – jelentette ki ijedten Hsziang Jü –, annak a Szun Vu-kungnak a lelke nem oszolt még el, az szállta meg. Híjjátok gyorsan a Sárgaköpenyes Doktort – parancsolta –, üzze ki belőle a gonosz lelket, hadd nyugodjék meg!

Jött is nemsokára a sárga köpenyes taoista csodadoktor*, rázta a csengettyűjét, köpkölte Szun Vu-kungra a szenteltvizet, mondta az imádságot, amint következik:

– A Három Felső Istennek idejében vala Hszien-jüan, a Sárga Császár, Nagy Sun, az Isteni úr. Vala pedig Nagy Sun Jü nevezetű, Hszien-jüan pedig Kung-szun nevezetű, Szun és Jü, Jü és Szun, miként Jü Mej-zsen és Szun Vu-kung, házások valának. Hogyan lehetne eme máig tartó erős kötést békességgel feloldani? Esedezve könyörgünk Szun úr, a Nagy Szent Ó Kegyelmeisége rettegett hatalmú szelleméhez, szálljon fel mihamar a felső világba, háborgassa ismét a Mennyek Palotáját, hagyja el Jü Mej-zsennek, a Végzetes Szépségnek testét, keresse fel ismét a kínai barátot. Parancsolom ezt neked erős paranccsal, ha pedig erőmet kevésnek találád, buddhista papot eresztenek rád!

* *taoista csodadoktor* – Orvos és ördögűző. Az imádság paródia; Hszien-jüant és a Nagy Sunt, e két mitikus uralkodót a hagyomány két különböző korra teszi.

– Te csodadoktor! – kiáltozta Szun Vu-kung. – Tudod-e, ki vagyok én?

– Éljen ezer évig, úrnóm! – borult térdre a doktor. Szun Vu-kung tovább halandzsázott:

– Te doktor, te doktor, tölem ugyan nem szabadulsz! Én vagyok az Éggel Egyenlő Nagy Szent, a gaztettért bosszút állok, megszálltam ezt a testet! Jeles nap van ma éppen, házasságra való, adj össze tüstént Végzetes Szépséggel! Legyél a házasságszerzőnk*, megfizetem jó pénzzel! – s gagarászott, motyogott tovább valamit össze-vissza, aminek nem volt se füle, se farka.

Megrettent a csodadoktor, remegett a keze, lába. Bátortalanul hadonászni kezdett a kardjával, köpködte tovább a szenteltvizet a szájából, s rémülten mormogta magában:

– Felséges Vén, nagy isten, parancsolj neki, parancsolj, parancsolj! – de nem lett hatása ennek se. Végül Szun Vu-kung megsajnálta a taoista csodadoktort. Felnyitotta szemét, és felkiáltott:

– Hogy vagy, nagyuram, szerelmes férjem?

Megörült nagyon Hsziang Jü, hogy feléledt a felesége. Nyomban száz lat ezüstöt adatott a doktornak.

– Miért ijeszted meg így az embert, szépségem? – kérdezte aztán Szun Vu-kungtól szemrehányóan.

– Nem is tudom – motyogta Szun Vu-kung révetegen. – Megint odajött hozzám a majom, aztán ködbe borult előttem minden, aztán a doktor köpködte rám a szenteltvizet, akkor láttam, hogy megijed a majom, s elszalad. Most már jól vagyok – sóhajtott fel –, gyerünk lakomázni!

A lakoma végeztével Szun Vu-kung kijelentette, hogy aludni akar. Hsziang Jü kézen fogva vezette be a hálószobába. Megittak egy csésze teát még, aztán leültek egymás mellé az ágy szélére.

– Ha most megszököm – gondolkodott Szun Vu-kung –, sose tudom meg, mi van az Első Felséggel. Itt háljak vele? Abból verekedés lesz. Hogy bánjak el ezzel a Hsziang Jüvel? Ki kell találnom valamit! – azzal nagy kedvesen odafordult hozzá:

– Már rég akartam mondani neked valamit – csacsogta –, tudod te is, miről volna szó, csak hát sok gondodban, bajodban elfelejtetted. Amikor a tied lettem, reméltem, hogy gyermeket szülsz neked, hogy legyen utódod*. Ki hitte volna, hogy nem sikerül? Te meg csak engem szeretsz, ágyasokat, tudom, nem vennél magadhoz. De megöszültél már, öregszel, s én az én asszonyi eszemmel félek, hogy magadra maradsz majd, ha meghaltál, nem lesz, aki neked áldozatot mutasson be. Van nekem egy szolgálóm, Almaillatú a neve. Szép termetű, kecses mozgású, szépen tud ám nézni az emberre! Megvizsgáztattam már néhányszor, s lenne rá hajlandósága. Hívatom is mindjárt, ma éjjel ő lesz, nagyuram, szolgálatodra.

Hsziang Jü először elképedt, aztán gyanút fogott:

– Szépségem! – tört ki. – Nem elég, hogy halálra rémítettél, most még a szíved is elfordítanád tőlem? Ismerem én a te féltékeny természetet! Ugyan miért teszed most magad ilyen nagylelkűnek?

Szun Vu-kung gyengéd mosolyt lövellt feléje:

– Nagyuram! – mondta hízelegve –, amikor én civakodom veled, azt csak azért teszem, mert szeretlek, te magadért. De ezt most az utódaidért teszem! Nem fordult el tőled az én szívem – sóhajtotta –, hanem éppen attól félek, hogy te fordulsz el tőlem!

– Mondhatsz te nekem akármit – rázta a fejét konokul Hsziang Jü –, nem merem én magamhoz venni Almaillatút! Te csak tréfálsz velem, csak ingerkedsz! Elfelejtetted volna, hogy

* házasságszerző – A házasság csak akkor volt törvényes, ha (alkalmi vagy hivatásos) házasságközvetítő hozta össze.

* legyen utódod – A legnagyobb csapásnak számított, ha valaki fiú utód nélkül maradt.

esküdünk sírig tartó hűséget egymásnak most öt éve, a lámpások ünnepének éjszakáján*?

Szun Vu-kung belátta, hogy kudarcot vallott, hangot váltott hát hirtelen.

– Nagyuram! – mondta mézesmázosan. – Attól kell csak tartanunk, hogy te hagysz el engem? Én talán nem hagyhatnálak el téged? De hagyjuk most ezt, mást is akarok mondani.

A hetedik fejezet, amelyben

*hajnalig lassan múlnak az órák, aludni nem lehet,
s reggel a majom a szépitőszobában tükröt nézeget*

– Mit? – kérdezte gyanakodva Hsziang Jü. Szun Vu-kung nagyot sóhajtott:

– Úgy megrémített az a majom, hogy úgy érzem, minden vér kifutott a szívemből. Kérek, nagyuram, feküdj csak te le örömeink ágyába, én még üldögélek itt egy kicsit, egy kis teát iszogatok, hogy elmúljon ez tőlem, megnyugodjék a szívem, aztán hozzád fekszem én is.

Átölelte Hsziang Jü az álfeleséget, s nagyot sóhajtott ő is:

– Már hogy tudnék én nélküled elaludni? Ha kell, várok egy órát, vagy akár várok rád egész éjjel! Aztán tudod – tette hozzá –, én meg ma este úgy leittam magamat, hogy valósággal mintha tenger háborogna a hasamban. Majd mesélek neked kalandos történeteket*, hogy veled maradhassak, meg hogy én is megnyugodjam, s a dühöm is csillapuljon.

– Nyugodj csak meg, nagyuram – csitította Szun Vu-kung. – Ha téged megnyugtat, mesélj csak!

Hsziang Jü nagyot fújt, aztán jobbával kardjára támaszkodott, s bal lábát kinyújtva rákezdte:

– Bevégeztem én már, szépségem, bevégeztem! Pedig derék legény voltam valamikor. Húszéves voltam, nem tanultam én se a tudományokat, se a kardforgatást, de láttam, hogy úgy vezeti a birodalmat a Csin császár, akár a vak ember. Magam mellé vettem akkor a nyolcezernyi atyámfiát, vezéri társakat választottam magamnak közülük, s elszántam magam, hogy a Csin császár trónját én elragadom. Volt akkor egy tollas ruhás jövendőmondó, elküldtem hozzá, hogy jósoljon nekem. Azt üzenté vissza, hogy nincs még vége a Csin-ház uralmának. Nohát, szépségem, vége lett a Csin-ház uralmának, vagy nem lett vége?

Azután meg egyre hatalmasabb lettem, egyre rettegettebb. A sors embere voltam, nem állíthatott meg senki! Csinnek nem lett volna szabad elpusztulnia? Hát elpusztult! Csu, az én földem, nem juthatott uralomra? Mégis uralomra jutott! Amikor én a táborban a gyáva Szung Ji véres fejét közszemlére tettem, berezeltek tőlem a tisztjei mind, szólni se mertek, a lábuk ina is remegett! Ilyen tréfás fickó voltam ám én akkor! Amikor Csang Han nekem támadott*, megütkeztem vele. Hatalmas volt még akkor Csin serege. Kiugratott ott a seregük elé egy tiszt. Odakiáltottam neki: „Hát téged hogy hívnak?” Meglátta a fickó a fekete pofámat, hallotta hangom dörgését, lebukott egyszerre ezüstös szerszámos lováról. Nem öltem meg a fickót.

Egy kis idővel utána előugratott valami vezérük, nagy veres zászlóval. No, gondoltam magamban, szűk lesz még ez a mező nektek, s ott, a csatatéren önkéntelen is elnevettem magam.

* *lámpások ünnepe* – Az újévi ünnepkör legnagyobb ünnepe.

* *kalandos történeteket* – A történet, amelyet Hsziang Jü előad, a kínai regény egy kezdeti formájának paródiája.

* *Csang Han* – Később szövetségese lett Hsziang Jünek.

Annak a vezérnek mintha a csontját törték volna össze, csak féloldalt lógott a nyeregben, összevissza hadonászott a parancsosztó zászlójával, úgy vitték vissza utoljára a táborukba erőszakkal.

Ott táboroztunk akkor a Csin-sereg mellett. Megdühödtem én akkor nagyon, elkiáltottam magam: „Hej, te Csin vezér! Ha magad nem mersz előbújni, küldj ide hát valami csecsszopó kölyköt tűzifával, hadd áldozzam azt a kardomnak!” De az én drága mívű kardom mondta akkor nekem: „Nem holmi kis fickók vérére szomjazom én, hanem Csang Han vérére!” Elengedtem azt a kölyköt, nem bántottam.

Tudod-e, szépségem, miféle volt az a Csang Han? Esteledett már, s jött nekünk Csang Han tízezernyi válogatott katonával! Egy szó nélkül, egy mukk nélkül csak fogta azt a rettentő, drágaköves nyelvű csatabárdját s neki a fejemnek! Megdühödtem, odavágtam a kardommal, csak úgy zengett! Ott volt mellettem akkor Kao Szan-csu, bátor, törekvő vitéz, odaszólt nekem: „Ne öld meg Csang Hant, fogd el! Nincsen tisztiszolgám, add nekem jutalmul!” Hát én odacsaptam a kardom hegyével csak úgy könnyedén, lecsaptam vele a tarka lova fejét, s hagytam, hadd szaladjon. Félt ám akkor Csang Han tőlem!

– Igyál egy kis teát, nagyuram – szólt közbe halkán Szun Vu-kung –, pihenj egy kicsit, aztán folytasd.

Második őrségre doboltak már a toronyban.

– Nem alszol még, szépségem? – kérdezte Hsziang Jü. Szun Vu-kung nyafogva válaszolt:

– Sajog még a szívem tája!

Hsziang Jü megköszöri a torkát:

– Hát ha nem alszol, akkor folytatom. Másnap hajnalban, ahogy alszom a tigrisfejes függönyű vezéri ágyamban, nagyokat horkolva, egyszer csak hallok ám, hogy kiáltja rengeteg ember dél felől, hogy: „Éljen a császár!” Aztán észak felől is, nyugat felől is, kelet felől is nagy-nagy kiáltás, hogy: „Éljen a császár!” De erre már felültem, s kikiáltottam a testőröknek, hogy vajon maga a Csin császár jön-e ellenem hadba, öltsem-e magamra hát az új páncélot!

– Tudod, szépségem, mit mondtak a testőrök? „Tévedsz, nagyúr! Itt vannak a sátrad körül az összes fejedelmek, neked kiáltják, hogy: »Éljen a császárig!« Hát gyorsan megfésültem a fejem, feltettem a sisakomat, lábat mostam sebtében, felhúztam a csizmám, még páncélt se váltottam, hanem kiadtam a parancsot, gyűljenek össze a fejedelmek a tábor kapujánál. Kiadtam a parancsot a kigyó órájában, reggel. Kiadtam megint a ló órájában, délben. Kiadtam megint a parancsot a juh órájában, délután, nem jöttek a fejedelmek! De erre már gyanakodni kezdtem, küldtem hozzájuk a katonáimat, kérdezzék meg: miért nem jönnek rögvest, tán azt várják, hogy én menjek hozzájuk?

De még ki se mondtam ezt a parancsot, hát kitárul a tábor kapuja, s mit látok? Jönnek ám a fejedelmek mind befelé, de valahogy megkisebbedve! Nem mertek a nyavalyások elébem járulni, csak térden csúszva, azért tartott olyan sokáig!

Megkönyörültem akkor rajtuk, mondtam nekik, emeljék már fel a fejüket legalább! Hát azt hiszed, merte egyik is? Ilyen tréfás fickó voltam én akkor!

Ásítózni kezdett már Szun Vu-kung, de azt is a „Virág hullik az elhagyott lépcsőkre” dallamára tette.

– Elfáradtál már, nagyúr – szólt közbe. – Egyél egy kis bablevest, pihenj egyet, aztán folytasd.

Hsziang Jü befogta a száját. A harmadik őrségre doboltak már. Éjfélre járt.

– No, ha még nem vagy jól – kezdte újra Hsziang Jü –, akkor folytatom. Hát amikor bevo-nultam a császárvárosba! Vagy tíz mérföldnyire voltunk még, amikor látok valakit közeledni. Gyöngyös, ékköves, nappal, holddal, csillagokkal ékesített főveg a fejében, sárkány- s

virágdíszes császári köntös rajta, ül egy sárkánnyal, fönixekkel festett drága mívű hintóban, s jön felém sokezernyi aranyos ruhás, cifra kísérettel! Amint meglátott engem, ahogy megálltam a fenyőfák közt, hát levetette sietve az az ember a fejéről a díszes főveget, parasztok fonta szalmakalapot tett helyébe. Lehánya magáról a sárkányos, virágos császári köntöst, egyszerű vászongúnyát öltött, kiszállt a hintóból, leborulva köszöntött. Lehánya magáról kísérete is az aranyos köntösöket, pór ruhába öltöztek azok is, a képüket veresre mázolták hirtelen, mint a bűnösöknek szokás, aztán levetették magukat a földre. Ahogy néztem, a legszívesebben a föld alá bújtak volna!

No, ahogy így átöltözködtek, odavágtattam én is elébük a fekete lovamon. „Éljen a császár öfelsége!” – kiáltották erre valamennyien. Én csak odanéztem a szemem sarkából. Akkor, aki leszállt a hintóból, megszólalt: „Én voltam a Csin császár*, most meghódolok előtted, császári felség!”

Rossz természetem volt nekem akkoriban, könnyen járt a kezem. Előkaptam a kardomat, s a sok ezer népet, apraját, nagyját sorra mindet megöltem, lecsaptam a fejét mindnek! Ilyen tréfás fickó voltam ám én akkoriban! Akkor aztán azt mondtam: „No, Csin császár árva lelke...”

– Elhagyhatod a többi – vágott közbe durcásan Szun Vu-kung. – Alhatnám már.

Azért tette ezt Szun Vu-kung, mert végre a Csin császárra került a sor, de nem akarta, hogy Hsziang Jü észrevegye, miben fő a feje. Be is fogta Hsziang Jü a száját. Az ötödik őrségre doboltak éppen*.

– De hosszú volt ez a mese, nagyuram – ingerkedett Szun Vu-kung –, a negyedik őrségre való dobolást meg se hallottam.

Lefeküdt akkor Szun Vu-kung, Hsziang Jü meg melléje. De a majom egyszer csak forgolódni kezdett:

– Nem bírok elaludni – nyafogta.

– No, ha nem bírsz aludni – kapott a szón Hsziang Jü –, akkor folytatom – de Szun Vu-kung közbevágott:

– Mesélj most valami mást, ne ilyen képtelen történeteket!

– Hogyhogy képtelen történeteket? – kezdett felháborodni Hsziang Jü, de a majom gúnyosan letorkolta:

– Hát van képed mindig csak magadról beszélni? Azt mondd meg inkább, merre van mostanában a Csin-házi Első Felséges Császár?

– Hm! – Hsziang Jü fensőbbiséges képet vágott. – Derék legény az Első Felséges, csak éppen... Más legények agyafúrtak, de ő meg ostoba.

– De hát – ellenkezett Szun Vu-kung –, aki egyesíteni tudta az összes fejedelemségeket egy birodalomba, meg a Nagy Falat fel tudta építtetni, az okos ember kellett, hogy legyen !

Hsziang Jü fölényesen felemelte a mutatóujját:

– Szépségem! Különbséget kell tenni az okos buták és a buta okosok közt. Az Első Felséges okossága pedig buta okosság volt. A Teremtés Ura is látta, milyen valóságtól elrugaszkodott álmodozó, így hát nem maradhatott a Régmúlt Világában, hanem küldte azon módon a Vak Világba.

– Mennyire van ide a Vak Világ? – kérdezte türelmetlenül Szun Vu-kung, látva, hogy minden reménye füstbe megy. Hsziang Jü összeráncolta a homlokát:

* *Én voltam a Csin császár* – A Csin-házi Első Felséges Császár fia és utóda.

* *Őrségre doboltak* – Az éjszaka óráit az állatövi jegyek szerint elnevezett órák mellett őrsegekre is osztották. Az első kétórás őrseg este hét órakor kezdődött, az utolsó reggel öt órakor ért véget.

– Közben van még a Jövő Világa – bökte ki némi gondolkodás után.

– De ha köztünk és a Vak Világ közt ott van a Jövő Világa – okvetetlenkedett Szun Vu-kung –, hogy tudott ő oda eljutni?

– Persze, te nem tudod – magyarázta Hsziang Jü. – Van itt a közeli faluban egy jádekapu, abból vezet egy rejtékút a Jövő Világába, s onnét is van rejtékút a Vak Világba.

Elmondta még Hsziang Jü, hogy volt a Régmúlt Világában egy ember, újdonságos úr, aki volt olyan vakmerő, hogy elindult a jádekapun át megkeresni apját a Vak Világban.

– Teljesen megöszült, mire hazaért – folytatta –, de nem volt elég neki, három év után megint nekiindult a fogadott apja után. Igen ám, de a Nagy Jü Császár őistensége igen megharagudott erre, lezáratta a jádekaput hivatalos pecséttel, s az a szegény ember nem tudott visszajönni, ott éli világát most a jövő Világában már több mint tíz éve.

– Csuda érdekes lehet az a jádekapu! – ujjongott fel Szun Vu-kung. – Vigyél el oda holnap!

– Semmi az – legyintett Hsziang Jü. – Itt van pár lépésnyire.

Ahogy ideértek a beszélgetésben, hallották ám, hogy háromszor megszólal odakinn a kakas. A zöld függönyös ablakok mögött derengeni kezdett a világ, kibukkant már a nap keleten a hegyek mögül, megszólaltak az éjjeli őrség végét jelző dobok. A szolgálók szállása körül megindult a sürgés-forgás, de csak a léptek zaja hallatszott még, szavuk nem törte meg a csendet.

– Almaillatú! – kiáltott ki Szun Vu-kung az ablakon. – Felkelnék már!

– Hívom máris! – kiáltott vissza egy szolgáló kívülről. Nyitotta is az ajtót már Almaillatú, Hsziang Jü pedig felsegítette a feleségét.

– Fáradj, nagyasszony, a Mennyei Dal pavilonjába fészülködni, szépítkezni – futott hozzá egy szolgáló.

Elindult volna már Szun Vu-kung vele, de egyszer csak elgondolta magában, hogy vége lesz ám az ő Végzetes Szépség mivoltának, ha pucéron meglátják. Kitérte hát könnyedén a zöld selyemhálós ablakszárnyakat, s letépve egy virágot a gránátalmafa benyúló ágáról, megforgatta az kezében, majd leejtette maga elé, az ágyasház ékes lépcsőjére.

A szépítkezőpavilonban egy hosszú, tükörsima asztalon ott álltak a tisztálkodó-, szépítőszerek. Ott állt egy ezüsttel mintázott lakkskatulyában a holdtündér-illatú rizspor, jobbra egy kék üvegcsészécskében barackvirágszín arckenőcs, balra egy bíborvirágos tálban a hajlekötő kendő, mellette vékony nyakú üvegcsében a szemöldökfesték. Aztán mindenféle fésűk garmadával, egy kis jáde-butéliában édes illatú illatszerez víz, meg egy tejfehér jáde talpas pohár, abban körömfestő kenőcs. Tiszta víz állott egy faragott kőmedencében, benne szép mintájú kövekre állítva a tisztálkodáshoz, fogtisztításhoz való ecsetek, pamacsok, kefék. Továbbá szemöldöktépő csipesz, jádeberakásos olló, borotválókés, egy csészécskében szintiszta rózsavíz, kézmosó por, illatos olaj, középen pedig egy régi művű bronztükör.

Szun Vu-kung lefelől is a tükör elé sietett, hogy megnézze magát, hasonlít-e még Végzetes Szépséghez. A tükör még szebbnek mutatta, mint amilyen volt annak előtte. Utána körülvették a szolgálók, s sorjában megmosdatták, megfésülték, felöltöztették. Mire készen lett, már rontott is be Hsziang Jü az ajtón:

– Gyere, szépségem – hívta –, megyünk a jádekapuhoz!

Indult is Szun Vu-kung nagy örömmel. Hsziang Jü gyaloghintóba akarta ugyan ültetni, de a majom, attól tartván, hogy onnét nehezebben szökhetik meg, kicsinylően elhúzta a száját:

– Hogy neked mennyire nincs a dolgokhoz érzéked! – jegyezte meg. – Pár lépés az egész út, még hozzá árnyékos fenyőfák közt, s akkor még gyaloghintóban kuporogjak!

Elindultak hát gyalog, kézen fogva. Oda is értek nemsokára, de lám, nem volt ám semmiféle

pecsét a kapun, s ahogy meglökték a kezükkel, engedelmesen kitérül.

– Most vagy soha ! – gondolta Szun Vu-kung, azzal zsupsz, beugrott a kapun. Hsziang Jü ijedten kapott utána, de még a ruhája szélét se tudta elkapni, hanem hasra vágódott a lendülettől.

Bejutva a kapun, a majom megdöbbenve tapasztalta, hogy zuhanni kezd lefelé, gurulva, hemperedve. Eleinte még hallotta a kárvallott Hsziang Jü bömbölését, a szolgák jajveszékélését, de pár mérföldnyi zuhanás után az is elmaradt. A Jövő Világa azonban nem volt sehhol.

– Eddig én jártam túl az eszén mindenkinek – kiáltott fel dühösen –, de most az egyszer Hsziang Jü járt túl az enyémen!

A kiáltozásra megszólalt egy hang valahonnét:

– Ne ijedj meg, Nagy Szent! Túl vagy már az út nagyobbik felén, a kisebbik fele van már csak előtted a Jövő Világába!

– Honnét szólsz, testvér? – kérdezte Szun Vu-kung megzavarodva.

– Itt vagyok a közeledben, a házamban – felelt a hang.

– Akkor hát nyiss ajtót – kérte Szun Vu-kung –, s adj innom egy csésze teát!

A hang felnevetett:

– Ez itt a Senkik Országá – mondta –, így hát itt tea sincs!

– De ha nincs itt senki – kötözködött Szun Vu-kung –, ki az a senki, aki hozzám szól?

– Nagy okos vagy te, Nagy Szent – csúfondároskodott a hang –, hogy lehetsz most ilyen buta? Sorsom szerint én már elhagytam a testem, azért vagyok senki.

Szun Vu-kung elkeseredetten zuhant, hömpörgött tovább, míg végre lepottyant a jövő Világába. De alighogy földet ért a lába, hat marcona útonállóba ütközött*.

– Ajjaj! – sópánkodott Szun Vu-kung. – Hát még a jövőben is latrokba, gonoszokba botlik az ember fényes nappal?

– Meg ne fuss tőlünk, szépséges hölgy! – rivallt rá a hat útonálló. – Hadd húzzuk le a szép ruhádat, hadd szedjük el a drágaságaidat úti vám fejében!

A nyolcadik fejezet, amelyben

*a Jövendő Világában hat lator elpusztítatik,
s a majom az alvilágban Jen-lo helyett bíraskodik*

Amikor Szun Vu-kung berontott a jádekapun, annyira sietős volt a dolga, hogy vissza se változott igazi alakjára. Most azonban, hogy útját állta a hat lator, észbe kapva megtörölte a képét nagy sebesen, hogy előtűnt igazi ábrázata, és elordította magát:

– Vigyázzatok, latrok! Látjátok ezt a fütyköst?

Halálosan megrettentek az útonállók menten. Térdre estek ott, az út mellett, és rimánkodni kezdtek:

* *hat marcona útonálló* – Az érzékszervek és a gondolkodás szokásos buddhista jelképei.

– Légy irgalmas velünk, ó, Nagy Szent, te bodhiszattva! Hogy is mernénk mi, szegény bujdosók a vadon erdőkből neked utadat állni, szentséges személyed megháborgatni – Halált érdemlünk érte! A Régmúlt Világából kerültünk mi ide, mert hogy latrok volnánk, ott nem volt maradásunk. Azóta itt tengetjük az életünket rablásból, fosztogatásból, nyomorúságban, de becsülettel, semmi gonosz dolgot mi sohasem műveltünk! Kegyelmezz nekünk, Nagy Szent!

– Ti se kegyelmeztetek volna nekem! – felelte sötéten Szun Vu-kung, azzal mind a hat latort agyoncsapta.

Indult tovább, hogy megkeresse az Első Felségeshez vezető utat, de egyszer csak két süvölvény fogdmeg ugrott elő valahonnét:

– De jó, hogy jössz, Nagy Szent ! – ragadták meg kétfelől. – Az alvilág ura, Jen-lo herceg* betegségbe esett, és elhalálozott, a mennyek istenének meg annyi a dolga mostanában, hogy arra se ér rá, hogy valakit küldjön a helyébe az övéi közül, nem tud törődni azzal, hogy úr nélkül maradt az alvilág! Igen hálásak volnánk, ha elvállalnád az ítélkezést csak egy fél napra is!

– Ha megint elvesztegetek akár egy fél napot is – gondolkozott Szun Vu-kung –, s csak holnap mehetek tovább az Első Felséges után, addig még meg is ölhetik a démonok mesteremet, s akkor mit csináljak? Halljátok – kiáltott rá a két fogdmegre –, más dolgom van most nekem, Jen-lo úr posztját meg végképpen nem vállalom! Az igaz, hogy egyenes és okos ember vagyok, de hirtelen természetű, s egykettőre odacsapok ám! Ha ott az alvilág törvényszékén elébem állnak majd valami ügygel, s bebizonyulna, hogy a vádlónak igaza van, én bizony mérgemben rögtön miszlikbe töröm a vádlottat a fütykösömmel! Még jó lesz, ha a bizonyítékok nem lesznek elegendők s világosak. Ha meg aztán a vádlott elkezd majd bizonygatni, hogy nincs a vádlónak igaza, és még megesik rajta a szívem, akkor mi lesz?

– Feleslegesen aggodalmaskodsz, Nagy Szent ! – tuszkolták előre a fogdmegek tovább. – Élet-halál ura leszel, mitől tartasz hát? – azzal rá se hederítve, akarja-e, nem-e, vitték magukkal Szun Vu-kungot egyenest a pokol kapujához.

– Megtaláltuk Jen-lo herceg utódát – kiáltották –, járuljatok fogadására és üdvözljétek!

Mit tehetett Szun Vu-kung, ment fel velük a törvénykezőcsarnokba. Ott Jen-lo herceg titkára menten át is nyújtotta neki a hivatali pecsétet, s kérte, foglalja el bírói székét. A csarnok előtt, a lépcsők alatt már felsorakoztak a veres hajú ördögök, a kék fogú ördögök, nagy sereg mindenféle hazátlan, uratlan ördög valami nyolcszáz-négyezer-hatszáz; a pokol bírái is, a Hétlábnyi Bíró, a Tarkatestű Bíró, a Fő Cirkálóbíró, az Élet Ura Bíró, a Napbíró, a Holdbíró, a Hibiszkuszbió, a Vízibíró, a Vasképű Bíró, a Fehérképű Bíró, az Élethalasztó Bíró, a Halálsürgető Bíró, a Paráznaságbíró, a Javitóbíró, az Asszonybíró meg a többi ötmillióan és tizenhatan. Át nyújtották Szun Vu-kungnak az alvilág hivatalnokainak lajstromát, és hercegi rangjának megillető hódolattal köszöntötték.

Szun Vu-kung felütötte a hivatalnokok lajstromát, de már ott volt térdre borulva a lépcső alján a fő kancellista, és nyújtotta át neki az élet és halál könyveit.

– Húha ! – gondolkozott el Szun Vu-kung, s lapozgatni kezdett az élet és halál könyveiben. – Vajon be van-e írva ebbe, hogy a minap agyonvertem azokat a gyerekeket meg asszonyokat? S ha be van írva, mit csináljak? Eltussoljam a dolgot, vagy pedig adjak ki körözést saját magam ellen?

Szerencsére idejében eszébe jutott, hogy annak idején, az alvilágban tett első látogatása alkalmával személyesen törölte ki saját magát s a majmok egész nemzetségét az élet és halál könyveiből*, úgy, hogy aligha akadhatott ördög, aki neki bármilyen tettét jelenteni merté volna, vagy bíró, aki még fel is jegyezze. Megnyugodva szólt oda a fő kancellistának:

– Szerezz már valami regényt valahonnét, hadd üssem el vele az időt!

* Jen-lo – A hinduizmus Jama istene, a buddhizmusban az alvilág ura.

* személyesen törölte ki saját magát s a majmok egész nemzetségét... – Nyugati utazás, 3. fejezet.

– Nagyságos uram – rebegte a fő kancellista –, sok dolog vár ám rád, nemigen lesz idő regényeket olvasni! – Azzal már át is nyújtott egy sárga borítású könyvet, mondván:

– Íme, a folyó ügyek lajstroma, nagyságos uram.

Felütötte Szun Vu-kung a könyvet, hát a tizenkettedik hónappal kezdődött, s az elsón végződött, s a hónapok is hol harmincadikával kezdődtek, hol huszonkilencedikével, s nem elsejével. Csóválta a fejét, hogy azt bizony nem gondolta volna, hogy a Jövő Világában megfordítva folyik majd az idő. De nem sokat ért rá ezen töprengeni, mert megint elébe állt egy bíró, s jelentette, hogy aznap a Szung-ház főminiszterének, Csin Kujnak* a kihallgatása van soron.

– No, ez biztos gonosz ember – gondolta Szun Vu-kung –, de nem fog félni tőlem, hiszen papi ruhában vagyok! – azzal kiadta a parancsot, hozzák a bírói ruháját. Fel is tette mindjárt a gyöngyös csüngőkkel díszített süveget, felöltötte a sárkánydíszes köpenyt, felhúzta az irgalmatlanság vascipőjét. Odahozatta az írószereket is. Közben felsorakoztak az írnokok, a jegyzők. S előállt, felsorakozott öt csapat ördög is ötfelől*: a Zöldköpenyes Bíró vezetésével ötszáz kék pofájú, kék bőrű, kék fogú, kék ujjú, kék hajú ördög Csin Kuj felaprítására; a Sárgaturbános Bíró vezetésével ötszáz rézképű, rézkörmű, rézvállú, rézfejű, rézszentű, rézfogú ördög Csin Kuj elpusztítására; a Veresszakállú Bíró vezetésével ötszáz veres képű, veres ruhás, veres testű, veres csontú, veres epéjű, veres szívű ördög Csin Kuj megszégyenítésére; a Fehérhasú Bíró vezetésével ötszáz fehér májú, fehér tüdejű, fehér szemű, fehér belű, fehér testű, fehér szájú ördög Csin Kuj kivégzésére; a Feketeképű Bíró vezetésével végül ötszáz fekete ruhás, fekete szokmányos, fekete hajú, fekete csontú, fekete fejű, fekete lábú ördög (csak a szívük nem volt fekete) Csin Kuj megkorbácsolására. Az ítélőcsarnokban a bírói szék leeresztett függőnye mellett keletről egy hófehér fejkendős, inas-csontos, fahéjfaszín képű, rézcsengengettyű szemű démon, nyugat felől egy vérrel pettyezett fejkendős, inas-csontos, rizsporszín képű, elefántormányos démon állt őrséget. Ott posztolt még hatszáz szalmafejű, virágtarka arcú, kígyónyakú, szélgyors szemű, vaskezű, rézfejű börtönőr; száz tigrisfejű, tigrisszájú, halpikkely ruhás küldöncördög, szarvakkal, patáson; egy jövendőmondó mester hagymavirág kalapban a vendégek fogadására; kétszáz borzas ördög függönyhúzogatóra, söprögetésre s hétszáz muzsikusra, kilenc sárkánylábbal, főnixszemekkel.

Szun Vu-kung parancsára megdördültek a dobok, két ördög sietve kitzúzte a csarnok elé a bíraskodás kezdetét jelentő két fehér zászlót. Szun Vu-kung előlépett, és kihirdette:

– Én, Szun Vu-kung, a bíróság feje, a mennyei könyörületességet követve, de a törvények érzéketlenségével ítélem meg a jót s a rosszat, minden önös érdektől mentesen, a közjó ellen nem vétvén vetem ki a törvény szigorú hálóját. A harmadik hónap ennyi és ennyiedikén.

Harsogó kiáltásban tört ki a várakozó poroszlók és bírák serege, ismét megdördültek a dobok. Szun Vu-kung odanyújtotta az egyik bírónak az idézőtáblát, amelyen Csin Kuj neve állt. Térden állva vette át a bíró a táblát, kiakasztotta sebesen a csarnok keleti oszlopára. Újabb harsogó kiáltozás, újabb dobpergés.

Szun Vu-kung ekkor megparancsolta, húzzák fel a függőnyt bírói széke előtt. A bírák egymással szemben két sorban sorakoztak a bírói emelvény előtt. Dobpergés, kúrtharsogás csattogató hangja mellett fehér zászló közeledett, felírása jelezvén, hogy hozzák már a Szung-ház árulóját, a lator Csin Kujt.

Mikor a menet a bírói emelvény elé ért, Szun Vu-kung parancsára levették Csin Kuj kötelékeit, s leborulásra kényszerítették néhány oldalba rúgással. Ott feküdt a bűnös a földön,

* *Csin Kuj* – (meghalt i. sz. 1155-ben). A Szung-dinasztia főminisztere volt. Kína északi részén ebben az időben barbárok uralkodtak, országaik közül a Kín fejedelemség volt a Szung-birodalom legfélelmeesebb ellenfele. Csin Kuj az engedékenység és a béke mindenáron való fenntartásának híve volt, s kíméletlenül leszámolt a Kín által elfoglalt országrészek visszaszerzéséért folytatandó háború híveivel. A kínai hagyományban ezért: Csin Kuj máig a hazaáruló jelképe.

* *öt csapat ördög is ötfelől* – A kínaiak öt égtájat ismertek (az ötödik a közép volt), s mindegyikhez egy-egy szín stb. járult.

meg se mert mukkanni.

– Kéretem Csin Kujt – szólalt meg Szun Vu-kung.

A kilencedik fejezet, amelyben

*az árulót száz halállal kínozzák, vezekeltetik,
s Szun Vu-kung előtt a vértanú Jüe Fej megjelenik*

– Hol van ebben ez a Csin Kuj? – lapozgatott bosszankodva Szun Vu-kung a jó és rossz tettek könyvében, amelyet a kihallgatáshoz odanyújtottak neki.

– Nagyuram – jelentette az egyik bíró –, olyan szörnyűségesek ennek a Csin Kujnak a gáztettei, hogy be se mertük jegyezni a többi ember tettei közé, hanem külön könyvbe jegyeztük. Ott van a többi alatt legalul.

Elővette Szun Vu-kung Csin Kuj gáztetteinek könyvét, és olvasni kezdte:

– Történt, hogy a Kin fejedelem, Ukimai elküldte Csin Kujt öccséhez, Dalaihoz. Dalai megtámadta San-jangot, Csin Kuj erre békekötést javasolt. Dalai hajlott erre, és hazaküldte őt, Vang úrral együtt. Te, Csin Kuj – fordult Szun Vu-kung a vádlotthoz –, te főminisztere voltál a Szung császárnak, Kína uralkodójának, akinek a Kin fejedelem a legnagyobb ellensége volt! Miért szöveteztél össze Kinnel, nem gondolva saját hírneveddel?

– Ezt csak a Kinek terjesztették rólam – mentegetőzött Csin Kuj –, nekem részem ebben nem volt.

Szun Vu-kung előhozatta egy ezüstképű, jádefogú küldönccel a gáztetteket megmutató víztükroket. Ahogy belenézett, hát látszott világos világra, hogyan hódol Csin Kuj Kin urának, s császárnak nevezi*. A Kin uralkodó ezután Csin Kuj füléhez hajolt, Csin Kuj bólogatott rá. Aztán Csin Kuj hajolt oda a Kin uralkodó füléhez, amire a Kin uralkodó elmosolyodott. Búcsúzás előtt Kin ura még egyszer odahajolt Csin Kuj füléhez, aki erre gyorsan azt mondta: „Nem is keli, hogy mondja felséged, ez magától értetődik!”

– No Csin Kuj – szólt Szun Vu-kung haragosan –, láttad magad a tükörben?

– Kegyelmes uram – szabadkozott Csin Kuj –, mit tudja az én képmásom az én gyötrelmeimet?

– Majd megtudjátok mindjárt mindketten, mi az, hogy gyötrelmem! – mondta Szun Vu-kung vészjóslóan, s megparancsolta a vasképű ördögöknek, szurkálják össze Csin Kujt. Előrontott százötven vasképű ördög a parancsra, s hatmilliom hímezőtűvel végigszurkálták Csin Kuj egész testét tetőtől talpig.

– A Folytatódó Felemelkedés első esztendejében* – olvasta tovább Szun Vu-kung – kineveztetett a kormány tanácsosává. Csin Kuj azonban elrejtve szíve gonoszságát csak azt leste, hogy lehetne főminiszter. Még hogy főminiszter! – kacagott fel gúnyosan Szun Vu-kung. – Hát még mit nem?

* *hódol Csin Kuj Kin urának, s császárnak nevezi* – Kínai fogalmak szerint egy időben csak egy uralkodó lehetett törvényesen császár. A Kin- és a Szung-birodalom uralkodói saját magukat egyformán császároknak címeztették, de az, hogy Csin Kuj, Szung alattvaló léte a Kin uralkodót császárnak címezte, egyenértékű volt a hazaárulással.

* *Folytatódó Felemelkedés első esztendeje* – Az éveket többek közt úgy is számították, hogy a császár uralkodása egyes szakaszainak külön (szerencsét jósoló) nevet adott. A Folytatódó Felemelkedés első éve: 1131.

– Kegyelmes úr – fordult hozzá tisztelettel az egyik főbíró –, manapság kétfélék a főminiszterek. Az egyik fajta az eszem-izsom, cifrázkodó ocsmány szoknyapecér, akinek arra kell a főminiszterség, hogy pompázzon, hogy dicsőségével mindenkit elképezzon, hogy szolgálként bánthasson mindenkivel kénye-kedve szerint. A másik fajta az országot eladó, uralkodóját eláruló, aki a császári fővegre és pecsétre áhítozik. Ennek arra kell a főminiszterség, hogy kezébe ragadhasa a kormányzást, hogy ő igazgassa még a császárt is, hogy tőle függjön minden és mindenki. Ez a Csin Kuj a második fajtából való.

Megparancsolta ekkor Szun Vu-kung az ördögöknek, verjenek Csin Kuj szájára. Előrontott a parancsra egy csapat veres hajú ördög, megragadták Csin Kujt, s pofozták egyvégtében két álló óra hosszát.

– Nem úgy kell verni, ti veres pofájúak! – kiáltott rájuk Szun Vu-kung. – Hátul is üssétek! – Aztán olvasta tovább:

– A nyolcadik hónapban kineveztetett a főminiszter jobb felőli helyettesévé. A kilencedik hónapban Lü Ji-hao került újra főminiszterségre, Csin Kujjal együtt kormányoztak. De Csin Kuj lejáratta a főminiszter pártját, mely befelé békességet ígért, kifelé pedig a Kinek elűzését. Lü Ji-haót száműzték Csencsiangba. Azt mondta a császár ekkortájt a tudós Csi Csung-linek: „Csin Kuj oda akarja adni a Huanghótól északra lévő föld népét Kinnek, a középső síkság népét pedig az áruló Liu Jünek. A déliek menjenek délre, az északiak északra... én északi vagyok, hová menjek?”

– Igazat szólt a Szung császár – szólt komoran Szun Vu-kung. – Azokban az időkben a parasztok a hegyek közt, a völgyekben egy nap alatt mind talpra álltak az ellenség ellen*, ha jött a vészír, mert hűséges piros vér folyt az ereiben mindnek! Hát te, gazdag főméltóság, te kitől kaptad nagy jövedelmedet, szép házat, a sok pompát, ékességet, ami körülvevett? Eszedben sem volt, hogy megháláljad uralkodód kegyeit, hanem egyre csak lesben állva árulásod mérgét ízlelgetted, úgyhogy nem tudta a császár egylábnyi oszlopát sem megtartani nagy birodalmának! Hát hűség ez, vagy gazság?

– Ostoba voltam és gonosz – sütötte le a szemét Csin Kuj –, de csak a császári házat akartam megmenteni mindig. Az meg, hogy a „déliek menjenek délre, az északiak északra”, az csak tréfaszó volt, kegyelmes uram, nem kell azt komolyan venni.

– De ez most nem lesz tréfa! – rivallt rá Szun Vu-kung, s előhozatta a késekkel megrakott hegyet. Két torzonborz ördög megragadta Csin Kujt, ráültette a késes hegyre, hogy csak úgy patakzott a vére.

– Ez csak tréfaság ám, Csin főminiszter úr – nevetett gonoszul Szun Vu-kung –, nem kell komolyan venni! – Aztán olvasta tovább:

– A nyolcadik évben, mikor kinevezték a főminiszter jobb felőli helyettesének, Kin békeköveteket küldött, kik meg is érkeztek a császár követével, Vang Lunnal együtt. Csin Kuj is ott volt fogadásukon. Mikor Csin Kuj egyedül maradt a császárral, így szólt hozzá: „Felséged miniszterei fejüket, farkukat féltik, nem valók arra, hogy nagy dolgokban döntsenek. Ha felséged a béke mellett döntene, esedezem, hogy csak velem tanácskozza meg.” A császár azt felelte rá, hogy csak Csin Kujban bízik. „Kérem felségedet” – mondta erre Csin Kuj –, „gondolkozzunk még ezen három napot.”

– Mondd meg akkor nekem, ha egyszer te minél gyorsabban békét akartál kötni, miért vártál három napot? – kérdezte Csin Kujt Szun Vu-kung. – Ugye azért, mert attól tartottál, hogy a hűséges miniszterek akkor mindenre elszántan pártot ütnének ellened, s a terved dugába dölne?

– Kegyelmes uram – vigyorodott el gonoszul kínjai közt is Csin Kuj –, én voltam akkor a császár, s nem a császár maga! Én mozgattam ott mindenkit, az udvari nép, a miniszterek szereplési könyve ott volt nálam mindig, a ruhám ujjában! Ha aztán akadt olyan, aki nem

* a parasztok a hegyek közt... – A Kin-hódítás ellen valóságos népi felkelés is kibontakozott.

igyekezett, ellenem állt, s a császár mellé, az másnap már fej nélkül szaladgálhatott! Mindenre elszánt, hűséges miniszterekről beszélsz, nagyuram – folytatta megvetően. – Abban a Pan Ku* korában volt őskáoszhoz hasonló zűrzavarban hol találtál volna egyet is? S ha akadt is egyetlenegy esetleg, az talán saját magával szövetkezve tudott volna pártot ütni? Nem volt ott ellenpárt, nyugodtan végezhettem a dolgomat.

– Akkor hát – faggatta tovább Szun Vu-kung – mit gondoltál te akkor az udvarról, milyennek láttad?

Csin Kuj dacos dölyffel nézett fel:

– Nem volt más a császári udvar, az összes mandarinjaival együtt az én megátalkodott, bűnös szememben, mint egy hangyaboly! – vágta ki.

– Veres képű ördögök! – parancsolta Szun Vu-kung. – Ööröljétek porrá Csin Kujt, s legyen a porából hangya, így toroljuk meg gyűlölködő pimaszságát!

Hozta száz ördög az öt öl széles, száz öl magas malomkövet, megörölték vele Csin Kuj testét porrá. A porából számtalan hangya lett, kik szertesztét futottak.

Szun Vu-kung megparancsolta ekkor a Lélegzetfúvó Hercegnek, támassza életre Csin Kujt.

– No, Csin Kuj – kérdezte aztán tőle kajánul –, ki a hangya? A mandarinok-e, vagy a főminiszter?

Szürke lett Csin Kuj arca, akár a föld, s keserves sikoltozásban tört ki. Szun Vu-kung azonban tovább faggatta:

– Folytasd csak, Csin Kuj ! Milyennek láttad te akkor az Ég Fiának palotáját?

– Ahogy ott álltam a császári trón előtt a hajnali kihallgatáson – rebegette Csin Kuj –, sárkánydíszes köntöse olyannak tűnt csak nekem, akár a legócskábbik ruhám. Császári fővege, akár egy szakadt fejkendő, nappal, holddal ékes drága legyezőjét mintha banánlevélből fonták volna csak, aranycsengettyűs csarnoka nem volt szebb a könyvesházamnál, asszonyháza az én hálószobámnál. Magát a császárt meg csak olyannak vettem, tartottam, mint egy hol ide, hol oda libegő szitakötőt.

– No, akkor mi most császárt csinálunk belőled! – rendelkezett Szun Vu-kung. Forró olajban megfürösztték, kitörték a bordáit kétoldalt, két-két szárnyat hasítottak belőlük, szitakötővé változtatták Csin Kujt.

– Hadd kérdezzek tovább, Csin Kuj – folytatta a kihallgatást Szun Vu-kung, miután a vádlottat ismét életre támasztatta. – Hogy s mivel múltad magad az alatt a három nap alatt?

– Nem volt nekem arra ráérő időm! – felelte méltatlankodva Csin Kuj.

– Mitől nem értél rá, gonosz lator – kiáltott rá Szun Vu-kung–, amikor se a nyugati, se az északi barbárok ellen nem vezettél harcot, de idehaza se örködtél a törvény rendje fölött?

– Kegyelmes uram – hunyászkodott meg Csin Kuj –, azon a három napon én a mandarinokat ügyeltem, hogy melyikük húz hozzám. Aki hozzám húzott, annak a nevét én pirossal megjelöltem a listámon, hogy érdeme szerint kisebb vagy nagyobb hivatalhoz jusson. Aki se ilyen, se olyan nem volt, annak a nevét üresen hagytam, azokat aztán vagy legorombítottam, vagy elűzettem. S ha ráakadtam egyre-egyre, aki a császárhoz húzott, azt feketével jelöltem meg, s vagy csak őt magát, vagy családját is, vagy akár egész nemzetségét kiirtattam, ahogy jónak láttam.

Megharagudott erre Szun Vu-kung szörnyen megint, vaskorbácsos ördögökkel addig verette ezért Csin Kujt, míg csak egy porcikája is egyben maradt.

– A három nap elmúlván – olvasta tovább, miután Csin Kujt újfent életre támasztották –,

* *Pan Ku* – A mitikus első ember, aki az őskáoszt szétválasztotta égbe és földre. Testéből lett a világ többi része.

kezdt a császár hajlani Csin Kuj véleményére. Csin Kuj azonban félvén, hogy még meggondolhatja magát a császár, kérte megint, hogy gondolkodjanak a békekötés dolgán ismét három napot. E három nap elmúltával aztán a béke megkötött.

– S ez alatt a három nap alatt mit csináltál? – kérdezte Szun Vu-kung megint.

– Nem volt nekem az alatt a három nap alatt egy perc nyugtom se – mondta Csin Kuj. – Mikor láttam, hogy a császár hajlik a békére, mézesmázos szavakkal még jobban magam felé fordítottam, hazasiettem, s odahaza a Rézvarjú Palotámban nagy lakomával ünnepeltem meg a Szung-ház vesztét, a Kin-ház megtámogatását s a magam felemelkedését. Részeg voltam én akkor egész nap. Második nap megint odahaza lakomáztam a hozzám húzó mandarinokkal. Kin-beli muzsikával mulattunk, a Virágként Repülő Kardok muzsikájával. A Szung-ház mintha a világon se lett volna, annyiba se vettük. Aznap is részeg voltam egész nap. A harmadik nap ott ültem végig egymagamban a könyvesházamban, hahotáztam magamban estig, estére lerészegedtem megint.

– Szóval jólesett a bor! – mondta Szun Vu-kung. – Hadd kínáljunk meg mi is vele. – Előhoztak az ördögök egy korsót tele eves vérrrel, beletöltötték Csin Kuj szájába. Csin Kuj dühös tiltakozására, hogy hiszen mások is voltak olyanok, mint ő, s miért csak őt gyötrik ilyen szörnyű kínokkal, Szun Vu-kung visszavágott:

– Igen, de te voltál mindnek a mestere, példaképe! – s parancsára a rézkarmos ördögök tízezer darabba fűrészelték Csin Kujt.

– A béke megkötöttén – olvasta tovább Szun Vu-kung –, Csin Kuj magához ölelte a Kin követeket, a maga súlyát emelendő. Milyen súlyos volt az neked, Csin Kuj? – kérdezte.

– Akár a Tajsan hegye színvasból* – felelte szemforgatva Csin Kuj.

– No és mit gondolsz – kérdezte kajánul Szun Vu-kung –, mennyi súly a Tajsan hegye?

– Lehet vagy tízmilliom fontnyi – felelte gyanútlanul Csin Kuj.

– Nem jól tudod – mondta kegyetlenül Szun Vu-kung –, de mindjárt megtapasztalod.

Ötezer rézcsontú ördög hozott csakhamar egy színvas Tajsan-egyed, rátették Csin Kuj hátára. A rettentő súly sárrá nyomta szét bűnös testét.

– A hadak vezérei győzelmeket jelentettek a határról, Csin Kuj azonban erőnek erejével a visszavonulás mellett volt. A kilencedik hónapban a császár hazarendelte a fővárosba a hadak összes vezéreit – olvasott tovább Szun Vu-kung. – Lóháton jöttek haza vajon ezek a vezérek, vagy gyalogszerrel? – fordult a bírákhoz.

– Egészen biztosan lóhalálában vágatva – mondták a bírák.

Szun Vu-kung parancsára ekkor a lélekvándorlásokat intéző bíró tarka paripává változtatta Csin Kujt. Rárontott a paripára sok száz gonosz ördög, vad vágta kezdték rajta, ütötték, verték, míg csak a páróját ki nem adta.

– Egy nap tizenkét futár elvitte a parancsot aranyjelvényel* Jüe Fejnek is a visszavonulásra. Jüe Fej* hazavonulása után az általa visszafoglalt területek mind elvesztek ismét. Jüe Fej erősködött, hogy használják ki a hadi helyzetet. A császár azonban nem járult hozzá. Udzur Kin vezér ekkor levelet küldött Csin Kujnak, Csin Kuj pedig a levélnek engedelmeskedvén felbujtotta Jüe Fej haragosát, Mo-e Hszie államtanácsost, hogy emeljen vádat Jüe Fej ellen, továbbá összeesküvés gyanújába is kevertette Jüe Fejt alárendeltjei által. Jüe Fejt börtönbe

* a Tajsan hegye – Kína legszentebb hegye Santung tartomány nyugati határán. Istenként tisztelték, s a legmagasabb hegynek tartották.

* aranyjelvény – A császár megbízottjának, rendszerint futárának nyakban hordott jelvénye, felmutatójának mindenki engedelmeskedni tartozott.

* Jüe Fej – (i. sz. 1103-1141) Híres hadvezér és hazafi volt, győzelmesen harcolt a Kinek ellen az északi területek visszaszerzéséért folytatott hadjárataiban. Csin Kuj börtönbe vettette és kivégeztette.

vetették. Mikor a bíró elrendelte vallatás céljából Jüe Fej maga elé vezettetését, annak ruhája hirtelen magától megnyílt, s a háta bőréen a következő szavak váltak láthatóvá mélyen a bőrébe vésvé: „Minden hűségemmel hazámat szolgálom.” Bizonyíték nem találtatván, Jüe Fej ártatlannak mondatott ki. Ügye ekkor Mo-e Hsziének adatott át, ki több mint egyhónapi tárgyalás után harmincnyolc éves korában fiával együtt kivégeztette. Nos, Csin Kuj – fordult Szun Vu-kung e szöveg elolvasása után a vádlotthoz –, hogy történt ez a dolog Jüe Fejjel?

Szun Vu-kung e szavaira egyszerre száz Csin Kuj jelent meg a bírói szék előtt, leborulva, rimánkodva. Szun Vu-kung bosszúsan kiáltott fel:

– Elég vagy te egy példányban is, Csin Kuj! Honnét vett volna a Szung császár száz birodalmat? – tette hozzá gúnyosan. A száz Csin Kuj pedig így rimánkodott:

– Kegyelmes uram! A többi ügyem még megjárja valahogy, de ha Jüe Fej ügyéről vallatsz, nincs annyi hús, bőr a testemen, hogy azt kiállja, nincs annyi szám, hogy kérdéseidre megfelelően, száz test is kevés hozzá!

Megparancsolta ekkor Szun Vu-kung a bírónak, vigyenek magukkal kilencvenkilencet a száz Csin Kuj közül, s egyenként vallassák, tortúrázzák őket tovább. A századikat azonban ott fogta magánál.

– Nem foglalkoztak még ezzel az ügygel az alvilági bíróságok*? – fordult hirtelen Szun Vu-kung a bírákhoz. Azok miért, miért nem, de szólni se mertek, hanem csak odanyújtottak neki egy köteg régi iratot. Nézte Szun Vu-kung, hát az elsőt ez állt:

– Jen bíró véleménye szerint Csin Kuj döglégynek tekintendő, nemzetségével együtt kiirtandó. Jüe Fej ökegyelmessége erkölcsi hótiszták, vitézi sárga zászlaja fennen lobog. Csin Kuj neveztessek ostoba latornak, Jüe Fej pedig tiszta hűségűnek.

– Ez kissé nagylelkű fogalmazás – jegyezte meg Szun Vu-kung –, mert ostobának éppenséggel nem lehetne Csin Kujt nevezni.

– Li bíró véleménye szerint – állt a második iraton – Csin Kuj a sors áldozata, a Száműzetés versének* kifejezhetetlen fájdalomával.

– Nevetséges! – háborodott fel Szun Vu-kung. – Csin Kuj végtelen gazságai láttán e bíró még itten verset elemezget! Igaz a mondás, hogy széplélek írástudó nem lehet pörben jó bíró! Nem is olvasom ezt tovább!

A harmadik iraton egy vers állt, Jüe Fej siratására, Tang bíró aláírásával:

*Ki mondta ki rád az ítéletet,
Hogy idejutsz most, az alvilágba?
Észak holdja sír rajtad könnyeket,
S dél minden ága feléd nyúl, hiába.
Elvesztél te, s a haza elveszett,
Áruló s ellen együtt jött világra.
A nap huny. A fenyők közt szél sívít,
Mint harci pengék bősz csattogása.*

– No ebben van legalább egy kis csetepaté ! – mondta Szun Vu-kung. – Ide figyelj csak, Csin Kuj! – fordult a vádlotthoz. – Megmondja ez a vers, hogy áruló s ellen együtt jött világra, ez világosan rólad szól! Te is ítéltél, most én ítéllek el téged! Mégpedig nem hosszadalmasan már,

* *Nem foglalkoztak még ezzel az ügygel az alvilági bíróságok?* – Az ezután idézett ügyiratok a széplélek mandarinok bírói ügyefogyottságát gúnyolják ki.

* *a Száműzetés verse* – Csü Jüan (i. e. III. sz.) híres költő és államférfi nagy költeménye tragikus sorsáról.

hanem röviden, nagyon röviden! Vagdaljátok darabokra!* – adta ki a parancsot.

Előhozta száz torzonborz ördög a tüzes kemencét, kiöntöttek benne tizenkét futári aranyjelvényt, hasonlókat azokhoz, amelyekkel Jüe Fejt annak idején hazaparancsolták. Mikor ez megvolt, megdördültek a dobok, előrontott egy sereg kék pofájú agyaras ördög, megragadták Csin Kujt, s késeikkel szép lassan halpikkely formájú darabokra vagdalták, darabjait behányták a tüzes kemencébe. Ekkor Szun Vu-kung parancsára belevetették a kemencébe az első aranyjelvényt is.

– Kegyelmes uram! – jelentette kisvártatva a kivégzést vezető bíró. – Jüe Fej vezér első aranyjelvénye ím megolvadt.

Újabb dobpergés közben veres ördögök rontottak neki a feltámasztott Csin Kujnak s jégvirágforma mintákra vagdalták. Ennek tüzeiben olvadt meg a második aranyjelvény. Harmadszorra tíz szem s száj nélkül való veres képű ördög hóhehely formájú darabokra vagdalta a bűnöst. Megolvadt a harmadik aranyjelvény is.

Ám ekkor kint hirtelen zaj támadt, s egy halbőr ruhás ördög sietett be a kapun, nagy veres levelet nyújtva át Szun Vu-kungnak. Feltörte Szun Vu-kung a levelet; csak ennyi állt benne:

– A Szung-tábornok, Jüe Fej kívánja tiszteletét tenni.

Hozták a nyilvántartó bírák máris a minden korok jeles alattvalóinak könyvét Szun Vu-kung elé. Elolvasta benne Szun Vu-kung gondosan Jüe Fej történetét, s jól emlékezetébe véste.

A kapu felől megint dobok dördültek, kürtök harsantak s a zene kíséretében belépett a vezér. Szun Vu-kung elébe sietett és leborulva üdvözölte. Aztán tisztelettel felkísérte a csarnokba, s ott újra leborult előtte, mondván:

– Atyám, nagy vezér! Nekem, szerény tanítványodnak két mesterem volt eddig egész életemben: Szubhúti pátriárka*, kitől a halhatatlanságot tanultam, s Hszüan-cang, a kínai barát, ki az igazság ösvényére vezetett. Téged fogadlak most harmadik atyámul, mesteremül, a harmadik tanításnak, a konfucianizmusnak eleven példaképét!

Szabadkozott Jüe Fej, de a majom így folytatta:

– Vezérem, atyám! Hadd ajánljam fel neked a mai nap a bosszú véres borát!

– Köszönöm, tanítványom – ingatta fejét Jüe Fej –, de attól tartok, nem menne le a torkomon.

Szun Vu-kung eközben nagy sebten levelet írt, s előhívta a levélhordó ördögöt. Elő is jött egy bikafejű, tigrisszarvú ördög:

– Hová vigyem a leveled, nagyúr? – borult le előtte.

– Vidd fel a mennyekbe – mondta Szun Vu-kung.

Szabadkozott a bikafejű ördög, hogy gonosz ördög létére hogy jusson már ő fel a mennybe, de Szun Vu-kung megnyugtatta

– Csak azért ózdkodol tőle, mert nem tudod a módját, pedig nem nagy dolog ám – azzal egy papirosdarabkát nagy hirtelen csudafelhővé varázsolt, s átadta a levelet az ördögnek, hogy annak a hátán szálljon fel az égbe.

– De hisz a múltkor még zárva volt az ég kapuja – jutott eszébe hirtelen –, mi lesz most? Te bikafejű – kiáltott az ördög után –, ha zárva találnád az ég kapuját, mondd csak azt, hogy az

* *Vagdaljátok darabokra!* – Ez volt a legnagyobb büntetés, mert az embernek szüleitől kapott testét, a velük szemben kötelező feltétlen engedelmességből és tiszteletből következően épen kellett megőriznie haláláig.

* *Szubhúti pátriárka* – Eredetileg a buddhizmusban Buddha egyik tanítványa; a *Nyugati utazás*-ban taoista-buddhista bölcs, aki megtanítja Szun Vu-kungot a halhatatlanság elérésére és más bűvös művészetekre (*Nyugati utazás*, 2. fejezet).

alvilág levelét viszed a Tusita Palotába*!

– Atyám, vezérem! – fordult aztán megint Jüe Fejhez –, végtelen örömben, hogy itt üdvözölhetlek, hadd mondjak dicsérő imádságot a tiszteletedre!

– Tanítványom – esett zavarba Jüe Fej –, én állító éltében csak lóháton jártam, Buddhának könyveit sohasem olvastam, egy szó imádságot én nem imádkoztam, hogyan járna nekem most dicsérő ének?

– Hallgasd csak, mesterem – mondta Szun Vu-kung, s hangos éneklő szóval belekezdett:

*Ki urához mindvégig hű,
Hazáját holtig szolgálja,
Király lesz az, örök éltű,
Emberből már Buddha mása.*

De már jött is visszafelé a bikafejű ördög, hozván szemlátomást a válaszlevelet, de még egy veres-arany lopótököt is a fején.

– No, nyitva volt az ég kapuja? – kérdezte tőle Szun Vu-kung, amikor leborult előtte.

– Nyitva ám! – vigyorodott el az ördög. Átvette Szun Vu-kung a Felső Vén válaszlevelét, hát ez állt benne:

– Közölhetem, hogy eljárásod a Jåde Császár felettébb nagy örömeire szolgált, Nagy Szent! Ítéleted Csin Kuj ügyében betűről betűre, ütlegről ütlegre helyben hagyatik. Küldöm egyben ajándékkul arany varázstökömet*, remélem, elfogadod emlékebe, csak a fütykösöddel, s fűróval ne közelíts hozzá. Az ég felhasználásának ügyére hosszú volna most itt kitérni, azt majd személyesen tárgyaljuk meg.

Mulatott magában Szun Vu-kung, hogy a Felső Vén még mindig emlékezett arra, hogy ő kénytelen volt annak idején, mikor egy démon bezárta őt e varázstökbe, azon fűróval lyukat ütni.

– Foglalj helyet, atyám, vezér! – fordult ismét Jüe Fejhez. – Hadd szolgáljam fel neked a bosszú véres borát.

A tizedik fejezet, amelyben

*a Kék Világba Szun Vu-kung visszatér már a tükrön át,
s a veres fonalak fogságából maga menti meg magát*

Szun Vu-kung odanyújtotta a varázstököt a mellette lévő szolgálatos bírák egyikének, s a fülébe súgott hozzá valamit. Lesietett a bíró a csarnok lépcsőjén az udvarra, ott a levegőbe ugrott, s elkiáltotta magát

– Csin Kuj, Csin Kuj!

* *Tusita Palota* – A buddhista mennyországok egyike, a bodhiszattvák lakóhelye buddhákka születésük előtt; *a Nyugati utazás*-ban a Felső Vén lakóhelye (*Nyugati utazás*, 5. fejezet).

* *varázstök* – Lopótök, taoista alkimisták bűvös eszköze. Szun Vu-kung kalandját a varázstökkel lásd *Nyugati utazás*, 34. fejezet. (Szun Vu-kung valójában egy másik bűvös edényt fűrt meg, lásd *Nyugati utazás*, 75. fejezet.)

Halott volt már ekkorra Csin Kuj lelke, de szelleme még ott szálldosott valahol. Visszafelelt gyanútlanul a hívásra, s a varázstök nyomban magába szippantotta.

– Megvagy! – kiáltott Szun Vu-kung örömmel, azzal visszavéve a varázstököt, gyorsan lepecsételte a Felséges Vén erős parancsával. Egy órára s három fertályra rá Csin Kuj a varázstökben széthrohadt evességgé. Akkor aranycsészét hozatott elő Szun Vu-kung, megtöltötte az eves, véres lével, úgy nyújtotta hódolattal két kezével Jüe Fejnek.

– Ízleld meg, mesterem – szólt hódolattal – Csin Kuj vérenek borát.

Jüe Fej azonban nem akart inni a csészéből.

– Ne hagyj cserben leghőbb vágyamban, mesterem! – kiáltotta megütközve Szun Vu-kung. – Gyűlöletes ez a lator, nem érdemel szánalmat!

– Nem szánom én – mosolygott hidegen a vezér.

– Ha nem szánod – lepődött meg Szun Vu-kung –, miért nem iszol a véreből?

Jüe Fej szomorúan rázta a fejét:

– Nem tudod te ezt, tanítványom – magyarázta. – Aki ember a világon van, ha csak egy fél falásnyit is eszik, iszik egy ilyen gaz lator húsából, véreből, millióm évekre elbűdösíti a szája ízét vele!

Látta Szun Vu-kung, hogy megkötötte magát mestere, s nem iszik Csin Kuj véreből sehogy se, odaadta hát a csészét az egyik veres ördögnek, hadd igya ki az. Megitta az ördög Csin Kuj vérét, de rohant is már hátra a csarnok mögé nyomban. Vagy félórára rá odarontott ám a csarnok elé a mindenféle színű ördögök serege nagy lármával, riadalommal.

– Nagyúr! – jelentette izgatottan Szun Vu-kungnak egy kék fogú, zöld szemű, veres hajú s szakállú bíró háromszáz torzonborz ördög kíséretével –, alighogy megitta az a veres ördög Csin Kuj vérét, menten elváltozott a képe, berontott a Sorsisten hivatalába, az isten öméltóságát azonmód agyonszúrta, aztán kirohant a Lelkek Kapuján, hogy újra világra szülessen!

Elbúcsúztatta ezután Szun Vu-kung Jüe Fejt dobpergéssel, kürtszóval, nagy tiszteletadással. Kikísérte a kapuig, s amikor aztán elbúcsúzott tőle, lelkére kötven, hogy akar még vele találkozni, maga is felugrott a levegőégbé, ott levetette a fejről gyöngyös csüngőkkel díszített süvegét, lehányta magáról a sárkánydíszes köpenyt, lerúgta lábáról az irgalmatlanság vascipőjét, ledobta a földre hivatali pecsétjét, s maga is odébbállt a Lelkek Kapuján keresztül.

Santung* földjén pedig volt egy kocsmáknak haja se volt már, foga se, maga se tudta, hány száz esztendő lehet már, de csak ott ült a kocsmában, s mérte az italt, főzte az ételt. „Az Újrégi Ember Kocsmája**”, ez állt a kocsmáknak cégérének, alatta meg kisebb betűkkel: „Eredeti nevén Újdonságos Úr.”

Ez az újdonságos úr volt az, aki a Vak Világból visszatérőben zárva találta a jádekaput, s így nem tudván visszatérni a Régmúlt Világba, kocsmát nyitott a Jövő Világában, abból tengette életét. A múltját azonban nem akarta elfeledni, ezért vette fel az Újrégi Ember nevet. Éppen a kocsmája előtt teázgatott, amikor Szun Vu-kung feltűnt kelet felől.

– De bűdös van, de bűdös van! – kiáltozta már messziről.

– Üdvözöllek, uram! – kiáltotta oda neki az Újrégi Ember.

– Hát te ki vagy, hogy meg mersz szólítani? – állt meg Szun Vu-kung.

– Réginék új ember volnék, újnak meg régi – restelkedett az Újrégi Ember. – Ha megmondom, még kinevetsz.

* *Santung* – Kína egyik keleti tartománya.

* *Újrégi Ember, Újdonságos Úr* – Célzás Vang Jang-ming (1472–1528) filozófiai tanítására, amely szerint mindenki képes önmagát „megújítani”, azaz elérni a tökéletességet.

– Nem nevetlek ki, mondd csak – nyugtatta meg Szun Vu-kung.

– Hát én volnék az Újdonságos Úr a Régmúlt Világából – vallotta be Újrégi Ember. Szun Vu-kung leborult előtte a neve hallatára:

– Kegyes jótevőm! – kiáltotta. – Nélküled bizony nem jutottam volna át a jádekapun! – S Újrégi Ember meghökkenését látva elmondotta sebtlen, hogy kicsoda, s hogy került ide.

– No, Szun uraság – nevetett Újrégi Ember ennek hallatán –, ezt bizony megköszönheted nekem!

– Ne jártasd a szádat – mordult fel bosszúsán Szun Vu-kung –, hanem mondd meg inkább, mitől van itt olyan fertelmes bűdösség? Nem hal bűze ez, de nem is birkáé!

– Ha bűdöset akarsz, ide gyere, ha nem, akkor ne gyere – felelte rá egykedvűen Újrégi Ember. – Itt vannak a szomszédban a tatárok*, azoktól bűdös minden. Ha még tovább mész, megbűdösödsz magad is egészen.

– No, Szun Vu-kung – gondolta magában a majom –, te csak egy szörgombóc vagy, de ettől a bűdösségtől még bűdös majom lesz belőled! Pedig az imént még az alvilág királya voltál, s a gaz Csin Kujt vagdaltattad ezer darabba! – tűnődött el. – Milyen forgandó a sors! De erről jut eszembe – kapott észbe –, a Csin császár, akit keresek, az is olyan Csin, akár Csin Kuj! A Csin Kuj, ha nem is unokája, de nemzetségbelije biztosan! Akkor meg az is olyan nagy hasú irigy, kapzsi lehet, a Hegyűző Harangot nem egykönnyen engedi ki majd a kezéből! A végén még valami gonoszságra vetemedik – hánytá-vetette magában Szun Vu-kung a tervét –, de ha én akkor erőszakkal megyek neki, még a tulajdon híremet, nevemet járatom le vele! Eh – döntötte el –, felhagyok én ezzel, megkérdem inkább ezt az Újrégi Embert, merre van az út kifelé a tükörből. Kegyes jótevőm – fordult a kocsmároshoz –, nem tudod-e, merre van a Kékellő Káprázat Világának útja?

– Ahogy jössz, úgy mész – felelte rejtélyesen Újrégi Ember. Szun Vu-kung megbosszankodott:

– Hagyd már ezt a kenetteljes-rejtelmes papos beszédet*! – kiáltotta. – Tudom én, merről jöttem, csak hát könnyű volt ám a Régmúlt Világból lehömpörödni a Jövő Világába, visszagurulni azonban igen fáradságos lenne!

– No, akkor gyere csak velem – mondta Újrégi Ember, azzal kézen fogta Szun Vu-kungot, s elindultak. Mentek, mentek, s amint egy zöldellő vizű kis tóhoz értek, fogta magát, s egy mukk nélkül úgy beelökte Szun Vu-kungot a vízbe, hogy az egyszer csak a milliom tükör termében találta magát megint.

Körülnézett Szun Vu-kung, de nem tudta megállapítani, melyik tükörből bukkant is elő ő voltaképpen. De meg is rettent, hogy ha késlekedik, még nem találja meg mesterét idejében, ezért elhatározta, hogy máris útnak indul.

De hiába járta körbe a termet, nem lelt ajtót, lépcsőt semerre. Nagy bosszúságában hát az egyik ablakot tárta ki.

Rácsozat feszült az ablak előtt gyönyörű szép, finom veres selyemszálakból. Szerencsére ritkás volt a mintázat, összehúzta hát magát kicsire Szun Vu-kung, úgy kezdett el keresztülfurakodni a rácsozaton. A sors volt-e ellene, vagy rossz órában tette, elég az hozzá, hogy a sok veres selyemszál egyszeriben sűrű selyemhálává változott, s úgy megkötözte Szun Vu-kungot, hogy moccanni se tudott.

Megijedt Szun Vu-kung, s hamar pókká változott, hogy így tán kiszabadul, de a szálak menten pókhálává váltak. Éles karddá változtatta magát, de a veres szálakból menten kardhüvely lett.

* Itt vannak a szomszédban a tatárok – a mandzsuk, akik a szerző életében, 1644-ben meg is hódították Kínát.

* Kenetteljes-rejtelmes papos beszéd – A csan buddhizmus paradox tanításaihoz hasonló.

– Merre vagy, mesterem? – kiáltozta Szun Vu-kung böggve, visszaváltozva igazi alakjára. – Végveszélybe jutott tanítványod!

Egyszer csak fénysugár csapott a szemébe, s előtte egy öregember jelent meg a levegőégben. Meghajolva köszöntötte Szun Vu-kungot.

– Mit keresel itt, Nagy Szent? – kérdezte aztán. Mikor aztán Szun Vu-kung megfelelt neki, elmondotta az öreg, hogy ez a Kékellő Káprázat Világa Kishold király palotájában. Kishold király, valamikor tudós ember lévén, ahogy királlyá lett, s csak a vígságoknak él, nem tagadván meg tudósi mivoltát, tizenhárom palotát építtetett a tizenhárom szent könyvnek megfelelően*.

– Ez itt a Hatvannégy Jósjel Palotája, a Változások Könyvének megfelelően – magyarázta reszketeg hangján –, ahogy onnét kijöttél, bolondjába belegabalyodtál a Szövevények Csarnokába a negyvenhetedik jósjelből, persze hogy megfogódtál! No majd mindjárt kiszabadítalak, eridj megkeresni mesteredet.

– Nem is tudom, hogy háláljam meg jószágodat, öreg apám – szipogta könnyeit nyelve Szun Vu-kung, az öreg azonban máris nekilátott, s leszaggatta róla egyenként a veres szálakat.

– Hogy hívnak, öregapám? – borult le hálásan Szun Vu-kung az öreg előtt, amint kiszabadult. – Nagy érdemet jegyeztetek fel neked, ha Buddha atyánk elébe érünk!

– Nagy Szent – szólt az öreg –, az én nevem Szun Vu-kung.

– Én is Szun Vu-kung vagyok! – kiáltott csudálkozva a majom. – De az érdemek könyvében kettőnk érdemei együtt nem szerepelhetnek! Mondd csak el sorsodat, éltedet, hogy valóság szerint megjegyyezhessem!

– Rettentő dolgot kérdezel – motyogta az öreg. – Ötszáz évnek előtte én el akartam ragadni a Mennyei Palotáját, megtett engem akkor a Jáde Császár istálló-mesternek. Aztán Éggel Egyenlő Nagy Szent lettem, majd pedig a Vuhszingsan hegye alatt gyötörtetem. Nagy gyötrelmeimtől megváltott aztán engem a kínai barát. Nyugatnak útján végül nagy veszélybe keveredtem, így a Kékellő Káprázat Világába szöktem.

Megharagudott erre Szun Vu-kung.

– Hatfűlű Majom*, te senkiházi lator! – rivallt rá az öregre, meggyőződve róla, hogy hajdani gonosz hasonmásával áll szemben. – Tréfálni mersz velem? Kapsz egyet mindjárt ezzel a fűtykössel! – azzal már emelte is bűvös fegyverét, de az öregember ruhája ujját meglepően elfutott előle, és visszakiáltott:

– Ez az, mikor valaki maga menti meg magát, de te sajna a nemigazat véled igaznak, az igazat pedig nemigaznak! – azzal megint fénysugár csapódott Szun Vu-kung szemébe, s eltűnt az öregember. Ekkor ébredt rá a majom, hogy tulajdon magának megistenülése mentette őt meg. Mit tehetett, nagy hálálkodva köszönetet mondott magamagának.

A tizenegyedik fejezet, amelyben

*az egyik jósjel házában a számadást vizsgálgatja,
s Bánat Ormán teste szőrét enmagára visszarakja*

* *tizenhárom szent könyv* – A konfucianus kánon, a kínai műveltség alapja, minden tudás foglalata.

* *Hatfűlű Majom* – Szun Vu-kung hasonmása és ellenfele, *Nyugati utazás*, 58. fejezet.

Sietett Szun Vu-kung, szaladt tovább. Megint csak egy kapuhoz ért csakhamar. A kapun nagy kőtábla hirdette, hogy az épület a Mérték Palotája, a hatvanadik jósjelé. A két oszlop között színarany zsinóron ott függött a Mérték jósjele zöld jádeköböl kifaragva. A két kapuszárnyon egyik oldalon hullámszó víz, a másikon nádas tópart képe díszelgett. A kapu két oszlopán végül felhős, hullámos rajzú papíron páros újévi szerencsehozó felírás lógott:

*Ki ne menj, ki ne menj, veszély lenn, veszély fenn.
Akár lány, akár száj, nem édes, nem is fáj*

– ez állott rajta. Szun Vu-kung már bement volna, de még idejében eszébe jutottak a veszedelmes veres selyemszálak. Tanácsosabbnak vélte, ha csak kívül néz körül. Arra gondolt, hogy egy ilyen helyen majd csak akad valami pap, aki útba igazítja.

A keleti falon valami írás fityegett. Böngészni kezdte:

– A Mérték Palotáját építő ácsok, kőművesek és egyéb kézművesek bérének számadása – állt felül. Utána hosszú szöveg következett:

– Mérték Jósjelének Fő Palotája: hatvannégy kisebb-nagyobb helyiség. Ácsok bére tizenhatezer lat, kőművesek bére tizennyolcezer és egy lat, egyéb kézművesek bére ötvennégyezer-hatvan lat és hét garas ezüstben.

– A Mérték Mennyei Palotája: hatvannégy helyiség.

A Kishold király egy esküdt testvérét, aki még harminc-negyven évesen is legény maradt, megnősítette, feleségül adta hozzá Kékszínóros Kisasszonyt*. A harmadik palotában ülték meg a nászt. A nász első éjszakáján a mesteremberek nagy lármát csaptak. Kishold király haragjában ötvenet akart üttetni mindegyikre, aztán levonatta a bérük hatodrésztét. Így az ácsok bére ötvenezer lat, a kőművesek bére negyvenezer lat, az egyéb kézműveseké kétszázezer lat kereken.

– A Mérték Földi Palotája: hatvannégy helyiség. Az ácsok, kőművesek s egyéb kézművesek bére, mint előbb.

– A Mérték Magasztos Palotája: fehér darvas szoba, négyszázhat helyiség. A Kishold király igen megdicsérte a Sulyomdíszes Lakot, minden mesterember bére ötszáz lattal megemeltetett. Így az ácsok bére hétmillió lat, a kőművesek bére hatmillió-hatszáznegyvenezer lat, az egyéb kézművesek bére kétmillió-nyolcezer lat ezüstben.

– A Mérték Alantas Palotája: Kishold király hálótermei, tizenötezer késsel bevont helyiség. Kishold király még egy tükrös házat szándékozik hozzá építtetni, mivel az utóbbi időben a világok megszorodtak: Fejet Fájdító Világból kivált egy új kis világ, az Újmódi Irodalom Világa*, a Pompázatos Világból kivált az Arcpirosító Világ*, a Fehérlótusz Világból kivált a Könyvégetés Világa*, a többi új kis világot pedig fel sem lehet sorolni. Az Akadályok Akadály Milliom Tükrös Házában már el sem férnének, második milliom tükrös házat kell építtetni. Valamennyi mesterember holnap munkához lásson, serény legyen, de el ne hirtelenkedje munkáját, mert megbüntetik. A bérek előzetes számítás szerint : ácsok bére ötmillió-ötezer lat, kőműveseké negyvenmillió lat, egyéb kézműveseké egymillió-nyolcszázezer lat, nyolc garas, öt peták és egy batka kereken ezüstben.

* *Kékszínóros Kisasszony* – Az egymásnak rendelt szerelmeseket még születésük előtt piros zsinórral a lábuknál fogva egymáshoz köti a holdbéli öreg. Kékszínóros Kisasszony neve arra utal, hogy a Kék Káprázat Világában vagyunk.

* *az Újmódi Irodalom Világa* – Célzás egy, a szerző korában divatos, rendkívül mesterkélten érkező prózastílusra; a kínai elnevezés máig a tartalom nélküli és mesterkélten érthetetlen stílusú művek gúnyneve.

* *Arcpirosító Világ* – A szerelmes regények világa.

* *Könyvégetés Világa* – Li Cse (1527–1602), a szerző korának egyik legnagyobb gondolkodója *Megégetendő könyv* címen írta meg egyik művét. Li Cse buddhista volt, a fehér lótusz buddhista jelkép.

Belefájult Szun Vu-kung szeme, míg végigolvasta.

– Héj, Szun Vu-kung! – kiáltott fel megdöbbenve. – Láttad már a mennyek palotáját, láttad a halhatatlanok honát, de ilyet, mint ez a palota, még nem láttál! Nem volt elég neki a hatvannégy jósjel palotája, hanem mind a hatvannégyen belül még van hatvannégyszer hatvannégy! Pedig ha már kevesellte, elég lett volna a hatvannégyhez mindenikhez még hatvannégy! És ezenkívül ott van a másik tizenkettő! Ilyet aztán álmában se lát az ember! – Gondolkodott, számígtatott, aztán kirántotta egy marék szőre szálát, összerágta apróra, aztán kiköpte, s rákiáltott: „Változz át!” – s ím, a szőrszáldarabkák számtalan sok Szun Vu-kunggá változtak Szun Vu-kung körül.

– Ide figyeljete! – parancsolta nekik Szun Vu-kung. – Szaladjatok széjjel, s ami szép helyet láttok, azt nekem megnézzétek, aztán visszajösztek s elmondjátok, soká el ne maradjatok!

Eltűntek a szőrmajmok ugrálva, táncolva szerteszét. Szun Vu-kung is elindult tempósan sétálgatva, hogy körülnézzen. Egyszer csak egy domb tetejére jutott: „Bánat Orma”, hirdette egy felirat az aljában a nevét.

Ahogy Szun Vu-kung a domb tetejéről körülnézett, egy gyerkőcot látott meg közelegni, levéllel a kezében.

– Nevetséges ez a mi munkavezetőnk, hej! – füstölgött magában a süvölvény, amint elbaktatott Szun Vu-kung mellett, rá se ügyelve. – Mindig beleüti az orrát az ember dolgába, aztán csak szimatol, gyanakszik! Most meg ezt a levelet is el kell vigyem a Vang intező úrnak! Máskor még rendben volna, de ma délután a Csen uraságnak, a kínai barátnak színjátékot meg ivászatot rendeznek a Szivárványivó Teraszon, s e miatt a vacakság miatt nem mehetek el!

Ahogy meghallotta mestere nevét, Szun Vu-kung már indult is volna, hogy megkeresse, merre van a Szivárványivó Terasz. De aztán észbe kapott, hogy azt se tudja, merre induljon, s félt, hogy még eltéved a rengeteg palota közt.

– Megkérdezem inkább ezt a gyerkőcot! – határozta el, s odakiáltott neki

– Hé, fiatalúr!

A gondjaiba merült gyerkőc felkapta fejét a kiáltásra, de amint megpillantotta a majom félelmes ábrázatát, elöntötte a vér az arcát, s ijedtében ájultan vágódott el a földön.

– No, öcsém, te aztán jól tudod halottnak tettetni magad! – nevette el magát Szun Vu-kung. – De akkor már megnézem, mit írtak ebben a levélben – határozta el.

Két durva sárga papírlapon ez állt:

– A tizenhárom palota munkálatainak főfelügyelője, Sen Csing-nan adja tisztelettel tudtára Vang Sze-lao öméltóságának a következőket:

– Amióta csekélységemet méltóságod kegyes jóindulata kiválasztotta felügyelőnek, nem lehetett csekélységemtől latorságot vagy bárminemű gázságot tapasztalni, mellyel méltóságodat megkeserítettem volna. Sőt ellenkezőképpen, csekélységem iparkodó és becsületes ember hírében áll. Nemde sokévi munkálkodásom is ezt bizonyítja?

Tegnap azonban felkereste csekélységemet Jü felügyelő, és elmondotta, hogy a Hatvannégy Jósjel Palotájából, a Háromszáz Dal Palotájából s a Tizennyolc Fejezet Palotájából hiány mutatkozik több mint száz különféle holmiban. Kishold király öfelsege nagyon haragszik, s holnapi nap elküldi majd uraságot a paloták felkutatására, megvizsgálására.

Csekélységem reménykedik, hogy méltóságod jó szívvvel van iránta, s ha nem is méltóztatik mondani, gondossággal kegyeskedik lenni irántam. Félős azonban, hogy szándékaimat nem értik meg, s igaztalan vád sújt majd egész életemre. Ha méltóságod hozzáértésével végére járna a dolognak, csekélységem örök életemre hálával viseltetnék méltóságod iránt. Méltóságod együgyű tanítványa, a tizenhárom palota felügyelője, Sen Csing-nan küldi százszoros leborulását.

Szun Vu-kungnak azonban a levél olvasása közben is egyre csak mestere járt az eszében,

úgyhogy alig ért a végére, hívni kezdte vissza a szőrmajmokat.

– Nagy Szent! Nagy Szent! – rohant hozzá az első lihegve.

– Láttál valamit? – kérdezte Szun Vu-kung.

– Elértem egy remetebárlanghoz, ott láttam egy beszélő fehér szarvast! – lelkesedett a szőrmajom.

Jött hamarosan másik kettő is egymás haját, fülét cibálva, verekedve, s amint térdre borultak Szun Vu-kung előtt, rögtön árulkodni kezdtek egymásra, hogy az egyik zöld körtét lopott, a másik hogy letört egy szilvaágat. Jöttek aztán a többiek is csapatostul. Az egyiknek tetszett, amit látott, a másikkal nem tetszett. Egymás szavába vágva mesélték nagy zsvajjal, hogy az egyikük látott egy falon verset:

*Futó vízzel én elmenni vágnék,
S szívesen laknék a kék hegyekben.
Hull a virág. Kopár már a tájék.
Indulok, hogy tavaszom keressem*

– így szólt a vers. Elmondta egy másik, hogy hímeslabda fát látott, annak minden levelén egy-egy halhatatlan ült, hal formájú facsengővel a kezében, s mind énekeltek. A harmadik csudaszép felhőket látott egy szakadékból kiáradni, egy másik barlangba meg nem lehetett bemenni, mert csukva volt, a harmadik barlang meg olyan félelmes sötét volt, hogy nem mertek bemenni – de Szun Vu-kungnak nem volt már kedve elmenni semerre se, visszaraggatta magára a szőrmajmokat, s elindult, hogy megkeresse mesterét.

– Ne menj még, Nagy Szent! – sipítozták a szőrmajmok. – Egyikünk még nem jött meg! – de már ballagott is fel a dombra az utolsó szőrmajom tökrészegen.

– Hol jártál? – ripakodott rá Szun Vu-kung.

– Én, én – mondta nagy nehezen a szőrmajom – eljutottam egy házhoz, abban volt egy leány, olyan tizenhat éves forma, arca mint a barack, amikor meglátott az ablak alatt, behúzott magához, maga mellé ültetett, és úgy berúgtam, mint a sár!

Szidta Szun Vu-kung a szőrmajmot, átkozta, hogy egyenest egy kéjelgő démonba kellett belebotlania. Nagy sivalkodás, szipogás után aztán magára raggatta azt is, és elindult lefelé a Bánat Ormárról.

A tizenkettedik fejezet, amelyben

*Párosmadár Palotában zokog a kínai barát,
s egy vak leány lantszó mellett énekel széphistóriát*

Elért végre Szun Vu-kung egy épülethez, amelynek mindenképpen a Szivárványivó Terasznak kellett lennie. Mesterét azonban nem látta sehol. Nagy aggodalmában gyorsan körülnézett, s egy tavacska pillantott meg, közepén egy vízi palotával. A palotában két férfi ült, szegletes tudóssipkában. Gyanút fogott Szun Vu-kung, hamar felugrott a tavacska melletti

hegyre, ott egy barlangban megbújt, onnét lesett, figyelt tovább.

Kék cirádás betűk hirdették a vízi palota bejáratánál, hogy ez a Párosmadár Palota*. Pompás, szép palota volt, kassziafa gerendákkal, szilvafa oszlopokkal, veres korallal berakott tornáccal. Alkonyodott már, a hunyó napfényben a vizinövények olyanok voltak a kékes-zöldes vízben, mint valami ősrégi írás cifra betűi. A két férfi közül az egyik kilencvirágos Tajhua-hegyi sipkát viselt, a másik újmódi tungtingit. Az elsőnek világos képe, piros szája, tiszta szemöldöke, fényes fogai mintha Szun Vu-kung mesterére, Hszüan-cangra formáztak volna, ha nem lett volna sipkában*.

– Az a kilencvirágos sipkás világosan a szentatya – kétségeskedett Szun Vu-kung –, de miért visel sipkát? – Nézte a másikat, aki csak Kishold király lehetett, de annak meg sehogy se volt démonformája. A kétségektől gyötörve Szun Vu-kung már majdnem elszánta magát, hogy felölti félelmes szörnyalakját, s erőszakkal szabadítja meg mesterét, de aztán eszébe jutott, hogy ha a szentatya netán megtántorodott volna hitében, úgylis hiába menne vele nyugatnak mennyországába, nem érne vele semmit.

Így hát ott lapult tovább a barlangban, leste mesterét, s próbálta eldönteni, odahagyta-e a szentatya az igaz hitet vagy sem.

– Gyönyörű ez az alkonyipír – szólalt meg egyszerre a tungtingi sapkás. – Gyere, Csen uram, sétáljunk egyet.

– Parancsolj előrefáradni, Kishold király – udvariaskodott a kilencvirágos sapkás, azzal egymásba öltve karjukat elindultak. Az Esőleső Pavilonban, amelybe betértek, jeles mesterek képei függtek a falon, oldalt egy vers, szép kalligráfiával

*Kék hegy, nyakamat öleled,
Bősz víz, átdöfted szívemet.
Szépség, vajon hol s merre vagy?
Kék ég, fehér felhő lebeg.*

Tovább sétáltak aztán. A bambuszligetből mintha hangok susogtak volna feléjük. Rádőlt a kínai barát a korlátra, úgy hallgatta. Fenyők zúgása zendült meg fülében s dallá formálódott

*A hold karéja mindenfelé ragyog,
Van, aki vigad, és van, aki zokog.
Drága, szép nyoszolyán hevernek boldogok,
Más esőverte ladikban kuporog.*

*Éjfelen át a lány varrja paplanát:
Miért ment el ő, csak sóhajod hagyva rád?
Holnap éjfelen, ha híven meg nem jelen,
Szerteszabdalom nászunk szép zálogát!*

A könnye is kicsordult a kínai barátnek, ahogy hallgatta.

– Csen úr – szólította meg Kishold király –, gondolom, elkerültél te már hazulról igen rég,

* *Párosmadár Palota* – Az eredetiben a „párosmadár” a Dalok Könyve első dalának címe, egyben a hűségeselem jelképe.

* *sipka* – Karima nélküli fejfedő, mandarinok és tudósok hétköznapi viselete. Rendszerint hajtúvel erősítették hosszú hajjukhoz. A buddhista szerzetesek nem viselték, s borotválták a fejüket.

azért búsultál el ennyire. Ne menjünk el a Kék Égbe Fúródó Toronyba széphistóriát hallgatni?

Elindult Kishold király a kínai baráttal. Leste őket Szun Vu-kung a hegyről, de hiába, egyszer csak eltűntek. Hát már hogyan tűntek volna el a szeme elől, amikor a Kék Égbe Fúródó Torony meg a Párosmadár Vízipalota közé még vagy ezer más építmény esett, úgy kellett menniök kanyargós utakon, zezugos ékes ösvényeken át, ezer meg ezer fűzfa, százlábnyi magas vutungfa* között! Vagy egy óra telt bele, mikor ismét megpillanthatta egy magas toronyban kettőjük sípkáját. Ott ültek egy asztalnál, zöld erezésű teáskancsó előttük régimódi szegletes csészékkel. Ott ült még három vak leány is egy alacsony emelvényen: Szomszédkert Virága, Férj Után Tapogató és Takaróforgató Szépség. Vakságuk ellenére igen-igen csinosak voltak, lantot szorítottak hófehér, puha keblükhöz.

– Szomszédkert Virága – szólította meg Kishold király az elsőt –, énekelnél nekünk valami históriát?

– Régi história túl sok van, felség – szabadkozott Szomszédkert Virága –, új meg, sajna, kevés. A legjobb lesz, ha Csen ifiúr megmondja, melyiket énekeljem.

– Csen ifiúr rád bizza egészen – nyugtatta meg Kishold király –, mondjál csak te néhányat.

– Hát – tűnődött Szomszédkert Virága –, a régi széphistóriák szóra se érdekesekek, csak újabbakat mondok; például itt volna a *Becézgetés az asszonyházban*, vagy a *Vu császárnő haragos levele*, vagy éppen a *Nyugati utazás meséje*.

– Ez az! – kiáltotta Kishold király. – *A Nyugati utazás meséje*, ez a legújabb, az legyen!

Megpengette lantja húrjait Szomszédkert Virága, felhangolta, aztán erős hangon szavalni kezdett:

*Nincs már ünnep, se zene, zárva a fényes termek.
Itt az öregkor jele – éjeim lassan telnek.
Most már én végleg, csendben szívemmel kiegyeztem,
Elmélkedem, böjtölök füstölővel kezemben.*

Bánatos lantszó zendült a vers után, hangzott sokáig, majd Szomszédkert Virága messze hangzó hangon énekbe fogott: lantjával kísérve énekét előadta a nagy Tang császár pokoljárásának történetét, s hogyan került sor a világra való visszatérése után fogadalmára, Hszüan-cang elküldésére nyugat mennyországába a szent könyvek után. Sor került aztán a történetben rendre Hszüan-cang s tanítványai kalandjaira, a rengeteg veszedelemre, amit ki kellett állaniok.

*Milliom Tükör Tornyában a napok hosszan telnek,
Hős Szun Vu-kung Buddhára majd mikor s hogyan lelhet?*

– hangzottak a történet utolsó sorai végül. Szomszédkert Virága fáradtan hajtotta fejét lantjára hosszú, messze elhalló sóhajjal.

– De hiszen – fogta el Szun Vu-kungot halálos megdöbbenés –, tegnap volt csak, hogy a Milliom Tükör Tornyában jártam, honnét tudja azt ez az énekes lány?

Egyszerre rettentő düh fogta el. Fénytelen tűz lobbant fel szívében, s felugrott, hogy ha kell, agyonveri Kishold királyt, de megoldja a rettentő rejtélyt.

* *vutungfa* – *Sterculia platanifolia*, a kínaiak nemzeti fája.

A tizenharmadik fejezet, amelyben

*Szun Vu-kung barlangnak mélyén egy vénembert meglátogat,
s nádas tó partján, víznek szélén a császár után kutat*

Éktelen dühében Szun Vu-kung előrántotta füléből bűvös fütykösét, s egyetlen hatalmas ugrással ott termett a Kék Égbe Fűrődő Toronynál. Rettenetes fegyverével Kishold király felé sújtott, de a csapás a levegőt érte. Újra odavágott, de az eredmény ugyanaz lett.

– Hej, Kishold király! – kezdett el kiáltozni tehetetlen haragjában. – Micsoda ország micsoda királya vagy te, hogy törbe csaltad mesteremet!

Kishold király azonban, mintha meg se hallotta volna, tovább beszélgetett, nevetgélt Hszüan-canggal. Szun Vu-kung most az énekes lányoknak esett neki:

– Hej, ti vak leányzók, bűdös némberek! – rivallt rájuk. – Mit zenéltek ti itten ennek a hajat eresztett barátnak? – de nem hallotta meg szavát szemmel láthatólag a három énekes lány se. Utoljára már mesteréhez fordult:

– Mesterem! – esengett hozzá. – Induljunk útnak!

Nem adta jelét Hszüan-cang se, hogy valamit hallott volna.

– Álmodom én! – gondolta megdöbbenve Szun Vu-kung. – Vagy pedig itt, a Kékellő Káprázat Világában nincs az embereknek se szemük, se fülük, se nyelvük! Kész nevetség! No de csak kilesem, állhatatos maradt-e a szentatya, vagy kitért a hitéből, akkor aztán előveszem a mennyek palotáit felháborgató rettentő művészetem – de most nem tudok már tenni semmit. – Azzal elrejtette fütykösét, és visszasietve a hegyre, tovább figyelt megint.

Azt látta ezután, hogy Hszüan-cang keserves sírásra fakadt.

– No, ne búslakodj már annyit – hajolt oda hozzá Kishold király –, hanem hadd kérdezzem meg tőled: mi legyen ezzel az eget hasogatással? Mert ha úgy döntenél, hogy nem mész tovább, akkor menten visszahívatom a légjárók népét, s hazabocsátom őket.

– Tegnap még nem tudtam elhatározni – emelte fel a fejét Hszüan-cang –, de most már eldöntöttem: nem megyek tovább.

Megörült ennek Kishold király! Rögtön menesztette embereit a légjárók népéhez, hagynák abba az eget hasgatást, aztán kiadta a parancsot a színészeknek, játsszanak színházat.

– Felség – borultak le a színészek a király előtt –, ma nem lehet színházat játszani.

– De hiszen a naptárban csak az szokott benne lenni – hüledezett Kishold király –, mely napok jók áldozatbemutatásra, melyek nem, melyek a vetésre, melyek iskolába menésre, melyek legényavatásra, melyek utazásra, de olyat sohase hallottam, hogy valamely nap ne lenne jó színházat játszani!

– Felség – magyarázták a színészek –, nem arról van szó, hogy jó vagy nem jó, hanem hogy nem lehet. Olyan bűbánatban van ez a Csen ifiúr, hogy ha előadunk neki itten valami istenes történetet, attól csak még jobban nekibúsul.

– Ugyan már! – legyintett Kishold király. – Játsszatok akkor valami mai darabot, ne régit.

– Hát azt lehet – nyugodtak meg a színészek. – Mert ha régi darabot játszunk, azt játszani kell, de mai darabot játszani se kell, elmegy az ügyis!

– Szamárság! – intette le őket a király. – Ma Csen uraság tiszteletére, örömeire nagy lakomát

rendezek, szó se lehet arról, hogy ne játsszatok!

Elvonultak a színészek engedelmesen, két szolgáló pedig hozta a teát a királynak s vendégének. Aztán nagy zenebona támadt a színpadon, gongok dördültek, kürtök harsantak, s nagy hűhó közepette bejelentették:

– Ma este adatik *A császár álma* című regényes játék, aztán a *Szun főminiszter*, öt felvonásban! Gyönyörű szép történet, érdemes megnézni!

Szun Vu-kung a barlang szájában hasalva érezte, hogy igen megszomjazott.

– Két darabot is adnak, hosszú lesz az előadás – bölcselkedett –, addig nem mozdulnak a helyükről a vendégek. Elmegyek addig, iszom egy kis teát, azután is ráérek utánaézni mesteremnek.

Ekkor léptek zaja ütötte meg a fülét. Hátrafordult, hát egy olyan tizenhárom-tizennégy éves forma növendék halhatatlan közeledett feléje a barlang mélyéből:

– Kis tisztendő úr! Kis tisztelendő úr! – kiáltotta oda neki. – Nézzük együtt a színházat!

– No gyerek, hát rám leltél? – mosolygott Szun Vu-kung, de a gyerek folytatta:

– Ne tréfálkozz velem, mert az én gazdám nem jó felbosszantani!

– Aztán ki a te gazdád? – kérdezte magában derülve Szun Vu-kung.

– Igen vendégszerető ember ám – mondta a fiúcska –, szereti ám a mulatságot, ő a Zöldbambusz Barlang ura*.

Szun Vu-kung elnevette magát:

– Pompás! – kiáltott fel. – Ő lesz az, akinél én teát fogok inni! Megkérnélek, fiatalúr – fordult a fiúcskához –, maradj akkor itt a helyemben nézni a színházat, s figyeld, mikor lesz vége. Én közben meglátogatom a gazdát, hogy eloltsam a szomjamat nála valamivel. Arra kérlek csak, ha vége felé járna már az előadás, szólj nekem tüstént.

Beleegyezett a fiúcska szívesen, elindult hát Szun Vu-kung befelé a sötét barlangba tapogatózva, botorkálva. Végül valami világos helyre ért, ahol egy öregemberbe ütközött.

– Hát te merre jársz erre, te barát? – kérdezte az öreg. – No gyere, igyál velem egy kis teát.

– Ha nem lesz tea, nem megyek! – állt meg Szun Vu-kung. Az öreg elnevette magát

– Elmehetsz barát, tea se kell hozzá – ingerkedett.

– No most már akkor se megyek el, ha nincs tea! – vágott vissza Szun Vu-kung. Aztán, mintha már régi jó barátok lennének, elindultak nagy vidáman. Egy nagy kőlépcsőhöz értek legelőbb.

– Ez a lakásod? Megérkeztünk? – kérdezte Szun Vu-kung, bár a felírás azt mondta, hogy az a Vízparti Barlang.

– Még nem – intett az öreg. – Ezt úgy hívják, hogy Régi Módi Esti Kert.

Szétnézett Szun Vu-kung, hát valóban szép hely volt. Bal felől mező terült el, rajta néhány szép formájú szikla, s néhány magasra nőtt nád között egy szalmakunyhó. Ajtaja előtt egy nagy veres ciprusfa állt, meg néhány felhőkbe nyúló magas nyárfa, valóságos kis liget. Az erdőcske mellett bambuszkerítés húzódott, mögüle virágok kandikáltak ki. A mellette elfolyó sekély vízben egy középkorú férfi lábalt ráérősen, rézpénzzel kivert botra támaszkodva. Egyszer csak megállt, lekuporodott a vízben, s markával a vizet merve buzgón mosni kezdte vele a fogát. Mosta jó darabig, aztán felállt, és délkeletnek fordulva szívből jövő jóízű nevetésre fakadt.

* *Zöldbambusz Barlang* – A halhatatlanságra törekvő taoista remeték erdőkben, hegyekben elrejtett s barlangnak nevezett kolostorfélékben éltek. A regényirodalomban ezek nemegyszer valóságos barlangokként szerepelnek, sőt barlangrendszerként, amelyekben számos, külön kis világ létezik.

Felfigyelt Szun Vu-kung a nevetésre, nézett ő is délkelet felé, hát nem volt arra semmiféle palota vagy torony, de még szikla, hegycsúcs se, csak valami felhőben vagy ködben derengett két hegyféle, de azt se lehetett biztosan látni. Nagyon kívánta már a teát Szun Vu-kung, semmi kedve nem volt a természet szépségeihez, így hát elindult tovább az öreggel.

Egyszer csak megint egy nagy, világos barlangvilághoz értek.

– Ez se az én lakásom – állt meg az öreg. – Ezt úgy híjják, hogy Régi Módi Sokaság Tava – mutatott egy nagy vízre.

Vagy száz, különös formájú mohos szikla állt ott körös-körül. A legtöbbször emberformája volt. Az egyik mintha az eget nézte volna, a másik lehajolt, mintha vizet inna. Volt futó, alvó alak, fütyörésző, páros alak, kik tudósok módjára szemben ültek egymással. Volt egy, amelyik mintha repülni készült volna, egy csoportot doboló, táncoló démonok, istenek hadának nézhette az ember, de volt ott marha, ló, birka is

– Kőemberek, kőlovak – nevetett Szun Vu-kung –, mind kifaragva, de felirat sehol! Biztosan nem is csinálta ezeket senki!

– Ne a szádat jártasd, papocska – figyelmeztette az öreg –, hanem nézd csak a vizet!

Ránézett Szun Vu-kung a vízre, hát abból is vagy száz szépséges szikla magasodott ki, s ahogy a víz szeszélyes hullámokat vert köztük, olyan volt az, mint egy festmény.

Még a tájban gyönyörködött a majom, amikor a nád közül a tavon halászladikok bukkantak elő. Egy sereg torzonborz, mocskos képű vénember* ült a csónakokban, és énekeltek valamit, de az nem halászdal volt, s nem is lótuszszedő nóta. Ezt énekeltek:

*A világ zaja ide már el nem ér,
Bal- s jósors csak lovon nyargalót kísér.
Utas, ha kérded, a Vak Világot hol éred,
taszítsd a csáklyát, az evezőt húzzad,
fordulj hajóddal délre útnak,
taszítsad, húzzad,
kövesd utunkat!*

Megütötte Szun Vu-kung fülét a Vak Világ szó. Az öreghez fordult:

– Merre van a Vak Világ? – kérdezte tőle.

– Kit keresel te ott? – kérdezte vissza az öreg.

– Rokonom a Csin-házi Első Felséges Császár – füllentette Szun Vu-kung –, a Vak Világba költözött újabban, beszédem volna vele.

– Ha oda akarsz menni – mutatta az öreg –, menj át a vízen. Azok a hegyek ottan már annak a világnak a hátulsó kapuja.

– Hát ha ez ekkora nagy világ – szontyolodott el Szun Vu-kung –, akkor nem fogom én őt ott megtalálni. Inkább el se megyek.

– Jó barátja vagyok én az Első Felségesnek – nyugtatta meg az öreg a majmot. – Ha félsz elmenni, üzenj neki, holnap találkozom vele s megmondom.

– Van nekem egy másik rokonom, a Tang császár – füllentett tovább Szun Vu-kung –, annak akarom kölcsönkérni az Első Felséges Hegyűző Harangját.

---

* Egy sereg torzonborz, mocskos képű vénember – A halhatatlanok egyik szokásos megjelenési formája; olykor eszelős koldusok vagy gyerekek alakját öltötték magukra.

– Ejnye! – kiáltott fel sajnálkozva az öreg. – Épp tegnap adta kölcsön.

– Kinek? – kérdezte mohón Szun Vu-kung.

– Hát a Han császárnak* – hangzott a válasz. Szun Vu-kung gúnyosan elnevette magát:

– Ej, te öreg! – kiáltott fel. – Vénember létedre csak úgy tudsz hazudni, mint egy kölyök? Hiszen a Han császár meg a Csin császár halálos ellenségek, hogy adta volna neki kölcsön? – Az öregnek azonban a szeme se rebbent:

– Nem tudod te azt, papocska – magyarázta higgadtan. – Elmúlt már köztük az ellenségeskedés réges-régen.

– No, ha így van – derült fel Szun Vu-kung –, akkor add át üzenetemet a Csin császárnak, s vagy két nap múlva, ha a Han császár már nem használja, eljövök érte.

– Így lesz a legjobb – egyezett bele az öreg. Szun Vu-kungnak azonban a sok beszéd-től csak még jobban kiszáradt a szája, nem bírta már tovább, kitört:

– Teát akarok! Teát akarok! – kiáltotta panaszosan.

– Nono, papocskám – csitította az öreg –, te a Csin császár rokona vagy, én meg a barátja, egy család vagyunk hát, egy hús-vér! Ha teát akarsz, lesz tea, ha enni akarsz, az is lesz, mindjárt otthon leszünk.

Átvágtak egy mellékösvényen, s csakhamar oda is értek a Zöldbambusz Barlang világába. Zöldellő moha borította a földet körös-körül, bambuszok nyúltak az ég felé. Négy, bíborszín bambuszból épített házikó volt az öreg lakása. Ahogy sietve beléptek, látta Szun Vu-kung, hogy a gerendák foltos bambuszból vannak, a tartóoszlopok iszapzöld bambuszból, az ajtószármak is ügyes mesterséggel bambuszrostból fonva. A szegletes bambuszággy függőnye is bambuszlevélből készült.

Az öreg hátrasietett, s csakhamar két csésze orchideaillatú teával tért vissza. Szun Vu-kung mohón kikortyolta, hogy végre olthassa szomját.

Letelepedtek az asztal mellé. Az öreg mindjárt Szun Vu-kung születésének éve, hónapja, napja, órája után kezdett érdeklődni, mintha horoszkópot akart volna csinálni neki. A majom elnevette magát:

– Egészen véletlenül találkoztunk csak össze – csodálkozott –, még barátságot se kötöttünk, testvériséget se fogadtunk, össze se akarunk házasodni, minek neked akkor az én horoszkópom*?

– Értek a csillagokhoz – felelte az öreg –, s minden jóslatom beteljesedik. A barátom rokona vagy, azért csinálnám meg a horoszkópodat, mert biztosan hasznodra válik majd, és a segítségedre akarnék lenni.

A levegőbe bámult Szun Vu-kung egy ideig, úgy gondolkozott, aztán megszólalt:

– Nekem csudálatos csillagállásom van.

– Lám, még ki se számítottam, s máris tudod előre! – ingerkedett az öreg, Szun Vu-kung azonban zavartalanul folytatta

– Nagyon szeretek magamnak jóslatni. Tavaly is volt egy csillagtudós, aki fel akarta állítani a horoszkópodat. De alighogy megmondtam neki a születésem évét, hónapját, napját, óráját, az úgy meghökken, hogy azonmód leborult előttem, úgy kért számtalanszor bocsánatot, hogy rögtön fel nem ismert, fiatalúrnak kezdett titulálni, és azt mondta: „A kegyed csillagjainak állása ugyanaz, mint az Éggel Egyenlő Nagy Szenté, egy hajszállal se hibázik tőle!” Én is

* *Han császár*– Itt: Liu Pang, császári nevén Han Kao-cu (uralkodott i. e. 202-195), Hsziang Jü felkelőtársa a Csin-dinasztia ellen. A Csin-dinasztia megdöntése után szembekerült Hsziang Jüvel, s őt is legyőzve dinasztiát alapított.

* *horoszkóp* – Házasságkötéskor elengedhetetlen volt a felek horoszkópjának felállítását, hogy meg lehessen állapítani, összeillenek-e. A testvérré fogadás a barátságkötés legerősebb formájának számított, előfordult, hogy akik testvériséget fogadtak, kicsérélték horoszkópjukat.

viszsaemlékeztem akkor, hogy az a Nagy Szent a mennyek palotáit is felháborgatta rettentő nagy hatalmával, aztán mostanában már buddhává vált. Hát nem pompás, hogy egyforma a csillagállásunk?

– Az Éggel Egyenlő Nagy Szent – jegyezte meg az öreg – a fapatkány évének első hónapja első napján jött a világra*.

– Én is! – kiáltott Szun Vu-kung izgatottan. – Pontosan akkor!

Az öreg elmosolyodott:

– Ha szerencsés a fizimiskád, a sors majd gondot visel rád, s ha a sors gondot visel rád, jó is lesz a fizimiskád, szokták mondani, s van is ebben igazság! Nem is kellett volna, hogy megmondjad, hiszen igen-igen majomképed van ám!

– Hát az Éggel Egyenlő Nagy Szentnek majomképe van? – érdeklődött ártatlanul Szun Vu-kung.

– Te csak egy Nagy Szent-utánzat vagy – csipkelődött az öreg –, mert csak a képed majomforma. Lennél te az igazi Nagy Szent, testestül, lelkestül majomördög lennél.

Szun Vu-kung csak lehajtotta fejét, úgy kuncogott magában. Aztán kérte az öreget, csinálja meg a horoszkópját.

Persze Szun Vu-kung, mikor a kőtojásból világra jött, dehogyis jegyezte meg a születése idejét*! A mennyek palotái nyilvántartásában jegyezték csak azt fel, onnét leste ki ő azt annak idején, amikor lent élt a vad hegyek, mély völgyek közt.

Az öreg persze nem jött rá a turpisságra, hanem nagy komolyan nekiállt számíttatni. Aztán kijelentette:

– Ne haragudj, tisztelendő uram, de nem tudok neked szemtől szembe hízelegni.

– Az is jó, ha nem szembe hízelegsz – nevetett Szun Vu-kung. Az öreg nekifohászkozott:

– A Hatalmas Háló állapítja meg sorsodat, az Erdei Harang* ellenséged, a Sárga Harang jótevőd, kerül a Leánymosdatót, a Dél Fuvolája bajba hoz. Most a hangrend ötödik hangjának hónapja van, éppen bajt hozó csillagodba ütközöl, baj ér, szorultságba kerülsz. De a sorsodba a Változó Palota csillag is beleszól. A Változó Palota a hónap ura. A kánon azt mondja: „A Változó Palotával való ritka egybetalálkozás szép hölgy s jeles férfiú egymásra találását jelzi.” Te pap vagy, házasságról neked nem beszélhetek, de a sorsodban benne van, hogy megházasods! – mondta nagy zavarban.

– A csak úgy színre való házasodás is beleérthető? – érdeklődött kajánul Szun Vu-kung. Az öreg legyintett:

– A házasság az házasság, akár színre, akár nem. De az is benne van a sorsodban, hogy összetalálkozol a Leánymosdatóval is! A Szarv csillag is kerülendő csillag, s itt van még a Dél Fuvolája is! A Toll csillag is beleszól sorsodba, az is bajt hozó csillag! Azt mondja a kánon: „A Kerülendő s a Bajthozó egyaránt gonosz hír tengerébe ránt, nem állják köemberek se, sem a kőparipák.” S ha már erről van szó, gyarapodás ér családodban, de bánat ér szerettedtől való elválásban.

Szun Vu-kung izgatott lett:

* a fapatkány évének első hónapja... – Az éveket a kínaiak hatvanéves ciklusokban is számították. A fapatkány éve a legelső volt a hatvanas ciklusban, s ezért a legszerencsésebb évnek tartották.

* dehogyis jegyezte meg a születése idejét! – Szun Vu-kung csodás módon, egy kőtojásból jött világra, szülei nem voltak, ezért a szokásos fogalmak szerint nem számíthatott „rendes embernek”.

* Hatalmas Háló, Erdei Harang... – Ezek és a következő műkifejezések csillagképek nevei, de nemegyszer zenei hangokéi is, mert sok más régi hiedelemrendszerhez hasonlóan a kínaiak is hittek a földi és az égi világ misztikus megfeleléseiben.

– A gyarapodásba beleérthető valami szentatya is? – kérdezte mohón.

– Papi személy is beleérthető – bólintott az öreg. – De a mai nap múltában van már, s holnap megint különös állása lesz a csillagoknak! – Gondterhelten rázta a fejét. – Holnap belép a Kalmár csillag meg a Szarv csillag, embert fogsz ölni.

– Potomság! – gondolta magában Szun Vu-kung. – Én tartsak attól, hogy megölök valakit? Az öreg folytatta:

– Három nap múlva pedig belép a Változó Gyűjtő csillag. A kánon azt mondja: „A Változó Gyűjtő, más néven Fényes Ház, szorongatva bár a vén mester, de tündöklő szellemerővel.” Azt teszi ez, hogy a bajban jótétemény leszen, s baj a jótéteményben. Aztán itt vannak még a négy elem, a nap, hold, víz, tűz változó csillagai*, kik sorsodhoz közelítnék. Attól tartok, meg kell halnod, tisztelendő uram, de aztán feltámadsz.

– Ugyan már – nevetett Szun Vu-kung –, hogyan lenne már életnek, halálnak kiszabott mértéke? A halál tart addig, ameddig, az élet is!

Igen belemelegedtek a beszélgetésbe, vitatkozásba, amikor egyszer csak jött ám a növendék halhatatlan nagy sietve

– Kis tisztelendő úr! – kiáltozta. – Vége felé jár már az előadás, felébredt már a Tang császár, siess!

Gyorsan búcsút vett Szun Vu-kung az öregtől, megköszönte a gyerkőcnek szívességét, s sietett kifelé. Amint a barlang szájához ért azonban, s lesni kezdte a tornyot feszült figyelemmel, látta ám, hogy nincs még vége az előadásnak. Éppen egy taoista lépett a színpadra, valami halhatatlanféle, s ezt énekelte:

*Végtelenség vándora, ember, ó ostoba,
Elvonultak előtted most vágyaid s a világ sora.
Tedd hát, halandó, föld pora,
Ha álmodból felriadsz,
Vizsgáljad meg szívedet.*

Oszlani kezdett a nézősereg, s hallotta Szun Vu-kung, ahogy az előadást beszéltek egymás közt.

– Hát ez az álmohistória nem volt valami kiváló – hallotta az egyik néző hangját –, de a Szun főminiszttert elsőrangúan játszották! Tudjátok, az a Szun Vu-kung! Micsoda szép volt a felesége! Meg az a bájos öt gyereke! És az volt a legjobb az egészben, hogy pap volt ám eredetileg, aztán ilyen sokra vitte! Kitűnő megoldás!

A tizennegyedik fejezet, amelyben

*megjő a császár levele, szerzetesből hadvezér lesz,
toba öli magát neje, s nagy bánatában belevesz*

---

* a négy elem – A buddhista filozófia szerint: föld, víz, tűz és levegő. A kínai hagyomány különben öt elemet ismert: fát, tüzet, földet, ércet és vizet.

– Amióta a kőtojásból a világra jöttem – képedt el Szun Vu-kung –, úgy élek én magamban egy szál egyedül, legény módra! Honnét lenne nekem feleségem meg öt gyerekem? Az lehet a dolog nyitja – okoskodott magában –, hogy ez a Kishold király annyira megszerette a szentatyát, s mert nem tudja marasztalni, attól félvén, hogy mesterem tán utánam vágyakozik, így akar engem befeketíteni ezzel a színjátékkal! Főminisztert csinál belőlem, férjet meg apát, hogy mesterem szívét elfordítsa tőlem, s ezzel meg az útját is bevágja neki nyugat mennyországához! No de botrányt azért még nem csaphatok – nyugtatgatta önmagát –, meg kell tudnom, hogy s mint állnak a dolgok.

– Elegem van már a színjátékból – hallotta ezután a kínai barát hangját –, hívjátok ide nekem Kékszínóros Kisasszonyt.

Teát szolgáltak fel megint a szolgálók, szálló felhős jádekannában, bambuszos, hullámos mintás csészében. Jött is csakhamar Kékszínóros Kisasszony. Olyan páratlan szépség volt, ezer évre szóló, illata meg tíz mérföldre szálló, hogy Szun Vu-kung is elgondolkodott a barlang szájában:

– A szépséget a világon általában Avalokitesvara, Kuan-jin bodhiszattváéhoz szokták hasonlítani* – elmélkedett. – Hát én nem sokszor láttam a bodhiszattvát, tízszer vagy hússzor csak, de ahogy ezt a leányzót elnézem, ennek csak a tanítványa lehetne! No de mit akar vele mesterem?

Leült Kékszínóros Kisasszony a kínai barát mellé, de mögötte egyszer csak megjelent Hszüan-cang két tanítványa, Nyolctilalmas és Homoki Barát is. Megharagudott erre a kínai barát:

– Nyolctilalmas, te disznó! – kiáltott rá. – Leskelődtél a múlt éjjel a palotám ablaka alatt, feleségem megriasztottad, el is üztelek magamtól, hogy mersz visszajönni?

– Bocsásd meg bűnömet, Csen ifiúr! – borult le Nyolctilalmas, fejét a földhöz verve. – A legnagyobb harag se tart egy éjszakán túl, mondták a régiek!

– Ha el nem mész – folytatta dühösen a kínai barát –, válaslevelet írok neked, úgy kergetlek el!

– Ha el akarsz üzni minket magadtól, Csen ifiúr – szólalt meg megbántva Homoki Barát is –, elmegyünk mi anélkül is! Férjek írnak válaslevelet a feleségüknek, ha elküldik őket maguktól, de nem egy mester a tanítványainak!

– Jó lesz az úgy is! – tódította Nyolctilalmas. – Sok már a mesternek tanítványok is, feleség is! Csak azt mondd meg, Csen ifiúr, hová menjünk?

– Te menj haza a feleségedhez – mondta a kínai barát –, Homoki Barát meg menjen vissza a Futó Homok folyójába*.

– Márpedig én oda vissza nem megyek – kötötte meg magát Homoki Barát. – Elmegyek én a Virág-gyümölcs Hegyre, beállok Szun Vu-kungnak!

– Igaz, Szun Vu-kung főminiszter lett – jutott eszébe a kínai barátnek –, hol is van most?

– Nem főminiszter ő már – jegyezte meg Homoki Barát –, másik mestert talált magának, s megy tovább nyugatnak.

– Akkor – mondta izgatottan a kínai barát – ti ketten útközben biztosan összetalálkoztok vele! Álljátok útját mindenképpen, nehogy elkerüljön ide, a Kék Káprázat Világába az én bosszantásomra! – Azzal ecsetet, tuskövet fogott, tust dörzsölt gyorsan, papírt terített szét maga előtt, s elkezdte írni a válaslevelet:

* A szépséget a világon általában Avalokitesvara, Kuan-jin bodhiszattváéhoz szokták hasonlítani – Avalokitesvara kínai megfelelője, Kuan-jin női istenség volt. A bodhiszattva titullal szép hölgyeket is illettek, hódolatból, enyvelésből.

* Futó Homokfolyója – Legendás, mindent elnyelő homokfolyó a világ végén; Homoki Barát lakhelye volt víziszörny korában (Nyugati utazás, 8. fejezet).

„Csu Vu-neng, más nevén Nyolctilalmas latrom nékem. Lator létére magamnál ha hagyom, menedéke lészen. Ha magamnál nem hagyom, a lator lak nélkül vagyom; ha e lator nem szível engem, megtisztulok menten. Ha e latorral egy lennék, vele kiteljesednék, ha a lator s én elválunk, sikerre találunk. Csu Vu-neng, nincs bennem irántad szeretet, azonnal hagyd el e helyet!”

Nagy szomorúan vette át Nyolctilalmas a válaslevelet, s a kínai barát írta tovább

„Írta e válaslevelet Kishold király szerelmes öccse, Csen Hszüan-cang. Homoki Barát démonfajzat, képe setét, csúf ábrázat, zagyva eszű, állhatatlan, nem tanítványomnak való. Elűzöm őt magamtól, amíg élek, ne lássam! Ezen válaslevél tanúja pedig Kishold király meg még egy személy, Kékzsínóros Kisasszony.”

Fogta Homoki Barát is nagy bánatosan válaslevelét, azzal mindketten elkotródtak. A kínai barát nem is gondolt velük többet, elnézést kért Kishold királytól, aztán Kékzsínóros Kisasszonyhoz fordult:

– Hogy érzed magad ma reggel? – kérdezte tőle gyengéden.

– Bánatos az én lelkem – sóhajtott a felesége –, szereztem hát egy dalt a „Varjú gubbaszt az ágon” nótájára, elénekelném neked. – Lesimította ruháját, s szemöldökét összeráncolva csábosan kezdte énekelni cifrázva, szépen:

Ragyog fenn a holdleány, csillagocskám halovány,
Cseppenként hulló percek. Dobolnak, éjjélre jár.
Vágyam útjában, kedves, csillagok folyója áll*,
Át rajta mikor kelhetsz szomorú, bús éjszakán?*

Nem bírt már bánatával Kékzsínóros Kisasszony. Alighogy befejezte a dalt, zokogva borult a kínai barát nyakába:

– Vége már a mi házasságunknak, kedvesem! – kiáltozta.

Elszomorodott erre a kínai barát is, csitítgatta kedves szókkal, de Kékzsínóros Kisasszony csak tovább zokogott:

– Itt van mindjárt elválásunk perce – hüppögte –, még most se érted? Nézd csak! – mutatott dél felé –, megérted majd mindjárt!

Arra fordult a kínai barát, hát hatalmas hadsereget pillantott meg nagy sárga zászlóval, amint vágatában közeledtek. Meghökken, megijedt ám szörnyen. Oda is érkezett a had nemsokára a toronyhoz, ott megálltak rendben. Kilépett akkor a sorból egy bíborruhás, császári levelet hozva két kezében nagy hódolattal, s köszöntötte illendően a kínai barátot:

– Az új Tang császár követe vagyok – mutatkozott be tisztelettel, aztán parancsot adott, hogy adják át a Kékölő hadvezérnek a császár küldötte ruháját, fegyvereit, asztalkát állíttatott, füstölőt gyújtott. Térdre borult a kínai barát, északnak fordulva* ábrázatával, a követ pedig a császár személyében délnek fordulva, s meggyújtván az illatos füstölőt, felolvasta a császár levelét. Utána átnyújtotta tarka követi jelvényét, mondván:

– Nem késlekedhetsz, vezér! Ránk tört a barbár nyugat felől, indulj meg seregeddel még a mai nap!

* *csillagocskám halovány* – Utalás a Dalok Könyve egy versére, amely az ágyasok alantas helyzetét panaszolja a törvényes feleséggel szemben. A „csillagocska” a vers nyomán az ágyas jelképe lett, s Kékzsínóros Kisasszony is ennek számított, mivel házasságát Hszüan-canggal nem szülei kötötték meg házasságszerzőn keresztül.

* *csillagok folyója* – Utalás a Pásztorfiú és a Szövölány legendájára, lásd a második fejezet jegyzetét.

* *füstölőt gyújtott... északnak fordulva...* – Ezek a császári parancsok kihirdetésének, átadásának szertartásához tartoztak.

– Mit tudod, te mandarin, miről van itt szó! – kiáltotta bosszúsan a kínai barát. – Azt várd meg legalább, amíg a családomtól búcsút veszek! – azzal sietett is hátra az asszonyházba Kékszínóros Kisasszonyhoz.

Kékszínóros Kisasszony, amint meglátta, hogy hadvezér lett a kínai barátból, egyszerre két kézzel markolt a ruhájába, hogy visszatartsa, aztán zokogva vágódott végig a földön.

– Hát már hogy engedhetnék el téged, édes uram! – jajongott. – Beteges vagy ám te, gyenge testű, ha elmész a hadba, szélfűtta hegyek közt ér majd a reggel, este meg alhatsz zuhatagok partján! Nem lesz ott melletted egy fél feleség se, aki ruhát adjon rád, a szennyesedet váltsa, idegenek kell hogy gondodat viseljék, hogy meg ne hűtsd magad! Emlékezz, uram, a búcsúszavamra: ha a katonát nem büntetik, ármány által elveszejtik; ha a meghódoltat nem dúsan tartják, félős, hogy a határokat fosztogatják; erdők sűrűjébe csak úgy bolondjába be nem térhetsz, napszálltával, lovad ha felnyerít, el nem menekülhetsz! Nem járhatsz a tavasz virágai között, nyár forróságában nem kereshetsz hűset! S ha elfog a bánat, nem gondolhatsz vissza a régi időkre, és ha öröm érne, engem nem felejlhetsz! Hogy is engedhetnék el, édes uram! Mennék én veled, de tiltja a hadak szigorú parancsa! Ha meg elengedlek, tudod, hosszúak lesznek neked az éjszakák, mintha dermesztő hideg szél járna át! Mást mit tehetek, veled küldöm vezéri ágyadba árva lelkeket!

Egymásba kapaszkodott a kínai barát Kékszínóros Kisasszonnyal, úgy sírtak, zokogtak nagy keservesen. S ahogy ott búcsúzkodás közben egymásba kapaszkodva huzakodtak, a tóparthoz jutottak. Kékszínóros Kisasszony, amint meglátta a vizet, egy hirtelen ugrással belevetette magát, s elmerült.

– Boldog feltámadást, drága feleségem! – kiáltotta könnyezve a kínai barát, de a bíbor ruhás követ előrevágtatott már, magával ragadva Hszüan-cang paripáját, s elindult a sereg nagy vágatában nyugatnak.

A tizenötödik fejezet, amelyben

*holdfényben éjfélre feláll a szemlére a hadsereg,
s az öldöklő harcra Szun Vu-kung vad arca is megremeg*

Alkonyodott már, mikor a sereg elindult. Szun Vu-kung szívében, ahogy leste őket a hegyről, a barlang szájából, összekavarodott minden: mestere hadvezérré válása, a szent könyvekért való elmenés dolga, saját maga főminisztersége – azt se tudta, mihez fogjon. Nem jutott jobb az eszébe, katonának változtatta magát nagy hirtelen, s belevegyült a vonuló hadba. Köztük is töltötte az éjszakát nagy hánykolódva, magában viaskodva.

Másnap reggel, ahogy megvirradt, kiadta a parancsot a kínai barát vezéri sátrában tisztjeinek, vegyék számba a sereget, toborozzanak embereket, szerezzenek felszerelést. Délre már jelentették is, hogy kétmilliom a sereg létszáma. Nagy kavarodásban, futkosásban, összeviesszágban telt el a nap. Aznap este aztán Hszüan-cang hívatta segédtisztjét, s kiadta neki a parancsot, építtessen rézlánccal körülvett vezéri emelvényt, s állítsa össze a tiszték lajstromát, mert még az éjjel szemlét tart.

Ragyogott a holdfény azon az éjjelen, mintha fényes nappal lett volna. Pontban éjfélkor felhágott Hszüan-cang a vezéri emelvényre, s közölte parancsát fehér zászlós segédtisztjével:

– A ma éjjeli szemle másképp lesz, mint eddig szokás szerint volt. Első harangütésre

megfőztök reggelire; a második harangszóra fegyverbe öltöztök; a harmadikra harcra készen álltok, s a negyedekre már itt sorakoztok szemlére az emelvény előtt!

Továbbadta a segédtiszt a parancsot a tiszteknek, hozzátéve, hogy késlekedni pedig ne merjenek.

– Ki is merne ellenkezni a vezér parancsával ! – kiáltoztak a tisztek. Hszüan-cang pedig még megmondta a segédtisztnek, hirdesse ki, hogy őt ezentúl ne címezzék vezérnek, de főtisztelendő hadvezér úrnak.

Megszólalt az első harangszó, főzték a reggelit a katonák, meg is ették gyorsan. Ekkor a kínai barát újabb parancsot adott:

– A szemle után pedig a hadak rendben elvonuljanak, semmi összevissza vitatkozás, szaladgálás ne legyen!

Felöltötték fegyverzetüket a katonák sietve a második harangszóra. Megparancsolta ekkor Hszüan-cang a segédtisztnek, állítsa fel a vezéri zászlót, s újabb parancsot adott

– A tábor környékén a vízi utak, hegyi szorosok gondosan ügyeltessenek. Aki a táborba akárki idegen beszédűt, idegen ruházatút, kóbor prédikátort*, vándor vajákost beenged, annak feje vétetik.

Kihirdette a segédtiszt a parancsot. Hszüan-cang folytatta:

– Ki a szemlén meg nem jelenik, hirdesd ki, segédtiszttem, annak feje vétetik. Aki a tábort elhagyja, feje vétetik. Aki betegnek teszi magát, feje vétetik. Aki mindenféle vizslatna, feje vétetik. Aki magát feljebbvalójának beajánlgatja, feje vétetik. Aki a hadrendet megbontja, feje vétetik. Aki ugránczik, kiáltozik, feje vétetik. Aki valamiben való kiválóságát eltitkolja, feje vétetik. Aki más nevéen jelentkezik, feje vétetik. Aki másokkal összesugdosódik, feje vétetik. Aki a táborba asszonyszemélyt hoz, feje vétetik. Aki elméjében elkalandozik, hiábavalóságokon ábrándozik, feje vétetik. Aki nem rettenthetetlen szívében, feje vétetik, s aki a harcban megtántorodik, feje vétetik.

Megkondult a harmadik harangszó, harcra készen állt a sereg. Hszüan-cang behunyta szemét, csendben elmélkedve ült tovább fenn az emelvényen a ragyogó holdfényben.

Megkondult félóra múltán a vezéri emelvény mellett a negyedik harangszó is, felsorakozott a sereg, zászlósan, kardosan, sűrű erdőként meredező alabárdokkal, huszonnyolc csillagkép meg a hatvannégy jósjel formájára*. A kardok csörgésére elhallgattak a környező hegyek vad tigrisei is, az orrszarvúbőr páncélok láttán vizeik mélyére menekültek a sárkányok. A katonák siető lépteitől úgy dübörgött a föld, akár a mennydörgés.

Elővette akkor Hszüan-cang a tisztek lajstromát, s hangos szóval a sereghez fordult:

– Katonák! – kiáltotta. – Kegyelmet, irgalmat én a seregben nem ismerek! Ki-ki igyekezzék, csak úgy kerülheti el a hóhér bárdját!

Hatezer-hatszázöt név volt a lajstromon, olvasta a segédtiszt sorjában.

– Csu Vu-neng vezér, a Nyolctilalmas ! – kiáltott egyszerre.

Megismerte a nevet rögtön a kínai barát, de nem ismerte fel hajdani tanítványát a harci öltözékben, rákiáltott hát:

– Te tiszt, igen csúf formájú ám a képed! Biztosan valami démon vagy! – s intett is segédtisztjének, hogy fogják el a disznót, vezessék ki, s üssék le a fejét. Nyolctilalmas azonban leborult a földre:

* kóbor prédikátor – Vándor filozófus; a regény keletkezése korában igen sok volt belőlük.

* felsorakozott a sereg... a hatvannégy jósjel formájára – A hadak mindenféle misztikus alakzatban való felállítása a hadi mágiához tartozott.

– Tisztelendő fővezér úr! – könyörgött, fejét a földhöz verve. – Csillapuljon haragod! Hadd szólhassak egy szót, mielőtt meghalok – azzal elmondotta ki és mi ő, s hogy bizony hazament ám a falujába a feleségéhez, de már halva találta*.

– Visszafordultam hát nyugatnak útjára, így kerültem aztán a sereg útjába – végezte be beszédét nagy könyörögve. – Tartsd meg, ó, nagy vezér, hitvány életemet, azt se bánom, ha csak szolgalegény leszek!

Elmosolyodott erre a kínai barát, s intett, oldozzák fel Nyolctilalmast. Hálálkodva mondott érte a disznó köszönetet.

Egy asszonyvezér következett utána, gyengéd, szép termettel, ragyogó szépséggel, hozzá az oldalán villogó két karddal.

– Szun Vu-kung vezér! – kiáltotta a segédtsízt. Elváltozott a kínai barát arca, s kutatva nézett az emelvényről.

Szun Vu-kung, hogy harmadik napja volt már a seregben, a biztonság okából elváltoztatta magát hasonmásának és ellenségének, a Hatfűlű Majomnak* a képére. A nevét meghallva kiugrott a sorból, s leborulva az emelvény előtt így kezdte nagy ármányosan:

– Szun Vu-kung úr nem érkezett még meg az élelemszállítmánnyal, amiért elment. Én álltam be helyette addig a hadba, dacolván tisztelendő fővezér úr parancsával. Az öccse volnék, Szun Vu-huan.

– Kiféle, miféle vagy te, Szun Vu-huan? – kérdezte gyanakodva a kínai barát. – Vallj be ízibe mindent, akkor meghagyom az életed!

Démon voltam első életemben,

Szun Vu-kunggal halálig versengtem.

De a Nagy Szent odahagyta mesterét kegyetlen,

Aztán megházasodott, vélem sógorosodott.

Nem kell kérdezd a nevem, megmondom, nem szégyenlem

A hatfűlű majomvezér, Szun Vu-huan vagyok!

– vallotta Szun Vu-kung.

– No lám – gondolta magában a kínai barát –, halálos ellensége volt ez a hatfűlű majom Szun Vu-kungnak; becsületes ember, hogy elfeledte a régi haragot, és most jóba lettek. Hé, segédtsízt! – kiáltott oda a fehér zászlósnak –, adjátok Szun Vu-huannak a rohamozó vérteseiket, ő lesz az ellenség sáncait áttörő rohamcsapat vezére.

A szemle végeztével kiadta a parancsot a tisztelendő fővezér, hogy sorakozzanak fel a hadak a „Szépasszony Férjét Keresi” hadrendjébe, hogy még a holdvilágnál ráronthassanak az ellenségre.

Behatolván a sereg a nyugati barbárok földjére, meghagyta a kínai barát, hogy zászlókkal adjanak jelt a tisztek a hadi mozdulatokra, nehogy kavarodás támadjon. Nyomultak a hadak tovább előre, de amint egy hegy kanyarulatát megkerülték, egyszerre szembetalálkoztak egy kék zászlós sereggel. Szun Vu-kung, mint a rohamcsapat vezére ugrott is már előre, hogy harcba szálljon velük. Az ellen seregéből egy bíbor-arany sisakos tiszt vágatott elébe kivont karddal. Szun Vu-kung odakiáltott neki:

* hazament ám a falujába a feleségéhez – Csu Vu-nengnek eredetileg volt felesége (Nyugati utazás, 18. fejezet).

* Hatfűlű Majom – Lásd a tizedik fejezet jegyzetét.

– Hát te ki vagy, s honnét jössz?

– Én vagyok bizony a Páramita király*! – kiáltotta a sisakos. – De te ki vagy, hogy ki mersz állni velem?

– Én vagyok Szun Vu-huan, a Nagy Tang császár Kékölő Császári Pecsétes Hadvezére rohamozó vérteseinek vezére! – felelte büszkén Szun Vu-kung.

– No akkor most a kezembe kerültél! – kiáltotta a másik fenekedve, s kardját pörgetve nekitámadt. Szun Vu-kung gúnyosan elnevette magát:

– Még hogy egy ilyen nyomorult kis névtelen tisztceskével kelljen a fütykösöm beszennyezni! – kiáltotta, azzal előrántotta ő is bűvös fütykösét.

Összecaptak aztán egypárszor, de nem bírtak egymással. Egyszer aztán a Páramita király felkiáltott:

– Álljunk csak meg! Nem mondtam én még meg neked se származásomat, se nevemet; ha most megöllek téged – folytatta dölyfösen –, még úgy fogsz rám emlékezni holt lélek létedben is, mint névtelen kis tisztceskére! Halld hát és tudd meg: én, a Páramita király nem vagyok ám más, mint a Mennyek Palotáját felháborgató Éggel Egyenlő Nagy Szentnek, Szun Vu-kungnak tulajdon édes fia!

– Mi a csuda? – képedt el Szun Vu-kung. – A végén még igazat játszottak abban a színjátékban? Úgy látszik, ellopták a valóságot, de hol itt a csalás? Aztán még azt se tudom, merre van a másik négy fiam, meg hogy a feleségem él-e, hal-e, ha meg él, hát mit csinál? S azt se tudom még, ez a legnagyobbik fiam-e, vagy tán a legkisebbik? Kedvem volna kifaggatni amúgy igazában, de szigorú ám a tisztelendő fővezér úr parancsa, azzal nem ellenkezhetem! Mindenesetre azért megtapogatom egy kicsit! Hé! – kiáltott vissza. – Szun Vu-kung nekem esküdt testvérem, de arról sose beszélt, hogy fia lenne! Hogy lettél te egyszerre a fia?

– Hát persze – mondta a másik –, te nem tudhatod, hogy közben van az igazság! Atyámat, Szun Vu-kungot én sohase ismertem. Démon volt ő valamikor a Vízfüggöny Barlangból, s volt neki egy esküdt testvére, a Bikadémon Fejedelem, az az én bácsikám. A bácsikámnak meg volt egy felesége, a Ráksasza asszony, aki azonban réges-rég külön költözött tőle a Banánbarlangba. Ő az én anyám. Mert hogy volt keleten egy kínai barát, ki nyugatnak akart menni Buddha atyához, s az én apám beállt hozzá tanítványnak. Sok bajt és megpróbáltatást álltak ki útközben, egy nap aztán elértek a Lángoló Hegyhez, nem tudtak továbbmenni. Apám akkor, hogy a tüzet oltó bűvös legyezőt tőle megszerezze, elváltoztatta magát az én bikadémon bácsikám formájára, ezzel vezette félre anyámat. Aztán meg bogárrá változva belebújt a hasába, ott gyötörte, nyomorgatta, míg a legyezőt neki ki nem adta. Eloltotta akkor apám a tüzet a legyezővel, s mentek tovább a mesterével. Anyám aztán a rá következő év ötödik havában* a világra hozott engemet. Ahogy aztán felnőttem s megokosodtam módfelett, rá eszüdtem arra, hogy nem más az én apám, mint Szun Vu-kung!

Nem tudott erre már Szun Vu-kung se sírni, se nevetni. De nem ért rá sokat töprenkedni, mert északnyugat felől megjelentek egyszerre Kishold király seregei bíborszín ruhákban, hogy a kínai barát segítségére jöjjenek. Délnyugat felől meg fekete zászlós ördöghad közelgett, nyilvánvalóan a Páramita király támogatására. Meg is bátorodott a segítségtől a Páramita király, nekirontott egyenest a kínai barát hadsorának, Kishold királyt menten le is vágta, aztán csak úgy fordultában leütötte a kínai barát fejét is. Nagy kavarodás támadt, dúlt az öldöklés mindenfelé. Szegény Szun Vu-kung már azt se tudta, hová álljon, mit csináljon, csak sodródott hol erre, hol arra, hol az egyik sereggel, hol a másikkal. S látta, hogy a fekete zászlósok berontanak a bíbor

* *Páramita király* – Páramita szanszkrit szó, jelentése: „átkelés a túlsó partra (a létből a nirvánába) névként talán azt jelenti, hogy viselője oly vitéz, aki ellenfeleit mind „átsegíti egy másik létbe”.

* *a rá következő év ötödik havában...* – Szun Vu-kung kalandja a ráksasza asszonnyal (ráksasza: női démonféle) (*Nyugati utazás*, 59. fejezet) közvetlenül a jelen regény cselekményének indulása előtt történt, a Páramita király elbeszélése tehát szándékolt vagy akaratlan időrendi képtelenség.

zászlósok serege közepébe, aztán a bíbor zászlósok kerekednek a kék zászlósok fölébe. Az egyik kék zászlós csapat azonban olyan száguldó rohammal rontott neki a bíbor zászlósoknak, hogy azok fejvesztetten menekültek a sárga zászlósok közé. A sárga zászlósok nekibátorodva oldalba kapták a fekete zászlósokat, de ekkor egy csapat ördög hatalmas fekete zászlóval a levegőégből ugrott neki a sárga zászlós sereg közepének, s pusztítva öldökölték őket. A sárga zászlós sereg szerteszóródott, a kék zászlós sereghez menekült, de akkorra már a bíbor zászlósok jó néhány kék zászlót magukhoz ragadtak. Am a bíbor zászlósok már a nagy kavarodásban egymást kezdték öldökölni, úgyszólván szinte vértengerben úsztak, s zászlaik a vértől veresre változtak. Maradványaikat a sárga zászlósok mentették meg, saját soraikba fogadva őket. Ekkor már a kék zászlós sereg is szövetségeseit, a fekete zászlósokat pusztította. Néhány fekete zászlós csapat meneküléskor felszállt a levegőégből, aztán leszállottak egy fenyőfa tetejére, s körül lett fogva a milliom katonából álló sárga zászlós sereg teljesen. Az ide-oda hullámzó bösz viadalban egy sárga zászlós kis csapat úgy összekeveredett a kék zászlósokkal, hogy a két sereg egybevegyülve zöld színre váltott egyszeriben, akár a vadkacsa feje. Egy bíbor zászlós kis csapat, vagy tizenhat-tizenhét zászlónyi, nekiment a kék zászlósok seregének. Elveszték a kék zászlósok mind, fekete zászlósok hullottak rájuk a levegőégből, el is tűntek hirtelen, nyomuk se maradt. Szun Vu-kungban pedig a rettentő csatát szemlélve csak egyre forrt a düh, már alig bírta magát türtőztetni.

A tizenhatodik fejezet, amelyben

*egy isten szavára Szun Vu-kung vad álma félbeszakad,
s mesteréhez térve megleli feléje már az utat*

Szun Vu-kung, bármennyire is megkeveredett a fiával való találkozástól, már nem bírta tovább türtőztetni harci dühét. Megrázta magát, s felöltve rettenetes démonalakját, amelyben annak idején a Mennyei Palotáját felháborgatta volt, háromfejű, hatkarú óriás képében felszállt a levegőégből, ütni, vágni kezdte a harcoló seregeket csak amúgy vaktában. De ekkor valahonnét a háta mögül rákiáltottak:

– Vu-kung, te Ürességre Esmélő, nem eszmélsz az ürességre? Vu-huan, te Káprázatra Esmélő, nem eszmélsz a káprázatra?

– Ki seregéből vagy – fordult meg dühödten Szun Vu-kung –, hogy engem szólítani mersz?

Lótusztrónusán ülve egy isten jelent meg előtte a levegőégből.

– Ideje felébredned már, Szun Vu-kung! – kiáltotta újból.

Leengedte Szun Vu-kung rettentő fütykösét, úgy kérdezte:

– Ki vagy te, istenség?

– A Semmi és az Úr Ura vagyok – felelte az isten. – Azért szólítottalak, mert túl soká időztél már ebben a hamis világban, s mestered tán még éhen hal közben, mert nem gondoskods róla.

Magához tért Szun Vu-kung egyszerre, meg is nyugodott a lelke. Leborult az isten előtt, úgy kérte, részesítené őt tanításában, hogy megértse, mi is történt vele.

– A Kék Hálnak, az érzéki vágyaknak ereje nyugözött le téged, az tartott fogva mostanáig – mondotta az isten.

– Micsoda hatalmas démon az a Kék Hal – csodálkozott Szun Vu-kung –, hogy egy egész

világot képes teremteni!

– Tudd meg – folytatta az isten –, az ősidőkben, mikor elvált egymástól az ég s a föld, ami tiszta volt, felszállott, ami szennyes volt, alászállott. S volt, mi félig tiszta volt, de félig szennyes, az középen maradt. Ebből lettek az emberek. Volt, mi nagyobb részében tiszta volt, kisebbik részében szennyes csak, az a Virág-gyümölcs Hegyre szállott alá, abból lettél te, Szun Vu-kung. S volt végül a nagyobb részt szennyes, kisebb részt tiszta, az a Kishold Barlangba szállott alá, abból lett a Kék Hal, az érzéki vágyak démona. E Kék Hal s te, Szun Vu-kung egyazon évben, egyazon hónapban, egyazon napon és egyazon órában jöttetek a világra, csak éppen te, Szun Vu-kung, az igazakhoz tartozol, ő pedig a gonoszhoz. És nagy az ő ereje, tudománya, tízszerre hatalmasabb a tiédnél. A teste meg akkora, hogy ha fejét az égig érő Kunlun-hegy tetején nyugtatja, akkor a lába a világ legmélyén tapodik. Mivel pedig mostanában a valóság osztályának ege és földje szűknek mutatkozott számára, ez idő tájt a képek osztályában lakozik, nevezvén a maga világát a Kékellő Káprázat Világának.

– Mit tesz az, hogy képek osztálya, meg valóság osztálya? – kérdezte Szun Vu-kung.

– A teremtések és átváltozások véget nem érő folyamának három osztálya van: az egyik a képeknélküliség osztálya, a másik a képek osztálya, a harmadik pedig a valóság osztálya* – mondta az isten, majd hozzátette Hallgasd tanításomat, mert*

*Nincsenek szép lányok s gyermekek,
a Kék Hal eresztett gyökeret.
Nincsen az új Tang égfia se,
csak a Kék Halnak az ereje.
Nincsen a söprögető herélt,
a Kék Hal adta annak csak nevét.
Nincsen a császárnak parancsa,
a Kék Hal éke volt csak rajta.
Nincsen a leget járók népe,
a Kék Hal tárta alakjuk elédbe.
Nincs Kishold király, eltűnt tova,
csak Kék Hal lelkének otthona.
Nincsen Milliom-tükrös Terem,
a Kék Hal teljessége volt jelen.
Nincsenek tükrökben emberek,
a Kék Hal testéből lett, mi lett.
Nincsen Fejet Fájdító Világ,
a Kék Hal öröme támadt rád.
Nincsen a Zöld Gyöngyös Palota,
a Kék Hal szíve szállt csak oda.
Nincsen Hsziang Jü, Csu fejedelme,
a Kék Halnak csupán a lelke.
Nincsen hölgye, Végzetes Szépség,
a Kék Halból áradt sötétség.
Nincsen Jen-lo úr, s alvilága
a Kék Halföldjének határa.
Nincsen a Régmúlt Világ népe,
a Kék Hal kiteljesedése.
Nincs párja, a Jövő Világa,
a Kék Hal kristályosodása.*

* Képeknélküliség osztálya... képek osztálya... valóság osztálya – Az Előljáró beszédben említett hármas világ.

* Hallgasd tanításomat – E vers úgynevezett gáthá, buddhista liturgikus műfaj.

*Nincs a Jósjelek Palotája,
a Kék Halnak volt csak a háza.
Nincsen a nyalka Csen ifiúr,
a Kék Haljátszott csak botorul.
Nincsen dal, színjáték, sem zene,
a Kék Halnak játszott ösztöne.
Nincsen a szép hölgy zokogása,
a Kék Halnak fogyatkozása.
Nincsen holdfényben seregszemle,
a Kék Hal moccan egyet benne.
Nincsen király, a Páramita,
a Kék Hal harcolt csak egymaga.
S nincsen a Kék Hal sem, a szörnyalak,
mert vágyaid voltak csak, s tenmagad.*

Hatalmas forgószél kerekedett, amint az isten bevégezte szavát, felkapta Szun Vu-kungot, s elröpítette vissza, a maga idejébe, a hegyi ösvény mellé, ahol mesterét s társait hagyta. S lám, a peónia-fák fölött a nap még tovább se mozdult.

Közben legyen mondva, hogy a kínai barát – most már az igazi –, ahogy felébredt kellemes álmából, látta, hogy elszéledtek már a fiúgyermek s az asszonyok. Ennek igen örvendett, de Szun Vu-kungot nem látta semerre.

– Merre ment Szun Vu-kung? – rázta fel másik két tanítványát.

– Nem tudom – mondta egyikük is, másikuk is. Ám egyszerre Moksát, Avalokitesvara bodhiszattvának, Hszüan-cang pártfogójának kedves tanítványát pillantották meg jöni délkelet felől csodafelhője hátán, egy fehér képű baráttal együtt.

– Tisztelendő atyám! – köszöntötte Moksá Hszüan-cangot, a kínai barátot –, íme kapsz egy újabb tanítványt, de jó mihamar Szun Vu-kung is.

Köszöntötte tisztelettel Hszüan-cang a bodhiszattva tanítványát földig borulva. Moksá pedig így folytatta:

– A bodhiszattva, megemlékezvén nyugat felé tartó utad megpróbáltatásairól, még egy tanítványt küld neked. Mivel azonban fiatalka még, szerető gondoskodásodba ajánlja. Szerzetesi nevéül azt adta, hogy Vu-cing, azaz a Kék Káprázatra Ébredő, s meghagyta, hogy noha negyedik tanítvány lenne, helyeztessék ő Szun Vu-kung után és Csu Vu-neng elébe, hogy négyük nevének utolsó tagja együtt, azaz hogy kung cing neng csing, kitegye a kegyes mondást, hogy „a hiú kékség képesít tisztaságra”^{*}.

Elfogadta a kínai barát a bodhiszattva rendelését, maga mellé fogadta az új tanítványt, s elbúcsúzott Moksától tisztelettel. Mindez azonban a Kék Hal démon gaz ámitása volt, ki azért büvölte le Szun Vu-kungot a csudálatos álommal, hogy Hszüan-cangot felfalhassa! Ő jelent most meg itt az ifjú szerzetes képében, hogy Hszüan-cang közelébe férközhessen. Honnét is tudhatta, hogy Szun Vu-kungot már felriasztotta álmából a Semmi és az Úr Ura ! Mert

*Ezernyi cselt a gonosz ha vethet,
az igaz szív meg nem félemedhet!*

^{*} négyük nevének utolsó tagja... – Taoista, buddhista mesterek és tanítványaik „családot” alkottak; ezért, akárcsak egy családban egy nemzedéken (és nem) belül, a tanítványok kéttagú szerzetesi neve egyik tagja azonos volt – jelen esetben a Vu –, a másik tagja pedig a tanítványok rangsora szerint összeolvasva valami kegyes mondást adhatott ki.

Jött is már Szun Vu-kung a levegőégen át! Meglátta menten mestere mellett az ifjú szerzetest, de azt is, hogy tízezer öl magasra csap fel körötte a démonság fekete fellege! Tudta is rögtön, hogy ez csak a Kék Hal lehet álorcában. Előrántotta hát bűvös fűtykösét, s odavágott azonmód. Rögvest átváltozott az ifjú szerzetes a Kék Hal tetemévé, veres tűzfény lövellt ki szájából. Követte a fény útját szemével Szun Vu-kung, hát a veres fényben egy palota tűnt elő, ott ült a tornyában Hsziang Jü, s hangosan kiáltozott:

– Gyere már, szépségem ! – de aztán eltűnt a fénysugár délkeletnek.

– Már majd éhhez halok miattad, Szun Vu-kung*! – szólalt meg ekkor mestere panaszosan. Meg is fordult Szun Vu-kung ennek hallatára, nagy tisztelettel köszöntötte mesterét, s elmondta neki mindazt, amit átélt, elejétől végig.

Nagyon haragudott már Hszüan-cang Szun Vu-kungra, mert nem lelte sehol, amikor felébredt, s most, hogy végre megérkezett, s az volt az első dolga, hogy az új tanítványt agyoncsapja, még jobban megdühödött rá. Már épp meg akarta feddeni szigorú szókkal, mikor meg kellett látnia, hogy démon volt ám az új tanítvány. Megértette mindjárt, hogy jó okkal művelte Szun Vu-kung, amit tett, amikor pedig meghallotta viszontagságai történetét, bizony megsajnálta.

– Sokat küszködtél, tanítványom! – mondta neki. Nyolctilalmas persze nem állhatta meg szó nélkül:

– No igen – jegyezte meg –, Szun Vu-kung elmegy mulatni magát, az küszködés! De a mi küszködésünk a szentatyának csak tréfaság!

Hszüan-cang szigorúan rárivallt a disznóra, aztán megkérdezte Szun Vu-kungot:

– Hogyan van az, Szun Vu-kung, hogy amíg te sok-sok napot töltöttél a Kékellő Káprázat Világában, addig itt alighogy egy óra tellett el?

– A szív megtévedhet, de az idő járása nem – mondta rá Szun Vu-kung. Mestere azonban tovább firtatta:

– Még most se értem, hogy csak érzésed szerint tellett el olyan hosszú idő, vagy pedig valóban eltelt annyi?

– A szívnek csak egy pillanat, hogy buddhává legyen* – magyarázta Szun Vu-kung –, de egy pillanat alatt a démon elviszen! – Homoki Barát azonban megunt már a bölcselkedést:

– Elpusztult a démon – szólt közbe –, tiszta lett a világ! Eredj már, bátyám, előre valami faluba alamizsnát koldulni mesterünknek, mi addig elmélkedünk itt veled, s menjünk aztán tovább nyugatnak útján!

– Igazat szóltál – egyezett bele Szun Vu-kung, s útnak indult. De alig ment vagy száz lépést, amikor kibe ütközött bele másba, mint a helybeli földistenkébe!

– Te aztán derék egy földistenke vagy! – kiáltott rá Szun Vu-kung haragosan. – Kerestelek ám az imént szörnyen, mert meg akartam tudni valamit tőled, de mondhattam én a bűvös ígéimet, csak nem jöttél! Tartsd csak ide a mancsodat, hadd verek rá vagy százat!

– De hiszen – magyarázta sértődötten a földistenke – éppen akkor ragadta el kegyelmességedet a vágyak démona a világon túlra! Kicsike isten vagyok én, fogyatékos az én erőm, hogy mehettem volna én utánad, hogy valahol a világon túl járuljak elébed? De különben is – szegte fel a fejét –, remélem, hogy az érdemem letörleszti a vétkemet!

– Aztán micsoda érdemed van neked? – lepődött meg Szun Vu-kung.

* *Már majd éhhez halok miattad...* – Szun Vu-kungnak, mint első tanítványnak az volt az egyik kötelessége, hogy élelmet kolduljon mesterének.

* *A szívnek csak egy pillanat, hogy buddhává legyen* – A csan buddhizmus tanítása szerint a buddha-állapot eléréséhez nincsen szükség számtalan újjászületésen át való tökéletesedésre; a lehetőség ott van mindenki szívében, elméjében, s hirtelen élmény azt valóságá változtathatja.

– Én szedtem ki a Nyolctilalmas őkegyelme füle lyukából a virággombócot a saját kezemmel, amit beledugtál – düllesztette ki a mellét az istenke.

Hazazavarta Szun Vu-kung a földistenkét, s mert már nagyon sietős lett volna, hogy valahonnét alamizsnát szerezzen a mesternek, felugrott a levegőégbe, hogy onnan nézzen körül. Láta onnét, hogy valahonnét, virágzó barackfák sora mögül füst száll az égnek egy liget közepéből. Leereszkedett egy felhő végébe, hogy jobban megnézze, hát valóban, becsületes emberek tanyájának látszott. Le is ugrott mindjárt a földre, s sietett oda, hogy találjon már valakit, akitől vacsorára valót koldulhat. Ahogy ment sietve, egy klastrom bukkant fel előtte. Ott ült egy szentatya, tanítványaitól körülvéve, s egy textust magyarázott éppen. Hogy mit? Hát azt, hogy „körülfog az ég s a föld határa, túl rajta nem juthatunk”.

A könyv megvitatása

– *A Nyugati utazás* története nem hiányos; miért kellett mégis megírni, ami kimaradt?

– Az, ami kimaradt, a banánlevél legyező megsuhintása, a Lángoló Hegy eloltása utánra s az Aranyfény-pagoda kisöprése előttre esik. Mert Szun Vu-kung ugyan a banánlevél legyező segítségével lehűti a lángokat, kioltja őket erővel, de csak ez történik – ám a vágyak gyökerei már negyvennyolcezer esztendeje csomósodnak össze, s ahhoz, hogy eszméltre ébredjünk és átértsük az alapvető igazságot, ahhoz legelőször is a vágyak gyökereit kell elpusztítanunk, semmivé tennünk. A vágyak gyökereit pedig elpusztítanunk, semmivé tennünk csak úgy lehet, ha előbb behatolunk magukba a vágyakba, átéljük e vágyak következményeit. Ha behatoltunk a vágyak mélyére, és meg tudtuk látni a világot mozgató vágyak okainak, gyökereinek hívságos voltát, ürességét, csak azután tudunk túljutni a vágyakon, s felismerni az alapvető igazságok gyökeresen valóságos voltát. Az *Ami a Nyugati utazásból kimaradt* a vágyak démonát, démonikus erejét írja le; a vágyak démona pedig a Kék Hal.

– *A Nyugati utazás* eredeti szövegében számtalan démon szerepel, akik mind csak Hszüan-cangot akarják felfalni; miért van az, hogy ebben a könyvben a Kék Hal csak Szun Vu-kungot ejti tévelygésbe?

– Meng-ce mondása szerint „a tanulásnak és okosan kérdezésnek útja nem más, mint csupán az értelem szabadjára engedése és semmi több”.

– *A Nyugati utazás* eredeti szövegében első helyen mindig egy démon vagy szörny bemutatása áll; miért nincs ennek a könyvnek az elején bemutatva a vágyak démona?

– Éppen ez ennek a könyvnek a kulcsa. A vágyak láthatatlanul és meg nem hallhatóan, észrevétlenül kísértik meg az embert; van, hogy a bánaton, van, hogy a vigasságon keresztül, olykor a kételkedés, megrendülés útján, vagy egyszerűen látott vagy hallott dolog segítségével férköznek hozzánk. Ha azonban egyszer behatoltak valahová, ott szinte nem is lehet végüket vetni, nem lehet a dolgon változtatni, a legkevésbé pedig nem lehet őket figyelmen kívül hagyni. Ha pedig ilyen módon úgy a vágyak hatása alá kerül valaki, hogy abból kijutás nincsen, a legelső lépés a kijutáshoz annak felismerése, hogy e vágyak – kísértő démonok. Ezért nem is veszi észre Szun Vu-kung a Kék Halat, holott már ő maga benne van a legbelsejében; s csak akkor jön rá létezésére, miután már kijutott belőle. Sőt, egyként Szun Vu-kung az, ki elébb teljesen öntudatlanul, de kikerül a Kék Hal bűvköréből, s az, ki nyomban utána meg is öli a Kék Halat. A tévelygő és a feleszmélő nem két különböző személy.

– A Régmúlt Világában a múltról van szó, a jövő világában a jövőről; de mégis, hogyan lehetett már a Tang-kor elején elfogni a több mint öt évszázaddal későbbi Csin Kuj főminiszter gonosz lelkét és ítéletet mondani fölötte?

– E könyv a vágyak álmairól szól*. Ha például az első hónap harmadikán azt álmodjuk, hogy verekszünk valakivel keményen, kézzel-lábbal a harmadik hónap harmadikán, és a harmadik hónap harmadik napján valósággal megtörténik a verekedés, akkor valósággal ugyanazt tapasztaltuk, mint amit megálmodtunk, pedig az első hónap harmadika az nem a harmadik hónap harmadikája. Az, hogy ezt megálmodtuk, arra vall, hogy az elme mindenhová elhatol. Ha pedig mindenhová el tud hatolni, nem szabad szabadjára engednünk.

– Honnét veszi Szun Vu-kung a szépségét, mikor a Régmúlt Világában Jü Mej-zsenné lesz, s honnét veszi félelmes tekintélyét, mikor a jövő Világában Jen-lo úr helyére kerül?

* *Meng-ce* – (i.e. 372-289) Konfuciózus filozófus. Az idézet értelme itt az, hogy Szun Vu-kungnak, akinek alakja az emberi értelmet jelképezi, tapasztalatokat kell szereznie a megvilágosodáshoz.

* *E könyv a vágyak álmairól szól* – Csin Kuj elítélésének ez az értelmezése világosan a Kínát e korban meghódító mandzsukra és kínai szövetségeseikre utal.

– A jövőbe hatoló elmét igen nagy veszedelmek, lebíráhatatlannak tűnő akadályok várják. Ha nem szedi össze lelkének minden erejét, bizonyossággal bukásra van ítélve. A hat lator elpusztítása a gonosz kiűzését jelenti; Csin Kuj kivégeztetése a haladás irányát, Jüe Fej felmagasztalása a helyes útra való visszatérítést. Ez az alapja annak, hogy Szun Vu-kung megszabadulhat a vágyak démonától.

– Miért látja Szun Vu-kung a Kékellő Káprázat Világában hadvezérnek Hszüan-cangot?

– Ezt nem is kell magyarázni; elég, ha Hszüan-cang címeire, a Kékölő Hadvezérre és a Tisztelendő Hadvezér úrra gondolunk.

– A tizenharmadik fejezet miért olyan végtelenül bánatos?

– A vágyak gyökerei, okai között a világon ott van a bánat is.

– Miért változik Szun Vu-kung férfiból nővé?

– Az álomban a vágyak tótágast állnak.

– A végén, amikor Szun Vu-kung már szabadulóban van a démon hatalmából, mit jelent a mindenféle színű zászlók kavargása?

– A Tiszta Csend Könyve azt mondja: „A zűrzavar végkifejlete már visszatérés a valóság alapjaihoz, a vágyak tetőfokán megmutatkozik a romlatlan jellem.”

– Hogyan értendő az, hogy Szun Vu-kung a peóniafák közt kerül a vágy démonának bűvkörébe, s rohamcsapat vezéréként jut ki onnét?

– A vágy démonának elpusztításához csak egy kardcsapás kell – két darabba.

– Vajon fel lehet-e az égboltot hasogatni?

– Ez volt a szerző legnagyobb leleménye! Ha Szun Vu-kung nem találkozik az eget hasogatókkal, nem megy el a vágyak démonának országába!

– *A Nyugati utazás* eredeti szövegében a rengeteg démonnak hol bikafeje van, hol tigriskoponyája, avagy sakálhangja, farkasnézése; miért van ebben a könyvben a Kék Hal, a vágyak démona olyan csábító, megejtő formákban bemutatva?

– Amióta a világ áll, a csábító, megejtő forma a leghatalmasabb démonok fegyvere.

*Írtam ezt én,
a Csendes Füttyörészéshez címezett
írószoza gazdája**

---

* *A Csendes Füttyörészéshez címezett...* – Maga a szerző.

Regényünk szerzőjét műve megírására egy másik régi kínai regény ihlette, Vu Cseng-en *Nyugati utazás*-a. Konceptiójában, hangvételében az *Ami a Nyugati utazásból kimaradt* önálló mű ugyan, de sok helyen utal ihletőjére, története annak a 61. és 62. fejezete közé ékelődik. Ezért talán nem haszontalan, ha röviden összefoglaljuk a *Nyugati utazás* meséjét:

Kína uralkodója, a Tang-ház császára tetszhalálában megjárja az alvilágot. Visszatérve az életbe Avalokitesvara bodhiszattva istenség (kínai nevén Kuan-jin) sugallatára elküldi a szent életű szerzetest, Csen Hszüan-cangot, a kínai barátot nyugat mennyországába, magához Buddhához a buddhizmus szent könyveiért. Buddha a hosszú és veszélyes útra három, földöntúli erővel bíró tanítványt, démont adat Kuan-jinnal a kínai barát mellé kísérőül. Ezek közül az első, Szun Vu-kung, a Zarándok, más nevén az Éggel Egyenlő Nagy Szent, a majomkirály a főhőse mindkét regénynek. Szun Vu-kung, a majomkirály kőtojásból született, a Virág-gyümölcs Hegyen a majmok királya lett, majd elsajátítva kőborlásaiban a halhatatlanság tudományát és más bűvös mesterségeket, majmai élén harcba indul a jáde Császár, az ég uralkodója ellen és el akarja foglalni annak trónját. Hosszú és elkeseredett harcok után végül Buddha győzi le és bezárja egy hegy alá, onnét szabadítja ki Hszüan-cang, és tanítványává teszi. A második tanítvány Csu Vu-neng, más nevén Nyolctilalmas, disznóalakba öltözött démon, a harmadik, Sa Vu-csing, vagy Homoki Barát víziszörny. Az út Buddhához folytonos küzdelmekben telik a hegyek, erdők démonai ellen, mert a démonok fel akarják falni Hszüan-cangot (illetve az asszonydémonok férjükké akarják tenni), hogy szent teste erejéből halhatatlanságot nyerjenek. A három bűvös erejű tanítvány azonban az istenek segítségével minden veszedelmet legyőz, a vállalkozás sikerül.

A megfoghatatlan valóság nyomában

Nagy sikerű regényekhez nemegyszer írtak élelmes vállalkozók folytatásokat Kínában, a példakép népszerűségének felhasználásával akarván kelendővé tenni műveiket. *A Nyugati utazás*-hoz is számos ilyen folytatás íródott. Az *Ami a Nyugati utazásból kimaradt* azonban nem egyszerűen utánérzés. A majomkirály kalandjait fűzi ugyan tovább, de igen eredeti s nemegyszer meghökkentő módon.

A szerző, Tung Jüe – aki különben igen sokféle írói névvel jegyezte műveit – 1620-ban született Hszüncsen-ben, Csöcsiang tartományban, és 1686-ban halt meg, buddhista szerzetesként. Tudós mandarincsaládból származott. Apja irodalommal, költéssel foglalkozó külön írástudó volt, a legelső fokú hivatali vizsga letétele után nem vállalt hivatalt, hanem műveltségéből élt, otthona a környékbeli irodalmárok találkozóhelye lett. Feljegyezték róla, hogy egyik tanítványát elkergette, mert nem találta méltónak arra, hogy a poétika nemes művészetével foglalkozzék.

Szerzőnk egész élete is könyvek közt telt el. Családi hagyományoktól indítva már kilencéves korában buddhista szövegeket tanulmányozott – a buddhista filozófia hatása regényén is erőteljesen érződik. Ha hinni lehet a rá vonatkozó feljegyzéseknek, több mint száz művet írt, vagy legalábbis tervezett. E művek java részének ma már csak a címe ismeretes, ezekből megállapítható, hogy témáik felölelik jóformán az egész hagyományos kínai műveltséget: többségükben az írástudó-hagyományoknak megfelelően verses és esszéketek voltak, valamint ma is idézett és használt filológiai tanulmányok, de szerepeltek köztük regények, buddhizmussal, orvostudománnyal és sok egyébvel foglalkozó művek is. Tung Jüe misztika iránti vonzódását mutatja, hogy a buddhizmus mellett számos művet szentelt a *Változások könyvé*-nek, ennek a lefordíthatatlan homályosságú, fantasztikus világmagyarázatok alapjául szolgáló konfucianus szent könyvnek, asztrológiával, zeneelmélettel, számmisztikával és hasonlókkal foglalkozva. E bűvárokodások nyomait felfedezhetjük például a *Változások könyve* jósjeleit a mi számunkra abszurd módon tárgyiasító palotatómkeleg leírásában, vagy később a horoszkópcsinálással foglalkozó részben.

A különködő természetű Tung Jüe széles műveltsége birtokában nyilvánvalóan lenézte a hivatali vizsgákat, a karriernek ezt a hagyományos útját. Semmi nyoma annak, hogy valaha megpróbálkozott volna velük. A vizsgák színvonala különben általános vélemény szerint e korban a mélypontra süllyedt.

E visszavonult, külön írástudó számára is megrendítő lehetett a Ming-dinasztia bukása. A birodalmat 1644-ben hatalmas parasztfelkelés rázta meg, elfoglalták a fővárost, az utolsó Ming császár öngyilkos lett. Vu Szan-kuj tábornok a belső ellenségtől való félelmében megnyitotta a Nagy Fal kapuit a határokat már régóta fenyegető mandzsuk előtt. Azok leverték ugyan a felkelést, de a császári trónt is elfoglalták.

Tung Jüe a mandzsu Csing-dinasztia uralomra kerülése után családi nevét Linre változtatta – nem tudni, azért-e, hogy elrejtőzzék a hódítók elől, vagy csupán mániákus névadási és névváltoztatási szenvedélyének hódolt vele –, 1653-ban szerzetesi fogadalmat tett, majd 1656-ban végleg otthagya családját, kolostorba vonult. Ekkor már számos mű állt mögötte, de folyton elégedetlen volt velük, s időről időre nagy selejtezést rendezett közöttük. Szerzetbe lépése után a világgal való szakítás drámai gesztusaként maradék műveit is el akarta pusztítani, csak két fia kérésére – akik tanítványaivá szegődtek – hagyott meg néhányat közülük. Élete hátralévő harminc esztendejét Tung Jüe – azaz most már szerzetesi nevén Jüe-han, vagy Nan-csie – erdőkben, hegyek között, kolostorokban töltötte, mindvégig magával hordozva kedvenc könyveit.

Ha összehasonlítjuk egymással a *Nyugati utazás*-t és Tung Jüe művét, az a benyomásunk támadhat, hogy szerzőnket regénye megírására azon ellentmondás fölötti elégedetlensége készíthette, melyet mintaképe, a *Nyugati utazás* alapkonceptiója és meséjének tanulságai között érezhetett. Szun Vu-kung, a majomkirály ugyanis az emberi értelem és tettekészség jelképe, a *Nyugati utazás*-beli kalandjaiból azonban az olyan igényes olvasó, mint Tung Jüe, a legtöbb helyen nemigen tudott kiolvasni olyasmit, amit az emberi elme világbeli kalandozásaihoz méltónak találhatott. Amint könyve megvitatásában ki is fejt, a *Nyugati utazás*-sal ellentétben nem szerepeltet démonokat, mert azok, azaz a vágyak láthatatlanul és meg nem hallhatóan, észrevétlenül kísértik meg az embert. Nem volt hajlandó a téma feldolgozásában a *Nyugati utazás*-hoz hasonlóan engedményeket tenni a kínai népvallásnak, komolyan vette azt a – különben a *Nyugati utazás*-ban is hangoztatott – buddhista tételt, hogy „Szun Vu-kung is, a bodhiszattva is, a démon is csak képzelet; ha a végére jársz, megtudod, hogy a nemlét képei csak”, s az értelem kalandját a világban megpróbálta a buddhista, közelebbről a csan buddhista filozófia következetes követésével ábrázolni.

Ennek a filozófáló igyekezetnek azonban a regény kárát vallotta. Érezhette ezt maga a szerző is. Előszava végén ezt mondja: „Azt is, aki elolvassa a *Nyugati utazás*-nak eme toldalékát, csak egy időre legyinti meg tüze lángolásában tiszta hűvössége, hűsítő jótéteménye” – azaz ahhoz hasonlóan, ahogyan a *Nyugati utazás*-ban Szun Vu-kung eloltani igyekezett a Lángoló Hegyet a bűvös banánlegyezővel, úgy adhat enyhülést a vágyak világában vergődő olvasó számára a könyv olvasása, de csak kis időre –, azaz mintha Tung Jüe maga sem hitt volna műve jelentőségében, mondanivalója súlyosságában.

A mű jelentéktelenségének ez a megvallása, szemben a műben tapasztalható igényességgel, nem pusztán a hagyományos kínai illem sugallta szerénykedés, hanem a téma természetéből következik. Az értelem kalandja a világban az egyes ember viszonyát jelenti a világhoz, azaz az emberi világhoz. Ez a viszony azonban csak akkor válik beláthatóvá, megérthetővé, ha az egyes ember egyénné válik, azaz el tud különülni a közösségtől, ha felismeri és meg tudja valósítani önállóságát, egyén voltát. A régi kínai társadalomban az egyénnek ez az önállósulása, az egyéniség kialakulása nem tudott teljes mértékben végbemenni, ezért minden olyan eszmei törekvés, kezdve a korai taoista filozófusoktól, azaz az időszámításunk előtti első évezred közepétől a csan buddhizmusig és Tung Jüe koráig, amelyben az egyes ember léte értelmének és értékének magyarázatát kereste, óhatatlanul a világ megismerhetetlenségének elfogadásába torkollott, azért, mert ebben a társadalomban az egyénnek még nem volt meg a helye. Tung Jüe tehát az emberi értelem és a világ viszonyát csak a világ értelmetlenségében tudta megfogalmazni, a jelentősnek érzett probléma megoldása csak jelentéktelenségének felismerése lehetett.

A világ értelmetlensége, rendjének emberi értelemmel fel nem fogható volta a tükrök termével illusztrálható legjobban, ahol a világok sokasága kusza összevisszaságban, minden rendszer nélkül áll egymás mellett. S az sem véletlen, hogy a világok sokaságának érzékeltetésére egy igen archaikus irodalmi forma, a katalógus felsorolás-zuhataga szolgál éppen úgy, ahogy a regény – s a régi kínai irodalom – sok más helyén az imponáló, a nagyszerű, az elképesztő bemutatására.

Ha a világ érthetetlen, megismerhetetlen, nem jöhet létre a világ megismerésének tudománya, az értelem törvényeinek tudatosítása, a logika sem. Kezdeményei, Szun Vu-kung töprenkedései formájában csak arra jók, hogy önmaguk használhatatlanságát bizonyítsák – még akkor is, ha a sajátos, abszurd csan logika a peóniák pirosságának nem való voltát akarja bizonyítani.

A világ értelmetlenségének elfogadása egy sajátos szellemi szabadságharc eredményeként

jött létre, ennél fogva bizonyos szabadságot, mentességet jelentett a világ előítéleteitől, a társadalom kötelékeitől. Ez a szabadság a legkülönbözőbb magatartásformákban nyilvánulhatott meg: misztikus visszavonultságban, a természet szépségeiben való elmerülésben, de külsőleg teljes konformizmusban, vagy akár fékevesztett öldöklésben is. Tung Jüe mindezek közül a világgal szembeni csúfolódó tiszteletlenséget választotta, világa visszájának megmutogatását. Ez, a régi kínai irodalomban ritkaságszámba menő, szatirizáló hangnem a regény egyik különlegessége. A császár, az emberi világ legfőbb ura, itt nem pártfogója és esküdt testvére Hszüan-cangnak, mint a *Nyugati utazás*-ban, hanem gyanakvó ellensége, aki mindenhatóságánál fogva politikai játékszerré alacsonyítja a szent szerzetest, kényszerítve, hogy fogadalma ellenére vért ontson. De mit is lehet várni egy olyan császártól, akinek kedvtelése a mulatozás – a „mulató” jelző majdnem blaszfémiaszámba ment ortodox konfucianusok szemében –, s akit baljós véget jósoló nevű kegyencnök vesznek körül? De a szent szerzetes is hagyja magát eltéríteni önként vállalt szent céljától, megnősül, tanítványait pedig elüzi. Nem kíméli a gúny az égi hatalmakat sem. A Jáde Császár, a mennyei bürokrácia feje, egy földi bürokrácia meggondolatlan intézkedése következtében elveszíti palotáját, a mindentudó istenek rögtön az ártatlan Szun Vu-kungot fogják gyanúba. A bürokratizmus természetéből következően aztán maguk a tettesek, akiket egyébként csodás tudományuk sem ment meg a robotmunkától, elsőnek kezdik szidalmazni a majomkirályt. A hivatali vizsgákról, a karrier hagyományos útvjáról kiderül, hogy fontoskodó szócséplést kívánnak csak, a vizsgázók kudarca azonban életeket, családokat tesz tönkre. A költőkön és filozófusokon nevelkedett hivatalnokbírák ítélet helyett verset, vagy érzelgős szentenciákat írnak az ügyiratra. A költészet viszont sznobok üres játéka, hiszen Szun Vu-kung egy véletlen elszólása hirtelen ötlettel mély értelmű verssorrá nemesíthető. Hsziang Jü, a császárt győző, dinasztiaát megdőntő hős – patriarchális férjek végzeteként – papucshős és dicsekvő szószátyár. A múltban sem lehet eligazodni, hiszen Hsziang Jüt össze lehet téveszteni nemcsak a mitikus Nagy Jü császárral, hanem akár egy közszemlére tett latorral is –, s a Felséges Első Császárt az istenek eltüntették a múltból, azaz a történelemből, ugyanúgy, ahogyan az elmúlt két évezred kínai történetírása nem akarta tudomásul venni történelemformáló nagyságát.

A regény tele van számos, egyéb vonatkozású gúnyos célzással is, ezek jó részéről azonban csak sejthető, hogy mire vonatkoznak. Tung Jüe ugyanis a kínai írásművészet hagyományainak megfelelően telezsúfolta művét rejtett utalásokkal, e kódrendszer kulcsai azonban jórészt elfelejtődtek, elvesztek. Mindenesetre, a változatos műformák regényben egymás után sorakozó bonyolult és bizarr stílusú bemutatása – a regény valóságos példatára a hagyományos műformáknak, a legkülönbözőbb versformáktól az esszéstílus változatain át a színjátékig, a regényformáig (Hsziang Jü elbeszélése), sőt a levélig és számadásig – megannyi gúnyos fricskának tekinthető a művelt közönség ugratására, hiszen például a siratóénekből és a császár leveléből számunkra is nyilvánvaló paródiajellegük és szándékolt érthetlenségük.

A mindenben csak keserűen gúnyolódni tudó Tung Jüe azonban egy dolgot láthatóan mégis komolyan vesz. Bösz haraggal fordul szembe az áruló Csin Kujjal, áldozatát, Jüe Fejt pedig egy sorba állítja Szun Vu-kung két mesterével, Hszüan-canggal és Szubhúti pátriárkával. Mi az oka ennek a megkülönböztető tiszteletnek?

Jüe Fej az északról fenyegető dzsürcsi hódítástól próbálta megvédeni Kínát. Harcát ugyan a békét mindenáron fenntartani akaró Csin Kuj elgáncsolta, őt magát kivégeztette, de Jüe Fej nem volt egyedül. A dzsürcsik elől délre menekülő, birtokaikat, pozícióikat veszített mandarinok, írástudók körében egy sajátos hazafias mozgalom bontakozott ki, e társadalom peremére sodródott értelmiségiek műveltségüknél és helyzetüknél fogva megsejtették egy össznépi összefogás jelentőségét. Ez a történelmi helyzet bizonyos mértékig megismétlődik a Ming-dinasztia végnapjaiban, éppen Tung Jüe életében, a Ming-kor végi írástudók körében megjelennek e sajátos hazafiság mellett egy már-már demokratikusnak mondható politikai gondolkodás elemei. Ezeknek az új eszméknek figyelemre méltó vonása, hogy egyes képviselőik a hagyományos filozófus-államférfi-mandarin eszménykép helyébe a hazáért magát feláldozni kész cselekvő hadvezér, katona típusát tették. Ilyen elképzelések tükröződnek például a *Vízparti*

történet-ben is. A kínai történelem súlyos terheihez tartozik, hogy ennek az új eszményképnek a feltűnése nem valami történelmileg újnak a megsejtése, hanem csupán egy tiszteletre méltó, ám mulékony lehetősége.

A regény stílusa meglehetősen nehéz, helyenként egyenesen lefordíthatatlan. Egyes részeit, így a vak leányok énekelte széphistóriát kénytelen voltam kihagyni. E fordítás a regény első átültetése idegen nyelvre.

Csongor Barnabás

*Kiadta az Európa Könyvkiadó
A kiadásért az Európa Könyvkiadó igazgatója felel
Szedte a Nyomdaipari Fényszedő Üzem (799721 80)
Nyomta az Alföldi Nyomda
A nyomdai rendelés törzsszáma : 79 7853-66-14-1
Készült Debrecenben, 1980-ban*

*Felelős szerkesztő : Kalmár Éva
A szöveget az eredetivel Ferenczy Mária vetette egybe
A védőborító és a kötésterv Benkő Anna munkája
Műszaki szerkesztő: Hörömpő Gabriella
Műszaki vezető: Andrási Gyözőné
Készült: 39600 példányban, 14,3 (A 5) ív terjedelemben
Plantin betűvel, EU-c-8081
ISBN 963 07 2289 5*